

TMMOB MİMARLAR ODASI

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

30 Mayıs 2009
İzmir Sanat

TMMOB MİMARLAR ODASI GENEL MERKEZİ
TMMOB MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ

tmmob mimarlar odası
Ankara, Şubat 2010

Bu kitap, 30 Mayıs 2009 tarihinde düzenlenen "Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu 2"
kayıtlarının redaksiyonlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu Düzenleme Kurulu:

**Bülend Tuna, Ebru Diktaş, Emre Ergül, Ferhat Hacalibeyoğlu
Güngör Kaftancı, Hasan Topal, Hikmet Gökmen, İlker Özdel
Nilüfer Çınarlı Mutlu, Sami Yılmaztürk, Tamer Başbuğ, Zübeyda Özkan**

Yayına hazırlayan: **Tuba Çakıroğlu**
Grafik tasarım: **H. Nilgün Kara Babacan**
Grafik uygulama: **Ebru Laçın**

Yayımlayan: Mimarlar Odası Genel Merkezi, Mimarlar Odası İzmir Şubesi

Mimarlar Odası Yayınları

Mimarlar Odası Genel Merkezi, T: 0.312.417 37 27
Konur Sokak, 4/2, 06650 Yenışehir ANKARA

Mimarlar Odası İzmir Şubesi, T: 0.232.463 66 25
1456 Sokak No: 8 D: 10 35220 Alsancak İZMİR

Yapım: Mimarlık Vakfı İktisadi İşletmesi, T: 0.212.244 86 11
Kemankeş Cad. No: 31 Kat: 4 Karaköy 34425 İstanbul
Birinci baskı: 4500 Adet

Baskı: Doruk Grafik Sanayi ve Ticaret LTD. ŞTİ., T: 0.212.629 01 26
Yüzyıl Mah. Mat. Sıt. 5. Cad. No: 44 Bağcılar İstanbul

ISBN 978-9944-89-914-7

Kaynak gösterilerek yapılacak alıntılar dışında, yayıncının izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Katılımcılar

Bülend Tuna

Mimarlar Odası Genel Başkanı

Hasan Topal

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

Tamer Başbuğ

Mimar

Osman Aydın

Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

Hakan Mahiroğlu

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

İbrahim Şenel

Mimarlar Odası Denizli Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

Sami Yılmaztürk

*Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi Yönetim Kurulu Sekreteri
Mimarlar Odası Yarışmalar Komitesi Üyesi*

Neslihan Dostoğlu

Prof. Dr. Uludağ Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Güven Birkan

Mimar-Şehir Plancısı

Sinan Omacan

Y. Mimar

Alişan Çırakoğlu

Y. Mimar

Hüseyin Kahvecioğlu

Yrd. Doç. Dr. İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Ali Cengizkan

Doç Dr. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Merih Feza Yıldırım

Mimar

Serdar Uslubaş

Mimar

Orhan Ersan

Mimar

Deniz Dokgöz

Arş. Gör. DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Seçkin Kutucu

Yrd. Doç. Dr. Yaşar Ü. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

İçindekiler

Açılış Konuşmaları	7
Birinci Oturum / <i>Yarışma Süresince Bir Aktör Olarak Mimarlar Odası</i>	17
İkinci Oturum / <i>Yarışmalar Düzenine İlişkin Yeni Öneriler</i>	49
Forum	79

Bülend Tuna

Hasan Topal

Tamer Başbuğ

açılış konuşmaları

bülend tuna

Mimarlar Odası Genel Başkanı

Değerli katılımcılar, değerli meslektaşlarım, Mimarlar Odası adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Yarışmalar konusunun ele alındığı bir sempozyumu 14 Nisan 2007’de İzmir’de düzenlemiş ve bunun her dönem tekrarlanması hedefini belirtmiştik. Türkiye’de yarışma sürecinin tarihsel perspektif içerisinde değerlendirildiği bu sempozyumda katılımcılar, yarışma sürecinde gözlemledikleri aksaklıkları, yarışma sonrasında yaşanan hayal kırıklıklarını, idareyle olan sürtüşmelerini, Mimarlar Odası’ndan beklentilerini dile getirdiler. Bu etkinlik bir yayına dönüştürüldü ve üyelere aktarıldı.

Aradan geçen süre içerisinde mimarlık yarışmaları alanında başka tartışma ortamları da oluştu. Yarışmalar ve kolokyumları gerçekleştirildi; yarışmalar üzerine değerlendirmeler değişik basın organlarında yer aldı; yarışma kitapları yayınlandı; tartışmalı yarışmalar oldu, davalar açıldı; bunun yanı sıra yüksek sayıda katılımın olduğu başarılı yarışmalar da düzenlendi.

Bugün gerçekleştireceğimiz sempozyumda yine mimarlık yarışmalarını ele alacak, görüşlerimizi paylaşacak ve değerlendireceğiz. Öncelikle yarışma sürecinde sorumluluk üstlenen Oda yöneticilerimizin gözlemlerini dinleyecek, sürecin iyileştirilmesi yönündeki önerilerini alacağız. Yarışma projelerinin yapıya dönüşme süreci, jüri belirlenmesi, farklı disiplinlerin ortak katıldığı yarışmalar, fikir yarışmaları gibi konuların ele alınacağı oturumlarımızda katılımcıların yeni açılımlar, öneriler getirmelerini bekliyoruz. Sempozyumun farklı fikirlerin değerlendirildiği ve uygulamalara ışık tutacak önerilerin irdelendiği bir platform olmasını diliyorum. Katılımcılara ve düzenlemeye emeği geçenlere teşekkürlerimi sunuyorum.

Değerli katılımcılar,

Yarışmaları, mimari kaliteyi arttıran, meslektaşlarımız arasında rekabet ortamı yaratan; tartışma ve katılımçılıkla akılcı, uygulanabilir ve ekonomik çözümlerin

elde edilmesinin aracı olan bir süreç olarak değerlendiriyor, bu sürecin nitelikli fiziksel çevrelerin oluşmasına katkı yapacağına inanıyoruz. Mimarlar Odası Yarışmalar Komitemiz, mimarlık mesleğinin tüm uygulama alanlarında, yarışmaların her düzeyde yaygınlaştırılması ve mimarlık hizmetlerini elde etmenin başlıca yollarından biri haline gelmesi hedefiyle çalışmalarını yürütmektedir. Geçtiğimiz haftalarda Yarışmalar Komitesi Danışma Kurulu toplantısı gerçekleştirilmiş ve yarışmalarla ilgili pek çok sorun bu toplantıda da ele alınarak değerlendirilmiştir.

Yarışmalarla ilgili toplantılarda sorun alanları çok net bir şekilde belirlenerek dile getirilmiş; bu sorunların çok yeni olmadığı, konuyla ilgilenen hemen herkesin gözlemleyebileceği nitelikteki, kronikleşmiş sorunlar olduğu haklı olarak ifade edilmiştir. Bundan sonra yapılabilecekler yönelik meslek ortamımızdaki her kurumun görevlerini hatırlatacak bir eylem planının gündeme gelmesine vurgu yapılmıştır; bunu önemsememiz gerektiğini düşünüyorum.

Öncelikle yarışma süreçlerinde karşılaştığımız sorunların, yapı üretim alanındaki, mimarlık hizmet alanındaki sorunlardan çok farklı olmadığı tespitini yapmıyoruz; yapı ve mimari proje üretim ortamını bir bütün olarak değerlendirmemiz gerekiyor. Kentlerimizde, yapı çevrelerimizin, yapılarımızın oluşumunda kalitenin aranması, nitelikli yaşam çevreleri yaratmada mimarın katkısının vazgeçilmezliğinin bilince çıkartılması, en öncelikli sorunumuz olarak görülüyor. Kaliteyi yaratan her şeyden önce kaliteyi arama duygusudur. İyinin, güzelin, doğrunun arandığı, ayıplı eksik hizmetin reddedildiği bir meslek ortamının oluşabilmesi en içten dileğimiz ve hedefimizdir.

Kaliteli mimarlık hizmetinin elde edilmesi yöntemi olarak yarışmaların benimsenmesi ve yaygınlaştırılması en önemli sorunlarımızdan biri olarak görülüyor. Kamu yönetiminin gerek yarışma süreçlerinde, gerekse yarışma sonrasında izlediği tartışmalı tutumları nedeniyle, mimari proje elde edilmesinde yarışmaların bir araç olarak kullanılmasının yararı ne yazık ki tam olarak yansıyamamaktadır. Yarışma birincisiyle ihale pazarlığına girilmesi ve önemli oranlarda ücret kırımlarının istenmesi; yarışmayla elde edilen projelerin uygulama sırasında ciddi değişikliklere uğraması, yarışmalardan beklenen yararın, örnek olabilme şansının yitirilmesine yol açmaktadır. Oysa yarışma projelerinin sadece mimarisıyla değil, yapı kalitesiyle de fark yaratabilmesi, kullanıcıya o farkı hissettirebilmesi, yarışmayı düzenleyen kuruma prestij katabilmesi, övünme olanağı sunabilmesi de beklenmelidir.

Şüphesiz ki öncelikle düzenleyici, örnek uygulamalar yapmasıyla yol gösterici olmasını beklediğimiz kamunun sorumluluğunu hatırlatıyoruz. Sadece resmî devlet yapılarından söz etmiyoruz; şu anda ülkemizdeki konut pazarının neredeyse üçte birini gerçekleştiren TOKİ'nin mimari proje elde etme yöntemleri son derece tartışmalıdır. Tek tip projelerle üretim yapılmasının yanlışlığı üzerine yapılan eleştirilere karşı TOKİ bir 'fikir projesi' yarışması düzenlemiştir. İzlediğiniz gibi Odamız bu yarışmaya değişik açılardan karşı olduğunu kamuoyuna duyurmuştur. Karşı oluş gerekçelerimizin sizlerce bilindiğini düşünüyorum, ayrıntılı bir açıklama yapmayı gerekli görmüyorum. Sadece, TOKİ'nin yarışmayla

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

elde edilecek projeleri değişik alanlarda, istediği şekilde kullanma hakkını saklı tuttuğunu, bunun için müellife ayrıca bir bedel ödenmeyeceğini hatırlatmakta yetineceğim.

Mimarın müelliflik haklarının zedelendiği bir başka ortamı da özel sektör ihalelerinde görüyoruz. Bu bir yarışma değildir şüphesiz; ancak özel sektörün sıklıkla tercih ettiği bir yöntemdir ve emek sömürüsüne yol açmaktadır. Çağrılı ihale sistemini, son derece tartışmalı bu süreci; proje seçiminin meslek insanları tarafından yapılmaması, değerlendirmeye sunduğunuz eserinizi nasıl ve ne şekilde kullanılabileceğine yönelik bir garantinin verilmemesi, yapılacak kırımların yüksekliğinin ücretlendirmeye yönelik tek kriter olarak uygulanması gibi nedenlerle konumuz bağlamında ele almamız gereken önemli bir sorun olarak görüyoruz. Özel sektörün yarışma yoluyla proje elde etmesinin sağlanması, gerek bu alanda zorlayıcı hükümlerin getirilmesi, gerekse de özendirici, kolaylaştırıcı yöntemlerin bulunması ve tanıtılmasıyla mümkün olabilir diye düşünüyoruz.

Değerli katılımcılar,

Yarışma ortamlarında yaşananlar ele almamız gereken bir diğer sorun kümesini oluşturmaktadır. Jürilerin belirlenmesi, çalışma ve sergi ortamlarının iyileştirilmesi, raportörlük hizmetlerinin daha iyi düzenlenmesi kapsamında gözlenen aksaklıklar dile getirilmektedir. Eminim bugün de bunları ele alacak ve çözüm bulunması için ne gibi çalışmaların yürütülmesi gerektiği irdelenecektir. Şartnamelerin hazırlanmasında ve yarışmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde yarışma hukukunun iyi bilinmesinin ve işletilmesinin önemi yadsınamaz. Gerek jüri üyelerinin, raportörlerin, gerekse de yarışmacıların ellerinin altında bulunacak, bu alandaki mevzuatın ve teamüllerin aktarıldığı bir el kitabının hazırlanması önerisi değerlendirilmiş ve Yarışmalar Komitemiz tarafından gündeme alınmıştır. Mimarlar Odası'nın, yarışmalar alanının önemli bir bileşeni olarak, hukukun işletilmesi, aksayan yanlarının belirlenmesi ve değiştirilmesi için çalışma yapması, ilgili kurumlara iletmesi gibi bir görevi olduğunu biliyor, gereğini yapmaya çalışıyoruz.

Yarışmalarda ve yarışma sonrası süreçte meslektaşlarımızın hukukunun korunmasını son derece önemsiyoruz. Özellikle yarışma sonrası sürecin takibinin iyi yapılabildiğini söyleyemeyiz. Yarışma kazanan meslektaşlarımızın, ilgili kurumlara birlikte bu süreci meslek ortamına neredeyse kapalı bir süreç olarak yaşamaları, meslek kuruluşu olarak yapabileceklerimizi biraz sınırlamaktadır. Meslektaşlarımızın yanında olabilmek, onlara destek vermek, yalnız olmadıklarını hissettirmek isteriz. Yarışma sonucunda ortaya çıkan nitelikli tasarımın, nitelikli bir uygulamayla bütünleşebilmesinin kentlerimiz için, mesleğimiz için kazanım olacağına inanıyoruz.

Değerli katılımcılar,

Yarışma sergilerinin, yayınlanan yarışma kitaplarının mimarlık ortamımıza dolaysız ve önemli bir katkı sağladığını düşünüyorum. Yarışmaların bir eğitim olarak değerlendirileceği ortamların yaratılması, yarışma sergilerinin açılması,

bu sergilerin başka ortamlarda da tekrarlanabilmesi muhakkak ki son derece yararlı olacaktır. Mimarlar Odası olarak yarışma açan ilgili kurumlarla birlikte sergilerin en azından belirli merkezlerde tekrar açılabilmesine yardımcı olabileceğimizi belirtmek isterim.

Yarışma kitaplarının yayınlanmasını çok önemsiyoruz; en çok talep edilen yayınların yarışma kitapları olduğu da bir gerçektir. Ancak bu yayınların oldukça zahmetli bir şekilde hazırlandığını belirtmek isterim. Zaman zaman hızlanan yarışma takviminin takip edilebilmesi, dergilerde yarışma sonuçlarının ayrıntılı bir şekilde basılabilmesi, projeleri ve yarışma sürecini değerlendiren yazılara yeteri oranda yer verilebilmesi mümkün olamıyor ne yazık ki.

Yarışmalar Komitemizin Danışma Kurulunda çarpıcı bir tespit yapıldığını gördüm. 'Biz yarışmaların çoğalmasını istiyoruz, ama buna hazır mıyız?' diye soruluyordu. Yalnızca yarışmaya katılacak olanların değil, tüm meslek ortamımızın kendine sorması gereken bir soru olduğunu düşünüyorum. 2008 yılında ülkemizde sadece 15 yarışma açıldı; mimarlık ortamı olarak bu yarışmaları nasıl değerlendirebildiğimiz sorgulanabilir. Bu vurgulamayı umutsuzluk atmosferi yaratmak için değil, görevlerimizi hatırlattığı için aktarmayı tercih ettim. Yarışmaları önemsiyor ve yapıyı çevrenin kalitesinin artırılmasında yarışmaların önemli bir araç olduğunu düşünüyorsak, şüphesiz ki eksikliklerimizi tamamlamamız, olanaklarımızı zorlamamız, geliştirmemiz gerekiyor. 2. Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu'nun bu arayışa ivme kazandırmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

hasan topal

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

Değerli konuklar, sevgili meslektaşlarımız, ikincisini düzenlemekte olduğumuz Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu'na hoş geldiniz.

Mimarlık alanında başarılı ve iyi çözümlenmiş projelerle yapıların elde edilmesinin yanı sıra, eşit rekabet koşulları yaratması açısından bütün mimarlara olanak sunmasıyla da en önemli araçlardan biri mimarlık yarışmalarıdır.

2007 yılında gerçekleştirilmiş olan Birinci Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu'nda genel olarak mimarlık ve tasarım kültürünü geliştiren bir unsur olarak değerlendirilen mimarlık yarışmalarının, yapı elde etme sürecinde de etkin olarak var olması gerektiği vurgulanmıştır. Yarışma sürecinin ülkemizdeki mevcut durumunun analiz edildiği sempozyumda, her ne kadar çözüm önerisi oluşturmak adına bir odaklanma olmamışsa da sorunları dile getiren konuşmacılar çözüm önerilerine ilişkin dikkate değer ipuçları vermişlerdir.

Birinci sempozyumda genel olarak ortaya konan sorunlar ve saptamaları şöyle sıralayabiliriz:

- 1930 - 2006 yıllarını kapsayan sürece bakıldığında yarışma sayısının giderek azaldığı saptanmıştır. Bu durumun düzeltilmesi ve yarışma sayısının artırıl-

ması için çalışmalar yapılması önerilmiştir. Yarışmaların %90'ı kamu kuruluşları tarafından düzenlenmektedir. Kamu kurumu dışındaki işverenlerin de proje yarışması açmaya yönlendirilmesi için çalışmalar yapılması gerekmektedir.

- Son yıllarda hazırlanan yarışma şartnamelerinde önemli eksiklikler olduğu görülmektedir. Bu konuda dikkate değer bir öneri olarak, her çıkan yarışmanın şartnamesini izleyecek, yönetmeliğe uygun olup olmadığını irdeleyecek, gerekiyorsa bu konuda idarelere uyarı yazıları yazacak bir mekanizmaya ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.
- Yarışmanın üç ögesi: yarışmacı mimar, işveren ve jüri üyeleridir. Sempozyumda belki de üzerinde en çok durulmuş olan konunun jüri üyelerinin nitelikleri ve atanmaları konusu olduğu görülmektedir. Önerilecek jürinin mimarlık ortamında saygın bir yeri olması ve yarışma konusuna hâkim olması gerektiği hemen tüm konuşmacılar tarafından dile getirilmiştir.
- Şartnamenin jüri üyeleri tarafından hazırlanması veya hazırlanma sürecine aktif olarak katılmaları gerektiği vurgulanmış, şartnamelerde aranacak kriterlerin açıkça ortaya konulmasının yarışma sonrası süreci olumlu yönde etkileyeceği dile getirilmiştir.
- Bilgili ve deneyimli raportörler ile yarışmaya çıkılmasının hem yarışma jürisi hem de yarışmacılar açısından daha sağlıklı olacağı vurgulanmıştır.
- Sempozyumda; yarışma yoluyla elde edilen projelerle her zaman başarılı yapılar elde edilemediği vurgulanmış, işverenin yarışma sürecine aktif olarak dâhil edilmesi, ödül alan projenin seçilme nedenlerinin işverene çok iyi aktarılması, benimsetilmesi gerekliliği dile getirilmiştir.
- Genç ve deneyimsiz mimarların birinci olması durumunda özellikle uygulama sürecinde işveren karşısında yeterince güçlü olamadığı ifade edilerek, bu tür durumların yarışma kurumuna zarar verdiği dile getirilmiştir.

Yukarıda özetlemeye çalıştığım konular bağlamında en çok jüri üyeleri ve atanmaları tartışma konusu olmuştur. Bu dönemde Oda'nın yarışmalara atadığı jüri üyeleri ekseninde tartışmalar devam etmektedir. Atanan jüri üyelerinin hangi kriterleri taşıması gerektiği ortaya konmamış, atanacak adayların listesi açıkça ilan edilmemiştir. Atanan jüri üyelerinin Yarışmalar Yönetmeliği'ne yeterince hâkim olmadıkları, daha önce hiç yarışma sürecinin içinde bulunmayan kişilerin atandığı gibi konular sıkça gündemde yer almaktadır.

Yarışma sayısında bu dönem içinde bir artış yaşanmamıştır. Sonuçlanan yarışmalardan her zaman başarılı yapılar elde edilememesi, ya da seçilmiş olan projelerin işveren ihtiyaç ve beklentileri ile örtüşmemesi gibi sorunlar nedeniyle özellikle yerel yönetimlerin yarışma yoluyla yapı elde etme yöntemi konusunda tereddütler taşıdıkları gözlenmektedir. Mimarlar Odası'nın en öncelikli gündemi, bu konuda çalışmalar yapılması, yerel yönetimlerin cesaretlendirilmesi, teşvik edilmesidir. Mimarlar Odası Şubeleri yarışmaların çoğalması için gerçekten

büyük çaba harcamaktadır. Bu kapsamda Oda Merkezi ile Şubeler arasında daha sağlıklı bir iletişim kurulması önem kazanmaktadır.

Özetle tanımlamaya çalıştığım sorun ve saptamalar bağlamında, bu sempozyumun önemli açılımlar, öneriler geliştirmesi ümidiyle, bütün katılımcılara başarılar diliyorum.

tamer başbuğ

Mimar

Hepiniz hoş geldiniz.

Otuz yıldır yaklaşık 160 yarışmaya giren, varlık nedenini buna borçlu birisi olarak bu tematik sunuşta yarışmaların bugün geldiği genel durumu kendi görüşlerim çerçevesinde aktarmaya çalışacağım.

Biz bu kadar yarışmayla içli dışlı olmanın yanı sıra, yarışmaya sadece girerek katkıda bulunmaktan öte işler yapmaya çalıştık. Geçen yıllardaki şartname, yönetmelik çalışmalarından, yarışmayla ilgili aklınıza gelebilecek ne kadar etkinlik varsa hepsinde bulunarak yarışmalara katkıda bulunmaya çalıştık.

2007 yılında Mimarlar Odası İzmir Şubesi Başkanlığım sırasında yarışmalardaki tarafların bir araya gelip birbirlerini tanımalarını, yarışmalar konusunda yeni açılımların nasıl elde edilebileceğini, bunları nasıl bir yöntemle yapabileceğimizi düşünürken, bir sempozyum yapmaya karar verdik. Amacımız belli tarihte yarışma alanının tüm aktörlerini toplayıp, yarışmayla ilgili tartışmalarını, fikir alışverişinde bulunmalarını ve bu ortamın da bundan doğru biçimde etkilenmesini, bu özgür tartışma ortamından beslenmesini ve yararlanmasını istedik. Biriken sorunların çözümüne de katkısı olabilir diye düşünüyorduk. Her yıl yarışmanın özel bir alanını tartışmaya açmanın, yarışmalardaki tüm tarafları bir araya getirmenin ve bunları tek başımıza değil, toplu halde yapmanın daha heyecanlı olacağını düşünüyorduk. Bu etkinliği çeşitli söyleşiler, sergiler, bilimsel sunumlarla da destekleyip, bir yarışma festivali havasına dönüştürmeyi ve her yıl bunu giderek büyüterek, tekrarlamayı düşünüyorduk. Bunun belki de içinden çıkamadığımız yarışmayla ilgili yazısız kuralların oluşmasına, tarafların birbirini tanımamasına, eleştiri ve tartışma kültürünün yarışma ortamına katkısı olacağına inanıyorduk. Bütün bunları göz önüne alarak, ilk toplantıda yarışma olgusunu genel olarak tartışmayı, bunun alt açılımlarını ileriki yıllara bırakmayı uygun bularak, ülkemizdeki önemli yarışmacıları İzmir'e davet ettik ve ana temalar kapsamında tartıştık. Amacımız yarışmayla ilgili bütün sorunların ortaya serilmesi ve bunların ileriki yıllarda yapacağımız çalışmalara ışık tutmasıydı. Sonra bunu kitap haline getirdik ve kayıt altına almış olduk.

Bu yılki toplantıyı yine bu doğrultuda, yarışma sürecinde Mimarlar Odası'nın rolü üzerine tartışmak istedik. Elbette yarışmayla ilgili diğer tartışmalar da olacaktır, ama tarihsel sürece baktığımızda, Mimarlar Odası'nın yarışmayla çok sıkı bir ilişki içinde olduğunu görmek mümkün. Geçen sempozyumda Sayın Baran İdil, Mimarlar Odası genel kurullarında bir günün yarışmalara ayrıldı-

ğından, çok ciddi şekilde yarışmaların tartışıldığından söz etmişti. Bugün bu süreci pek tartışmamıza gerek yok artık, ama son gelinen noktada Mimarlar Odası'nın yarışmayla ilgili durumunu pekâlâ tartışabiliriz. Mesela, boykotlu yarışmalar, yabancı mimarların yarışmalara davet edilmesi, şubelerin yarışma girişimlerinin başarı ya da başarısızlıkları ve bunların nedenleri, disiplinlerarası çalışmanın Oda tarafından nasıl ele alındığı gibi pek çok açılımı ve Yarışmalar Komitesi'nin çalışmalarını tartışabiliriz diye düşündük.

Bu sempozyumu her yıl tekrar etmeyi düşünmemize rağmen, iki sene sonra yapılan bu sempozyumun gecikmesinin nedenlerinden birisi ilk sempozyuma katılımın beklenen ölçüde olmamasıdır. Aslında, üzerinde en fazla spekülasyon ve mimari tartışma yapılan bu alan neden tartışmaya açıldığında, taraflar ilgisiz kalıyor anlamakta zorlanıyorum.

2000'li yılların başına kadar mimarlık yarışmaları bir mimar için kariyer ve isim yapmak ya da meşhur olmak için tek kestirme yoldu. Mesela; Seyfi Arkan; Sedat Hakkı Eldem; Emin Onat; Turgut Cansever; Behruz Çinici; Cengiz Bektaş; Doğan Tekeli, Merih Karaaslan geçmişlerinde varlıklarını yarışmadan elde etmiş isimler. Sedat Hakkı Eldem'in yarışmacı olduğunu gençler pek bilmezler diye düşünüyorum. Bu isimleri incelediğiniz zaman, yarışma kültürünün oluşmasına sadece yarışmaya girerek katkıda bulunmadıklarını da görüyoruz. Baran Bey'in geçen sene burada bahsettiği gibi bu insanlar yarışmaları çok ciddi tartışıyorlardı; sadece yarışmaya girmiyorlardı.

Bu ilgiyi artırmak durumundayız. Ülkemizde mimarlık yarışmalarına bakıldığında, ki 80 yıllık süreçtir bu, genel yapılaşma sürecindeki büyüklüğünün çok kısıtlı olduğunu görüyoruz. Türkiye'nin genel yapılaşmasına baktığımızda, yarışmayla elde edilmiş projelerin aslında çok kısıtlı, çok az bir bölüm olduğunu görüyoruz. Peki, bu kadar tartışma ya da spekülasyon nereden geliyor? Bana göre biz mimarlar, yarışmalara çok büyük misyon yüklüyoruz. Yarışmadan böyle bir beklenti içinde olmak doğru, hatta yarışmayı açan pek çok kurum da böyle düşünüyor, yarışmaya gerçekten bir misyon yüklüyor. Bir yere kadar çok ideal bir yöntem bu; aslında böyle de olmalı, ama yarışma sonuçları pek çok kere bu beklenti ve misyonla örtüşmüyor; hatta çoğu zaman hayal kırıklığına uğrattıyor. Belki de bu misyonun ve beklentinin çok fazla abartılması yüzünden sonuçlardan çok memnun olamıyoruz. Sonuçlar bu beklentimizle bir türlü örtüşmüyor. Binanın elde edilmesindeki hayal kırıklığı, yarışma olgusunun olumlu değil, olumsuz etkilenmesine sebep oluyor ve yarışmalar sonunda sorunlu bir alan haline dönüşüyor.

Düşüncelerden birincisi; tüm sorunların temelinde, kamunun yarışma kültürüne yabancılığı, hatta şeffaf bir toplum olmaması bile yatıyor olabilir. Geçen sempozyumda bizim az bulduğumuz bu yarışma sayısını yeterli bulan da olmuştur, çünkü yarışma olgusunu başka bir kategoriye koyuyordu. Ancak, daha önemli mimarlık yarışmalarının genel olarak yapı elde etme sürecinde ayrıcalıklı bir konumda olmamasıdır. Oysa yapıyı elde etmek için, mimari proje yarışması sadece çok iyi bir başlangıç. Biz bu başlangıçla yarışmayı bitiriyoruz. Lakin yarışma, bina elde etme sürecinin bir parçası. İlk toplantıda Türkiye'deki yarışmaların

istatistiki bir dökümünü yapmıştım. O toplantıda Doğan Hasol bu istatistiğin eksik olduğunu, bunca yarışmanın ne kadarının hayata geçtiğinin istatistiki olarak ortaya çıkartılmasını söylemişti. Bunun sayısal olarak dökümünü yapabiliriz. Ancak pek çoğunun uygulanmadığını görmek sürpriz olmayacak; bunun pek çok nedeni var. Hasol'un sorduğu sorunun cevabı sadece sayısal olarak önem taşı-mıyordu elbette. Asıl önemi bina üretim sürecinin karmaşıklığında da yatıyordu. Yarışmalara yüklenen misyon bina üretim sürecinin bir parçası olmadığı, daima ayrı bir alan olarak algılandığı için, birçok yarışmanın uygulama aşamasının hüsrarla sonuçlanmasına ya da hiç uygulanmamasına sebep olmuştu. Bir sürü birincilik almamıza rağmen, bunların çoğu uygulanmadı.

Türkiye'de yarışmayla yapılarını elde etmeye çalışan pek çok kurumun, yarışmanın sonundaki süreci hem nitelik, hem de fiyatlandırma açısından göze alması mümkün olmamıştır. İşin kötüsü, bu işe başlarken, bu sürecin farkında da değildir. Hatta günümüzde artık pek çok kurum yarışma sürecini bile pahalı ve uzun bir süreç olarak görmektedir. Oysa bu yanlış bir düşüncedir. Çünkü binanın elde edilme maliyeti bir bütündür. Yarışmayla elde edilmesi bunların ufak bir bölümüdür. Öncelikle bu durumun kurumlara ya da yarışma çıkartacak taraflara anlatılması gerekmektedir.

Bana göre, Türkiye'deki yarışma sayısının azlığı, buna bağlı olarak yarışma kültürünün oluşmaması, bugün yarışmalara yöneltilen temel eleştirilerin ana kaynağını oluşturmaktadır.

Birinci temel eleştiri; yarışmayla iyi yapı elde edilememesi üzerinedir. Bu eleştiri kısmen az önce değindiğim yapı elde etme sürecinden ayrı düşünülüyor olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, yüzlerce mimarın yarıştığı bir yarışma sonunda elde edilen tasarımı ihale Kanunu'nun kurallarıyla yapmaya kalkarsanız, sonucun iyi olmasını bekleyemezsiniz. Dahası, yarışmayla elde edilmiş bir tasarımın inşa edilmeden önceki aşaması olan uygulama projeleri aşaması çeşitli işlev değişiklikleriyle sonradan ortaya çıkan yeni isteklerle, mimar için katlanılamaz bir süreç haline dönüşürürse ve mimarın haklı karşı çıkmaları, idare tarafından bir direniş olarak algılanırsa, yarışma tasarımının bu anlamda pek çok kez başarısızlıkla sonuçlanması kaçınılmazdır. Genç, deneyimsiz bir ekibin yarışma aldığını da düşünürseniz, sonucun olumsuz olması kaçınılmaz olmaktadır. Bu konuda yarışmayla elde edilmiş, yani aynı süreci yaşamış iki yapının irdelenmesi, yarışmadan sonraki sürecin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Ankara'da 1980'li yılların başında o zamanın en önemli yarışmalarından birisi olan AKM bugün çevresiyle, kullanma amacıyla, inşaat kalitesiyle zavallı bir görünüm çizmektedir. Oysa zamanının önemli konseptlerinden birisini önermişti. Tasarımı önce kurum tarafından hırpalandı, daha sonra uygulaması başarısız oldu.

Buna karşılık, 1990'lı yıllarda yapılan Esenboğa Havalimanı ve Dalaman Havalimanı projeleri yine ulusal yarışmayla elde edilmesine rağmen, çok başarılı bir yapım süreciyle, yüksek standartta yapılar oldular. Bu iki örnek başlangıçta aynı kaderi paylaştılar, yani ulusal yarışmada birinci oldular; ama sonları aynı olmadı.

Bugün AKM yıkılmaya çalışılıyor. Bu örnekleri çoğaltığımızda, görünen şey, tasarım süreciyle, yapım sürecinin aynı önemde ele alınmadığıdır. Ne yazık ki, olumsuz örneğin faturası yarışmaya, olumlu örneğin faturası mimar ve yarışma hariç, herkese çıkmaktadır ve mimarlar buna bile razıdırlar.

İkinci temel eleştiri; yarışmaların kısıtlı bir grup tarafından, yani hep aynı kişiler tarafından paylaşıldığı eleştirisidir. Bu eleştiri daha çok mimarlar, yani camia tarafından yapılmaktadır. Genel olarak jürileri etkileyerek, durumun düzeltileceği sanılır.

Birinci sempozyumda da söylediğim gibi Türkiye’de bugüne kadar açılmış yaklaşık 700 yarışma var ve bu sayı dönemsel olarak değişebiliyor. Yarışma sayısını, mimar sayısına orantıladığımızda oldukça kısıtlı kalıyor. Örneğin, 2008 yılında 12 adet yarışma çıkmış. Bu yarışmaya giren ekip sayısı ortalama 50, ekipteki mimar sayısı ise 100, iyimser olacak olursak 200. Buradan da çıkan sonuca göre Türkiye’deki mimarların binde 5’inden daha azı yarışmaya ilgi gösteriyor. Bu durum yarışmayla ilgilenen çok küçük bir grubu işaret ediyor. Bunun anlamı da bu kısıtlı grup içinde dönemsel olarak performansı yüksek olanların yarışmada başarılı olma oranının çok yüksek olmasıdır. Eğer, yarışmalar dizisini incelerseniz, bazı ekiplerin, bazı dönemlerde üst üste yarışma aldıklarını görürsünüz. Bu grupları çoğaltmak, çeşitlendirmek, sadece ve sadece yarışma sayısının artırılmasıyla mümkündür. 1980’li yıllarda Bayındırlık Bakanlığı büyük bir revizyon yaptı. Sanıyorum, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü’ne Orhan Dinç geldi ve Orhan Dinç çok sıkı eski bir yarışmacıydı. Senede sanıyorum 30-35 civarında yarışma, Bayındırlık Bakanlığı’nda çıkartılıyordu. Bu döneme gelmiş pek çok ismin o dönemde kendini göstermeye başladığını görürsünüz.

Yarışma sayısı ile ilgili olan bir başka konu da bilginin, deneyimin ve yazısız kuralların bu kısır ortamda gelişmemesidir. Daha vahimi, deneyimin aktarılmaması, kesintiye uğraması, son yıllardaki her yarışmada kendini göstermektedir. Bu ortamdaki her olumsuz yarışma, yarışma kurumuna zarar vermiştir. Yarışma sadece bir tasarım meselesi değildir. Kendine özgü kuralları ve teknikleri vardır. Pek çok mimarın yarışmayı kısıtlı sayıda deneyimleyip, vazgeçmelerinin altında aslında bu durumun algılanmaması yatmaktadır.

Yarışma birincisi asla ideal proje değildir. Katılan projelerin iyisidir. Örneğin, birincilik ödülünü vermeyen jüriler kafalarındaki ideal projeyi aradıkları için bu yolu tercih ederler. Bu durum; deneyimsizliğin, hatta yazılı kuralları bile bilmemenin bir sonucudur. Oysa yarışma olgusu içinde o konuya ait en iyi projeyi elde etmenin temel kuralları vardır. Düzenlenen sempozyumların sunuşlarla destekli yarattığı tartışma ortamı, durum saptaması açısından önemli adımlar olmasına karşın, bu sempozyumların sergilerle, bilimsel tartışmalarla ya da akla gelecek başka etkinliklerle desteklenmesi ve festival havasına sokularak ilginin artırılması gerekmektedir. Özellikle, yarışmaya gönül veren gençlerin, sadece yarışmaya girerek katkıda bulunması yeterli değildir.

Bizim kuşağın bir geleneği olarak; karşılıklı konuşmayı çok seven bir Oda örgütüyüz. Son yıllarda biliyorsunuz, herkes kendi odasına, masa başına kapanıp,

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

takma isimlerle dünyaya meydan okuyor. Bundan vazgeçmek gerekiyor. Bu da belki bir yöntemdir, ama oradaki fikirlerinizi de insanlarla yüze yüz görüşerek, tartışarak aktarmamız gerektiğine inanıyorum. Yoksa her söylediğinizi doğru zannedersiniz. Bir de bu toplantılarda özellikle gençlerin ayrıntılara çok fazla takılmamaları, yarışma geleceği açısından bütünü üzerinde fikirler geliştirmeleri gerekiyor.

Benim sunuşum bu kadar, yarışmaların çok zahmetli, yani gönül verilerek yapılan bir iş olduğunu biliyorum. Bunun dışındaki kesimlerin de yarışmacılara biraz insaf ederek bakmalarını temenni ediyorum, teşekkür ederim.

birinci oturum

“YARIŞMA SÜRECİNDE BİR AKTÖR OLARAK MİMARLAR ODASI”

Oturum Başkanı / Hasan Topal

Hasan Topal

Osman Aydın

Hakan Mahiroğlu

İbrahim Şenel

Samı Yılmaztürk

ebru türkdamar diktaş

Sunucu

“Yarışma Sürecinde Bir Aktör Olarak Mimarlar Odası”nı tartışacağız, Hasan Topal’ın Başkanlığında yürütülecek.

Sayın Sami Yılmaztürk İstanbul Büyükkent Şubesi Sekreter Üyesi; Sayın Osman Aydın Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı; Sayın Hakan Mahiroğlu Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı ve Sayın İbrahim Şenel Mimarlar Odası Denizli Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı.

hasan topal

Oturum Başkanı

“Yarışma Sürecinde Bir Aktör Olarak Mimarlar Odası” başlıklı oturumu açıyorum. Oturum için programın öngördüğü süre 1,5 saat. Yönetici olmanın ayrıcalığını da kullanarak, düşüncelerimi oturumun başında sizlerle paylaşmak istiyorum. “Yarışma Sürecinde Bir Aktör Olarak Mimarlar Odası” başlığı altında Mimarlar Odası İzmir Şubesi’nin yarışmalar sürecine, bölgesinde yarışmaların gelişmesine ilişkin düşüncelerini, bugüne kadar yaptığı çalışmalardan ortaya koyduğu bazı tespit ve bulguları sizlerle paylaşmaya çalışacağım. Kuşkusuz bunun içerisinde yarışmalar sistemine dair değerlendirmeler ve kritikler de yer alacak.

Öncelikle şunu söylemek istiyorum: Günümüzde hepimiz ülkemizdeki yaşam alanlarımızı, yaşam çevrelerimizi oluşturan kentlerin en büyük problemini plansızlık ve tasarımsızlık olarak tarif ediyoruz. Plansızlık konusu ayrı bir tartışma olarak gündemimizi oluşturabilir. Bu sempozyumun konusu olan yarışmaları içeren konunun tasarımsızlık problemi olduğunu tanımlamak istiyorum. Kuşkusuz yerel veya merkezi idarenin yerel teşkilatlarının, kentlerin tasarımsızlık sorununa, sorumluluklarının bilinci içerisinde çare üretmeleri gerektiğini ve bunun da en önemli araçlarından birisinin yarışmalar olduğunu sürekli dile ge-

tiriyoruz. Bu kapsamda, özellikle geçtiğimiz yerel yönetim seçimleri sürecinde İzmir bütünündeki aşağı yukarı bütün yerel yönetimlere örnekler üzerinden yarışmalar konusu ile ilgili açıklamalar yapmaya çalıştık ve bunun bir sonucu olarak ümit ediyorum ki yakın zamanda İzmir özelinde açılan yarışmalarda bir artış yaşayacağız.

Yarışmalardaki bir başka önemli husus da; yarışma sürecinde jürilerin etkisi. Danışman jüri üyesi, raportör, Oda yöneticisi veya yedek jüri üyesi olarak bulunduğum yarışmalardan edindiğim deneyime dayanarak, yarışmayı açan idare yetkilisinin beklediği, hayal ettiği yapıyla, jürinin seçmiş olduğu birinci proje arasındaki birbirini tamamlayamama, yani o beklentiyi karşılayamayan sonucun yarışma kurumunu oldukça olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.

Jürilerin yarışma gündeme geldiği andan itibaren ihtiyaç programın oluşması, şartname hazırlığı ve yarışmanın bütününe dair çok ciddi bir sorumluluğu olduğunu ve biz sadece jüriyiz, birinciyi seçeriz deme lükslerinin de bulunmadığını düşünüyorum. Ayrıca jürinin, yarışmayı açan kuruma yarışmanın her aşaması hatta en önemlisi yarışma sonuçlarının açıklanmasının ardından gelişen süreç ve maliyetlerle de ilgili açıklamalar yapması gerektiği kanısındayım.

Özellikle yarışmanın sonuçlanmasının ardından yansıyan problemler olarak bakıldığında; yarışma sistemine organize olamamış ya da bir başka söyleyile deneyimsiz mimarlık ofisleri için uygulama projelerinin yapımı ile başlayan süreç, ofislerin güçsüzlükleri nedeniyle olumsuz sonuçlanabiliyor ve buna ilişkin yarışma kurumunun bir destek rolünün olması gerekir. Mevzuatın belki bu bağlamda geliştirilebileceğini düşünüyorum.

Yine bütün bu sürecin asıl aktörü olarak da Mimarlar Odası'nın yanılmıyorsam 1992'lerde ya da 1990'ların başlarında olan çabanın günümüzde de olması gerekiyor. Bildiğim kadarıyla Mimarlar Odası'nın güncel bir jüri listesi bile yok eğer varsa da arkadaşlarımızı tamamlayabilirler. Bu kadar hassas ve önemli bir konuyu tartışırken, kendi içimize döndüğümüzde çok ciddi eksiklerimizin olduğunu, bunun yöntem ve araçları neyse bulabileceğimizi düşünerek, bu tespiti yapmaya çalışıyorum. Bunlar önemli diye düşünüyorum. Yarışmalar çoğaltılmalı, tamam da, 'biz hazır mıyız?' sorusunun kurumsal bir sorumluluğu olduğunu paylaşmak istiyorum.

Yine bu süreçte önemli eksenlerden birisi de şu: Bu konularda deneyimli mimarların, hatta yarışmacı mimarların bile programlar gündeme geldiğinde, 'boş verin bu yarışmalar pahalı olur bu işi biz yapalım' dediklerine de tanık olan insanlardan birisi olarak, meslek ortamının ikili ahlak yapısını kırması gerektiğini, bunun araçlarının da mutlaka bu sistem içerisinde üretilmesi gerektiğini düşünen birisiyim. İzin verirseniz, bu kadarla bırakıp, diğer arkadaşlarıma söz vermek istiyorum. Yazılı programdan farklı olarak, arkadaşlarımızın talepleri kapsamında sıralamada bir farklılık oldu. Dolayısıyla, ilk sunuşu yapmak üzere, Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Osman Aydın'a sözü bırakıyorum. Buyurun.

osman aydın

Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

Merhabalar.

Uzun yıllar yarışma düzenleyen ve bu bağlamda yarışmalara öncülük yapan bir şubenin başkanı olarak 'bu süreçte şunları, bunları yaşadık, jüriler şöyle hatalar yaptı, yarışmacılar böyle yaptı, o da şöyle hata yaptı' gibi bir sunum yapmayacağım. Mimarlar Odası'nın etkin olarak yarışmalara destek verdiği tarihlerden bugüne kadar Antalya'da hangi yarışmalar yapılmış, bu projelerde neler yaşanmış üzerinde özetleme yaparak, yarışmalar sürecinde yaşanan doğruları, yanlışları, hataları birlikte değerlendirmeyi uygun buluyorum.

Resim 1

Antalya'da önemli sayıda kamu yapısının projeleri yarışma yöntemiyle elde edilmiştir. 1982 yılından önce de birçok proje Bayındırlık Bakanlığı tarafından yarışmaya çıkarılmıştır. Eski Adliye Sarayı ve Eski Vilayet Binası da bunların ekleridir. Ancak, Mimarlar Odası'nın içinde olduğu, destek verdiği ilk yarışma 1982 yılında sonuçlanan "Akdeniz Ata-

türk Kültür Parkı Düzenlemesi

Proje Yarışması"dır. Bu yarışmayı Yalçın Gültekin, Tevfik Pehlivanoglu, Ahmet Ertekin kazanmıştır ve proje uygulanmıştır. Zaman zaman adı değişse bile, Antalyalılar'a hem kültürel anlamda, hem park anlamında hizmet vermektedir (Resim 1).

Resim 2

"Antalya Belediyesi Otobüs Terminal Tesisleri Mimari Proje Yarışması" 1986 yılında yapılmıştır. Yarışmayı, İlhami Özköse ile Yakup Hazan kazanmıştır ve proje uygulanmıştır. Antalyalılar otogarlarından oldukça memnundurlar (Resim 2).

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Resim 3

“Antalya Toptancı Hal Kompleksi Mimari Proje Yarışması”, Antalya’daki ilk bölgesel yarışma örneğidir. Yarışmayı Aynur Sırtoğlu, Gülşen Gülmez ikilisi kazanmıştır. Antalya’da bölgesel yarışmaların çok önemli olduğuna inanıyoruz, bu proje ilk örnektir ve Antalya Toptancı Hali yaşamaktadır (Resim 3).

Resim 4

“Antalya Kent Merkezi içinde Kalekapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması”, Mimarlar Odası Antalya Şubesi’nin en etkin olduğu yarışmalardan birisidir. Bu yarışma tam üç yıllık bir süreci kapsamıştır. İki yıl hazırlık çalışmaları, bir yıl yarışmanın sonuçlanması ve Mimarlar Odası’nca belediyeye yarışmanın 35.000 TL’ye mal olacağı belirtilmiş, 400.000 TL’ye yakın sadece yarışma için para harcanmıştır. Bu bağlamda ikna etmek, anlatmak, doğruları yapmak önemlidir. Bu yarışma da böyle bir yarışma olmuştur. Yarışmayı, Baran İdil, Hasan Özbay, Tamer Başbuğ grubu kazanmıştır. Bu projenin uygulanmasıyla, Antalya’nın Kalekapısı bölgesinde çok ciddi düzenlemeler yapılmıştır. Antalya’nın yaya-laştırılmaz denilen Şarmpol Caddesi doğru bir kararla yaya-laştırılmıştır. Bu yarışmadan Antalya büyük yararlar sağlamıştır. Ancak, yarışma projesinde fotoğrafta görüldüğü gibi olmamasına karşın, Dönerciler Çarşısı’nda belediye başkanının inşaat alanını artırarak, bazı sorunları çözmek baskılarıyla yarışmayı kazanan arkadaşlarımızın da bu baskılara göğüs gerememesi nedeniyle bu hale gelmiştir (Resim 4).

Bu nedenle yarışmalarda, Mimarlar Odası tüm süreci baştan sona takip etmek zorundadır diye düşünüyoruz, çünkü bütün tepkiler Mimarlar Odası’na geliyor. Yarışmaların sonuçları doğru olsa da, yanlış olsa da.

“Antalya Belediyesi Katlı Otopark ve Ticaret Merkezi Yarışması” 1992 yılında sonuçlanmıştır, uygulanmıştır. Bölgesel bir yarışmadır, bu yarışmayı Hüseyin Güngör kazanmıştır (Resim 5).

SEMPZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Resim 5

Resim 6

“Mimarlar Odası Antalya Şubesi Hizmet Binası” da yarışma yöntemiyle elde edilmiştir. O tarihlerde Antalya’da mimar sayısı 400 civarındadır, bu yarışmaya 35 proje katılmıştır, Mimarlar Odası yarışmayla elde ettiği projeyi baştan sona müellifin istediği şekilde inşa etmiştir. Yarışmayı, Aytekin ve Birol Gültekin kardeşler kazanmıştır (Resim 6).

Resim 7

Resim 8

“Antalya Kalekapısı İş Merkezi” de bölgesel bir yarışmayla elde edilmiştir. Bu yarışmanın sonunda da elde edilen proje uygulanmıştır. Yarışmayı, Hakan Eyiçan kazanmıştır (Resim 7).

“İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi Hizmet Binası” projeleri de yarışma yoluyla elde edilmiştir. Bu yarışmayı İlyas Engiz-Sezen Engiz kazanmışlardır. Bu proje de diğerleri gibi uygulanmıştır (Resim 8).

“Akdeniz Gençlik Kültür ve Sanat Parkı Çevre Düzenleme Proje Yarışması” ulusal bir yarışma olarak yapılmıştır. Yarışmayı, Ümit Sirel ve Ayşe Sirel kazanmışlardır. Antalya Cumhuriyet Meydanı’nın olduğu, Kaleiçi’nin üstündeki alanın yeniden projelendirilmesiyle ilgilidir. Bu projenin büyük bölümü uygulanmıştır, son bölümü için de bu dönem proje müellifiyle ciddi toplantılar yapılmış, proje tamamlanmıştır (Resim 9).

Makina Mühendisleri ve Elektrik Mühendisleri Odası’nın müşterek hizmet binaları da bölgesel yarışma yoluyla elde edilmiştir. Yapı projesine uygun inşa edilmiştir. Yarışmayı, H. Ertuğ Uçar kazanmıştır (Resim 10).

SEMPZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Resim 9

Resim 10

Resim 11

yapılmıştır. Mimar arkadaşımız yönetime gelmiş, belediye başkanı olmuştur. Yarışmayı kazanan mimarı çağırıp 'bunun otoparkı çalışmıyor, yaptığın proje yanlış' gibi gerekçelerle uygulamayı durdurmuştur. Sonunda belediye başkanı mimar arkadaşımız yarışmaya gönderdiği kendi iki projesini birleştirip, birinci olan arkadaşımızın başlamış olduğu projeyi bir kenara bırakarak, yeni bir projeye Çarşamba Pazarını inşa etmeye başlamıştır. Bu arkadaşımız döneminde Çarşamba Pazarı inşaatı bitirilememiştir. Nitekim seçim dönemi sonunda mimar arkadaşımız seçimi kaybetmiştir. Bu defa başka bir belediye başkanı gelmiştir. O belediye başkanı da, o ne yaptıysa, hepsini yıkmıştır. Alışveriş merkezi olacak şekilde ihaleye çıkar-

mıştır. Yeni bir proje elde edilmiştir ve inşaat devam etmektedir. İşin enteresan tarafı, geçen seçimi kaybeden mimar arkadaşımız bu dönem yeniden belediye başkanlığını kazandı, ama sonuç ne olacak, onu bilemiyorum (Resim 11).

Resim 12

"Demirciler Sobacılar Çarşısı Mimari Proje Yarışması" 2002 yılında sonuçlanmıştır. İnşaatı halen devam etmekte, neredeyse bitmek üzeredir. Yarışmayı, Okan Koloğlu kazanmıştır (Resim 12).

"Yalvaç Belediyesi Meydan Düzenleme Proje Yarışması" 2002 yılında bitirilmiştir. Bu proje de uygulanmıştır, bire-

SEMPZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

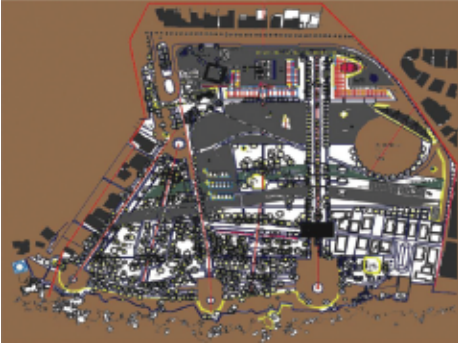
Resim 13

Resim 14

bir müellifi ile uygulama sorumluluğu konusunda anlaşılmıştır. Müellif her hafta Yalvaç'a gidip, projesinin uygulanmasını sağlamıştır. Yarışmayı, Nail Atasoy, Hakan Sönmez ve yardımcı Oya Saydam grubu kazanmıştır (Resim 13).

Alişan Çırakoğlu'nun -aramızda zannederim- birincilik ödülünü kazandığı "Antalya Altın Portakal Film Müzesi Mimari Proje Yarışması" 2002 yılında sonuçlandı. Ulusal yarışmayla elde ettiğimiz bir projedir ve uygulanmamıştır. Antalya için çok önemli, Antalya'ya kimlik kazandıracak bir proje olarak düşündüğümüz bu projeyi, belediye başkanlarından kaynaklanan sorunlar nedeniyle uygulayamadık. Kumbul döneminde yapıldı diye, Türel döneminde uygulaması yapılmamıştır. Şimdi, yeniden Sn. Kumbul'un partisinden bir belediye başkanı seçimi kazanmıştır. Biz aynı partiden bir başkanın kazanması nedeniyle uygulanması için baskılara devam ediyoruz; zannederim bu dönem bu projeyi uygulatabiliriz (Resim 14).

Resim 15

Bir diğer yarışma, "Karaalioğlu Parkı Çevre Düzenleme Projesi ve Belediye Binası Yarışması"ydı. Bu yarışma da ulusal bir yarışmadır. Nilgün Paker Kahvecioğlu ve Hüseyin Kahvecioğlu kazanmışlardır. Bu seçimden sonra yeni gelen belediye Türel döneminde, sınırlarımız çok genişledi. Parkın içine yapılacak proje hem parkı olumsuz etkiler, hem de istenilen inşaat alanına ulaşamaz endişesiyle belediye binası için başka

bir alan belirlenmiştir. Belirlenen bu alanda da proje yarışmacı arkadaşlarca hazırlanmış inşaat devam etmektedir. Yine yarışmacı arkadaşlarla, bu alanda da Antalya Kent Müzesi olarak projenin değiştirilmesi konusunda çalışmalar yapıldı. Belediyenin maddi kaynak yetersizliği nedeniyle, Antalya Büyükşehir Belediyesi şimdilik o projeyi de askıya aldı (Resim 15).

"Konyaaltı Belediyesi Kent Meydanı Fikir Proje Yarışması" 2005 yılında sonuçlandı. Türkiye'deki yarışmayla ilgili çevreler zannedyorlar ki, belediyeler

Resim 16

yarışma açmaya çok hevesli. Hâlbuki yarışma açılması konusunda Mimarlar Odası'nın ciddi uğraşları oluyor ve kurumları ikna ediyor. Antalya Kent Konseyi, Mimarlar Odası, sivil toplum örgütleri Konyaaltı'nın meydan olabilmesi için o kadar ciddi uğraşlar vermiştir ki; iki üç yıl meydanın özelleştirmeden kurtarılmasıyla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Daha sonra da Peyzaj Mimarları Odası, Mimarlar Odası, Şehir Plancıları Odası tarafından yarışmaya çıkartılmıştır. Kerim Yaman, Habibe Aduş, Nalan Aygül, Hüseyin Gün yarışmayı kazanmışlardır. Bu proje de uygulanmıştır, günümüzde de meydan olarak Konyaaltı'na hizmet vermektedir (Resim 16).

Resim 17

“Antalya Kent Merkezi, Doğu Garajı ve Halk Pazarı Alanı Düzenlemesi Mimari Proje Yarışması” 2005 yılında sonuçlanmıştır. Yarışmayı, Ö. Ozan Erkal kazanmıştır. Uygulama projeleri yapılmıştır, ihaleye çıkmıştır, ihaleyi bir firma kazanmıştır. Ancak, temel kazımı sırasında alanın bir bölümünde tarihi mezarlar çıkmıştır. Kazılar devam etmektedir, kazılar bittiği zaman, tekrar değerlendirilecektir. Uygulama şimdilik durdurulmuştur (Resim 17).

“Serik Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi Mimari Proje Yarışması” bölgesel bir yarışmadır. Başlamıştır, ancak belediyenin maddi kaynak yetersizliği nedeniyle şimdilik durma aşamasındadır. Yarışmayı, Alper Öden, Ali Özer grubu kazanmıştır (Resim 18).

“Varsak Belediyesi Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması” da bölgesel bir yarışmadır. Maalesef bu belediye Antalya'nın Büyükşehir sınırlarına katılmıştır; artık böyle bir belediye yapısına gerek kalmamıştır. Ancak, yeni Antalya sınırları alanı içinde nasıl değerlendirileceğini de bilemiyoruz. Yarışmayı, Emel Akar Sönmez kazanmıştır (Resim 19).

“Konyaaltı Doğa ve Kültürparkı Alanı Mimari Proje Yarışması” 2007 yılında sonuçlanmıştır. Bizi en çok yoran yarışmalardan birisidir. Buradaki mev-

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Resim 18

Resim 19

Resim 20

cut bina yıkılmalı gibi bir görüşümüz varmış gibi bir değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Ciddi değerlendirmelerden sonra, burada bir yarışma yapılmasına karar verilmiştir. Büyükşehir Belediyesi'nin istemi burada otuz bin metrekare kapalı bir proje elde etmektir. Ciddi tepkilerden sonra Odamızın katkılarıyla beş bin metrekare kapalı alana düşürülmüştür. Teknik bölümleri vb. ile yedi bin beş yüz metrekare kapalı alan vardır. Yarışmayı, Özgür Top, Kahraman Kartal, İskender Hüseyin Kulu, Barış Ekmekçi grubu kazanmıştır. Bu yarışmanın jürisinde bir peyzaj mimarı, bir inşaat mühendisi, beş mimar vardır. Yarışma sonuçlanmıştır. Peyzaj Mimarları Odası yarışmayı boykot etmiştir. Yarışmadaki üyelerini yarışmadan çekilmeleri konusunda tehdit etmiştir. Fakat burada yapılan çalışmaları, mücadeleleri çok iyi bildiği için, peyzaj mimarı arkadaşımız Peyzaj Mimarları Odası'nın her türlü tehdidine karşı bu jüriden istifa etmemiştir. Bazı Odalarca 'aman yarışmalar dışında kalmayalım'ın çalışmaları yapılmaktadır, ama Mimarlarda da yıpranmaktadır. Örneğin Antalya Şubesi uzun süre yarışmalara öncülük yapmayabilir (Resim 20).

Daha ilginç bir örnek de; "Burdur Belediyesi Şehirlerarası Burdur Otobüs Terminali Kompleksi Proje Yarışması"dır. Burdur Belediyesi 2005 tarihinde aldığı

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Resim 21

bir meclis kararıyla kentlinin ihtiyacı olan Şehirlerarası Otobüs Terminali Projesini elde etmeyi düşünüyor. Antalya'daki deneyimlerden bu yapılabiliyor mi, araştırılıyor. Biz yardımcı oluyoruz, süreç başlıyor. Bu yarışmada belediyeden de arkadaşlar, jüri üyesi, danışman jüri üyesi. Sonra şartnameyi belediye yapıyor. Bu arada Şubemiz müdahale ediyor. Şartnameyi öyle belediye yapıp veremez, jürinin bu işin içinde olması gerekir diyoruz ve oradan bir geri dönüş oluyor. Jürinin de bilgisiyle şartname hazırlanıyor ve yarışma çıkıyor. Ekim 2005'te bütün belgeler değerlendiriliyor. Yarışma broşüründe 08.02.2006

olarak verilen teslim tarihinin kesin olarak uzatılmayacağı belli olmasın karşın, 9-10'unda iki proje geliyor. Bunlar da jüri tarafından yarışma dışı bırakılıyor. Aynı şekilde, buradaki projelerin hiçbirisinin şartnameye uymadığı göz önüne alınıyor ve jüri ödül vermeme kararı alıyor. Birkaç proje satın alınıyor sadece. Bu yarışma sonuçlandı ve çok ciddi tepkiler oldu. Sonra da kolokyumu yapıldı. Kolokyumdaki tartışmalarda da ilginç şeyler söylendi. Örneğin, şartnamenin tarihine uymasa da iki proje asılabilir, ortam zenginleşebilir, şartname uygulanmayabilir diyenler oldu. Bunlar iyi şeyler değil, bunlara yarışmalarda çok dikkat etmemiz gerekir. Çifte standartlı olmamaya başından sonuna kadar dikkat etmemiz gerekir. Sonrasında daha enteresan şeyler de oluyor: Kolokyum bitiyor, belediye başkanı yarışmacıları ikramda bulunmak üzere odasına götürüyor. Orada yarışmacılardan biri 'Sayın Başkan; bir gün sonra projeyi teslim eden benim -kolokyumda da belirtiyor- ben sizin bu projenizi bedava yaparım' diyor. Projeyi bedava yapmıyor, ama bu projeyi yapıyor. Bunu bütün yarışma çevresi ve Serbest Mimarlar Derneği de biliyor, bugüne kadar hiçbir tepki yok. Belediye bir yolunu buluyor, bu arkadaşla projeyi veriyor, proje bitiyor, uygulama safhasına geliyor, hiçbir kesimden tepki yok (Resim 21).

Mimarlar Odası Antalya Şubesi yarışmaları taraflara protokol imzalatılarak çözülmüştür. Protokolün birinci maddesinde taraflar vardır. Sonra sırasıyla konu-

PROTOKOL	
TARİHLER MİMARLAR ODASI ANTALYA ŞUBESİ TARAFINDAN HAZIRLANAN PROTOKOLÜN İMZALANMA TARİHİ: 08.02.2006 MİMARLAR ODASI ANTALYA ŞUBESİ TARAFINDAN HAZIRLANAN PROTOKOLÜN İMZALANMA TARİHİ: 08.02.2006	İŞİN KONUSU: 1. Mimarlar Odası Antalya Şubesi tarafından hazırlanan Şehirlerarası Otobüs Terminali Projesi için hazırlanan şartnameyi incelemek ve onaylamak. 2. Şartnameyi incelemek ve onaylamak. 3. Şartnameyi incelemek ve onaylamak. 4. Şartnameyi incelemek ve onaylamak. 5. Şartnameyi incelemek ve onaylamak. 6. Şartnameyi incelemek ve onaylamak. 7. Şartnameyi incelemek ve onaylamak. 8. Şartnameyi incelemek ve onaylamak. 9. Şartnameyi incelemek ve onaylamak. 10. Şartnameyi incelemek ve onaylamak.
İMZALANANLAR: Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ...	İMZALANANLAR: Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ... Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanı: ...

Resim 22

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

su, Oda'nın yükümlülükleri, işin süresi, mali yükümlülükler ve son olarak çeşitli hükümler ile biter. Jüri seçimi için kendi bünyemizde bir komite vardır ve büyük bölümü yine Merkez Komitesinin gönderdiği üyelerden seçilmektedir. Jüri belirlenmesini de Mimarlar Odası Antalya Şubesi Merkez Komitesi ile birlikte yapar (Resim 22).

Sonuç olarak yarışmalar belediyelerin 'aman yarışma yapalım' dediği bir olgu değildir. Ciddi emek ve çalışma gerektirir, zordur. Yarışmacılar bu emekleri çok bilmezler ya da bilmezlikten gelirler, her türlü aksiliği de eleştirirler. Bunların da yarışmaların gelişimini olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Mimarlar Odası Antalya Şubesi olarak biz bile yarışma düzenlemeyi askıya aldık.

Kamu İhale Kanunu Yönetmeliği'nin yararlı yönleri vardır. Bizim eski yönetmeliğimize karşın, jüri önerileriyle yarışmadan sonra yeni bir avan projenin hazırlanabiliyor olması önemlidir. Bütün projelerden yararlanılarak yarışmayı kazanan projeye yeni bir proje yaptırılmasının kentler için daha yararlı olacağını düşünüyorum. Kamu İhale Kanunu Yönetmeliği'nde 'birinciyle belediye anlaşamazsa, ikinciye yaptırılır' maddesi ciddi ciddi kazanan arkadaşlarımızın ücretleri konusunda sorunlar yaratmaktadır. İkinciye verilmesin diye bazı ücretleri arkadaşlarımız kabul edebilmektedir.

Diğer yandan Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği kamu dışındaki bütün çevreleri tatmin edebilecek şekilde yeniden ele alınmalıdır. Kolaylaştırılmalı, kullanılabilir hale getirilmelidir. Onur Kurulu Üyemiz Recep Esengil'le birlikte iki aydır bu konuda çalışıyoruz. Yetiştiremediğimiz için de bu öneriyi buraya getiremedik. Bu öneriyi birkaç ay içinde Antalya Şubesi olarak sunmuş olacağız.

Hepinize teşekkür ediyorum.

hasan topal

Biz Başkan Aydın'a teşekkür ediyoruz.

İkinci konuşmacımız Sayın Hakan Mahiroğlu Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı. Hakan Bey buyurun.

hakan mahiroğlu

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

Ben Mimarlar Odası Kayseri Şubesi adına bütün katılımcıları saygıyla selamlıyor ve Mimarlar Odası İzmir Şubesi'ne yapmış olduğu bu etkinlikten dolayı teşekkür ediyorum.

Benim bugün sizlerle paylaşacağım konu Kayseri İçkalesi'nin korunarak, kültür ve sanat ortamına dönüştürülmesi için iki kademeli ulusal mimarlık yarışmasında yaşanan deneyimler başlığı altında olacak. Ancak, ondan önce ben ufak bir hafıza tekrarı şeklinde yarışma nedir, yarışmaların hedefleri nelerdir konularını sizlerle paylaşmak istiyorum.

Yarışma: Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir konunun gerçekleştirilmesi için gerekli fikrin, tasarımın, projenin, planın veya eserin yönetmelik kurallarına göre çoklu katılıma açık ve oluşturulacak bir jüri tarafından seçilmesi amacıyla yapılacak organizasyon...

Yarışmaların Hedefleri: Yarışmaların hedefi, kamu yararı esas alınarak;

a) Ait olduğu konu özelinde; kültür, sanat, bilim ve çevre değerlerinin rekabet yoluyla geliştirilmesine, çok sayıda seçenektan en ekonomik, en işlevsel ve yenilikçi çözümlerin seçilmesine, müelliflerinin saptanmasına ve güzel sanatların teşvikine,

b) Yönetmelik kapsamına giren mesleklerin gelişmesine, etik değerlerin yerleşmesine, uluslararası rekabet gücü kazanmalarına, uygun ortamı sağlamaktır.

Bu bağlamda, kamu yapıları başta olmak üzere özel sektöre ait kimi yapıların da proje yarışmalarıyla elde edilmesinin önünün açılması ve desteklenmesi gerekmektedir...

Yarışma Sürecinde Bir Aktör Olarak Mimarlar Odası:

Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İçin İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması'nda Yaşanılan Deneyimler...

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kayseri İç Kalesi'nin mevcut halinin 'kültür ve sanat' merkezine dönüşümünü sağlamak üzere açmayı düşündüğü mimari proje yarışmasıyla ilgili yapılan çalışmalarda Mimarlar Odası ile gayet uyumlu bir çalışma ortaya koymuştur. Buna göre jüri tespitiyle başlayan yarışma sürecinde Oda ilkelerine ve yönetmeliklerine son derece bağlı hareket edilmiştir.

İdare yedi kişilik bir jüri öngörmüştür.

Bu öngörünün Oda yönetmeliğinde karşılığı ise şu şekildedir.

"7 kişiden oluşan jüriler için Mimarlar Odası asıllar için 4, yedekler için de 2 isim vermektedir. İdare bu isimlerden asıllar için 2 yedekler için ise 1 isim seçmektedir." Geri kalan jüri üyelikleri için idare kendi uygun gördüğü isimleri seçebilmektedir.

Kayseri'deki uygulamada ise idare Oda'nın önerdiği 4 asıl ve 2 yedek ismi aynen kabul etmiş eksik olan kişileri kendisi seçmek istemiştir.

Dipnot: Bu konuda Mimarlar Odası'nın yazılı kuralları arasında olmasına rağmen idarenin şahsıma yapmış olduğu 'asıl jüri' olma teklifini Mimarlar Odası geleneklerinde olmadığı söylendiğinden reddetmiş bulunmaktayım. Yine Mimarlar Odası geleneklerine göre danışman jüri üyesi

olarak yarışmaya katkı koyabileceğim söylendiğinden danışman jüri olarak yarışmada görev aldım.

Jüri Seçimi Sırasında Yaşanılan Sorunlarla İlgili Değerlendirmeler:

Mimari proje yarışmalarında gönüllülük esasıyla yapılması gerektiğine inandığımız jüri çalışmalarının son zamanlarda profesyonel bir anlayışa doğru kaydığını düşünmekteyiz. Bu anlayış kişisel bir tercih olup elbette saygımız vardır. Ancak bu durum kimi zaman idareyi zor durumda bırakabilmekte ve mimari proje yarışmalarına bakışı olumsuz yönde etkilemektedir. Oluşan bu olumsuzluğun giderilmesi için jüri üyesi olarak önerilen kişilere mevcut yasa ve yönetmeliklerin kendilerini nasıl bağladığının açıklanması gerektiğini düşünmekteyiz...

Yarışma Açılma Süreci: Kayseri İç Kalesi'nin Korunarak Kültür ve Sanat Ortamına Dönüştürülmesi İçin İki Kademeli Ulusal Mimarlık Yarışması'nda oluşan jüri hızlı bir şekilde şartnamenin oluşturulmasına yönelik çalışmalara başlamıştır. Bu noktada şu tespitlerin vurgulanması gerektiğini düşünmekteyiz...

Şartname Çalışmaları: Şartnameler; yarışmaların anayasalarıdır. O yüzden şartnameler hazırlanırken jürinin nasıl bir projelendirme beklediği o aşamada belirlenmelidir. Tasarımı destekleyen, önünü açan bir şartname olabileceği gibi üç boyutlu ya da renkli sunum dahi istemeden, tasarımı kısıtlayıcı tercihlerde bulunan bir şartname de olabilmektedir. Ancak burada üzerinde durulması gereken konu şartname oluştuktan sonraki süreçte başlamaktadır. Çünkü jüri yarışmaya beklediği projelerle ilgili tercihlerini bu şekilde ortaya koyduktan sonra yarışmaya katılan birçok mimar doğal olarak bu şartname doğrultusunda hareket ederek proje hazırlamaktadır.

Son zamanlarda yarışmalarda sonuçlar açıklandıktan sonra, tartışmaların şartnameye uymadığı düşünülen tasarımlara ödül verilmesinden çıktığı düşünülürse bu durum gerçekten çok önem kazanmaktadır. Nitekim yıllar önce ülkemizde bir politikacının 'anayasa bir kere delinmekle bir şey olmaz' demesiyle başlayan sürecin sonunda geldiğimiz politik durum ortadadır. Bu sürecin bir kere başladı mı nelere mal olacağı açıktır. O yüzden siz anayasayı bir kere deldiniz mi başkaları görev aldığı anda anayasa delik deşik edilebilmektedir.

Bu bağlamda yarışma süreçlerinin daha fazla yıpranmaması için herkesin daha duyarlı hareket etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde idarelerin ve yarışmacıların yarışmalara olan ilgisi ve güveni daha da zayıflayacak ve mimarlık ortamlarının gelişmesinde en önemli kaynaklardan birisi kurumuş olacaktır.

Son Söz: Mimari proje yarışmaları mimarlık ortamının gelişmesi için son derece yararlı ve gerekli unsurlardır. Ancak ülkemizde bulunan yasal şartlar sebebiyle mimari proje yarışmalarının gittikçe çıkmaza girdiği, açılan her yarışmayla birlikte farklı birçok sorunun gündeme geldiği açıkça görülmeye başlanmıştır.

Yarışmaların bu şartlarla devam etmesi, yarışma sürecindeki tüm aktörler için oldukça zordur. Bu durumun değişmesi için konuyla ilgili tüm aktörler bir an önce harekete geçmeli ve yapılacak çalışmalarla sistem yeniden kurgulanmalıdır.

Aksi takdirde mimari proje yarışmalarına ait her sürecin sorgulandığı bu dönemde tüm iyi niyetli çabalar boşa gidecek, yarışma karşıtı lobiler haklı konuma geçecektir.

Teşekkür ederim.

hasan topal

Hakan Mahiroğlu'na teşekkür ediyoruz.

Üçüncü konuşmacımız Mimarlar Odası Denizli Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Sayın İbrahim Şenel, buyurun İbrahim Bey.

ibrahim şenel

Mimarlar Odası Denizli Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

Herkese merhaba.

Ben Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin her zamanki nezih ev sahipliği için teşekkür ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Bir Başrol Oyuncusu Olarak Mimarlar Odası...

Aslında Mimarlar Odası'nın yerinin yarışmalar sürecinde yalnızca bir aktör değil, bir başrol oyuncusu hatta yönetmen olması gerektiğini son dönemde Denizli özelinde yaşadığımız yarışma sürecinin sonunda söyleyebiliriz.

Mimarlar Odası'nın bu derece önemli bir görevde yer almasının sebeplerini ise sanıyorum yarışmayı açan kurumların hele hele Denizli ölçeğindeki kentlerdeki başlangıç yaklaşımlarında aramak gerekiyor. Çünkü yarışma açma kararını kurumların tek başına vermesi aslında çok sık karşılaştığımız bir durum değil. Belediyeler, valilikler vb. kamu kurumu niteliğinde veya herhangi bir kuruluşun yapacağı yatırıma yönelik proje çalışmalarını bir yarışma ile elde etme konusunda başlangıçta çok da istekli olmadıklarını tahmin edebiliriz. Mimarlar Odası'nın rolü işte tam da bu noktada, işin en başında şekillenmeye başlıyor. En azından Denizli'deki süreç böyle başladı.

Mevcut belediye yönetimi yapılan tüm görüşmelerde yarışma kavramına oldukça mesafeli yaklaşmakta idi. Hatta bu yaklaşımı Sayın Belediye Başkanı 'bana yarışma demeyin...' gibi bir ifade ile net bir şekilde ortaya koymakta idi. Ama bizler yani Mimarlar Odası yöneticileri taşıdığımız sorumluluk nedeniyle yarışma ile bir proje elde etmenin yararlarını ısrarla anlatmak zorundaydık. Çünkü bu tür kurumların yarışma ve sonuçlarına yönelik yaklaşımları, yatırımın kontrolünün ellerinden çıkacağı yönünde yanlış bir ön yargı ile şekilleniyor. Kurum yöneticileri gerek politik gerekse kendi dünya görüşleri çerçevesinde yapmayı planladıkları yatırıma bizzat yön vermek istiyorlar. Bugünün genel trendi ise hepimizce bilinen; 'Selçuklu veya Osmanlı yapılarına öykünen', günümüzün modern mimari değerlerini geçmişten kopuş olarak algılayan ve kendi siyasi duruşlarının ifade bulacağı yapılar yapmayı ve bu anlamda görev süreleri

boyunca iz bırakmayı hedeflemekteler. Bu tavır aslında yalnızca doğru mimari yaklaşımları dışlamakla kalmıyor, Mimarlar Odası'nı da bir anlamda süreçlerin dışında tutmaya çalışıyor. Mimarlar Odası ise bu ön yargıları yıkacak ve doğruyu doğru şekilde anlatabilecek tek kurum. Ancak ülkenin son yıllardaki genel yönetim yaklaşımı, Mimarlar Odası'nı bir engelleyici gibi gören tavrı bu kurumlara doğruyu anlatabileceğimiz ortamları maalesef oluşturamıyor.

Uzun yıllardır Mimarlar Odası'nda yöneticilik yapan ve yarışma sürecinde Oda başkanlığını yürüten birisi olarak bütün bu olumsuzluklarda Odamızın ne derece payı var diye bir özeleştiri yapmaya da çalıştım aslında. Vardığım sonuç şu oldu: Mimarlar Odası olarak yönetimlerin doğru şekilde ikna edilmesi konusunda sanıyorum bazen yeterince ısrarlı olmadık. Bu noktadan hareketle Denizli Belediyesi'nin yeni bir hizmet binası yatırımından haberdar olur olmaz belediye yönetimi ile temasa geçtik. Aldığımız ilk tepki tam da başlangıçta belirttiğim gibi oldu. Çünkü belediye başkanın kafasında yapacağı projeyi merdiven detayına, meclis salonunun yerine kadar şekillendirmiş durumdaydı. Bu noktada yarışma kavramı kendisine ne kadar uzaktı tahmin edebilirsiniz. Ama uygun ortamları yaratmaya çalışarak kendisine bıkmadan yarışma süreçleri, sonuçları ve doğru örnekleri hakkında bilgiler vermeye devam ettik. Bu noktada belediye başkanın tavrında 'acaba'yı hissetmemiz bile bizim için büyük bir aşama idi. Birkaç aylık bir kopukluk yaşanmasına rağmen konunun tekrar gündeme geldiği bir toplantıda 'Mimarlar Odası'na güvenin sizi yanıltmayacağız' şeklindeki ifademiz karşısında süreci başlatabileceğimizi ancak kararını henüz vermediğini ön araştırmalara başlayabileceğimizi söyleyerek şu ifadeyi kullandı 'artık top sizde'. İşte bu başlangıç süreci bile Odamızın doğruyu anlatmak konusundaki yol aldığı mesafe açısından oldukça önemlidir. Doğru iletişim ve ısrar Denizli'deki yarışma sürecinin başlamasını sağlamıştır. İşte bu yüzden diyoruz ki Mimarlar Odası yalnızca bir aktör değil senarist, yönetmen ve başrol oyuncularından birisidir. Yapımcı ise yarışmayı açan kurum. Çünkü biz Denizli'de sadece bir rol ile yetinmedik.

Bu aşamada elbette Oda üst yöneticilerimiz ile derhal temasa geçtik ve tanıdığımız bildiğimiz yarışma tecrübesine sahip meslektaşlarımızla fikir alışverişlerine başladık. Bu arada belediye yönetimi ile irtibatı hiç koparmayarak tüm gelişmelerden haberdar olmalarını sağladık. Ancak belediye yönetimi hâlâ 'birinci seçilen projeyi uygulamak zorunda mıyız' düşüncesini muhafaza etmekteydi. Belediye yönetimi ile temaslarımızı sürdürürken önermeyi düşündüğümüz jüri üyelerinden Denizli'ye davet ettiğimiz Sayın Tamer Başbuğ'un katılımıyla belediye başkanı, ilgili başkan yardımcıları ve daire müdürleri ile kapsamlı bir toplantı gerçekleştirdik. Açıkçası bu görüşme ile başkan ve belediye yönetimi kafasındaki tüm soru işaretlerine cevap buldu diye düşünüyorum. Çünkü bir başkanın merdiven detayına kadar tarif etmeye çalıştığı bir binanın açılacak yarışma sürecinde ne kadar hayal ettiği bir yapıya dönüşeceğini anlatmak ve ikna etmek ancak bu konuda yetkin ve birikim sahibi biri ile mümkündü. Bu noktada belediye yönetimi yapmak istediklerine ulaşmak için öncelikle doğru bir jüri oluşturması gerektiğini, doğru bir jürinin ise doğru bir şartnamenin temeli olduğunu ve ancak doğru bir jüri, doğru bir şartname ile başarılı ve istenen bir sonuca ulaşabileceğini anlamış oldu. Bu aşamaya gelene kadar Odamız adına çıkarabileceğimiz sonuç ise şu olmuştur: Bir idareyi yarışmaya ikna etmek, hele hele yarışma deneyimi

olmayan bir yerel yönetimi bu noktaya getirmek süreç ve emek gerektirmektedir. Çünkü Denizli ölçeğindeki kentlerde bu yaklaşımlar, Oda ve yerel yönetimlerin birlikte bir şeyler yapabilmesi çok önemli gelişmelerdir. Şunu açıkça ifade etmeliyim Denizli Belediyesi hizmet binası yarışma süreci Mimarlar Odası ve belediye yönetimi arasında bir takım başka ortak çalışma ortamlarını tetiklemiş, bugüne kadar kendilerine en çok dava açan kurum olan Mimarlar Odası ile birlikte bir şeyler yapılabileceğini göyerek, farklı konularda görüş alışverişlerini artırmıştır.

Jürinin oluşturulmasının ardından başlayan şartname çalışmaları, yarışmanın ilanı ile birlikte başka bir süreç başlamış oldu. Bu aşamada Denizli Belediyesi'nin şartname ve eklerini internet ortamında ulaşılabilir şekilde paylaşması da oldukça olumlu bir gelişmedir. Denizli Belediyesi ilgili müdürlüğü yarışma sürecinin tüm teknik hazırlıklarında iyi niyetli ve özverili çalışmalarını sürdürmüştür. Ancak yarışmanın rekor düzeyde bir katılım ile sonuçlanması ve bu durumun getirdiği karışıklık raportörlük gibi çok önemli bir görevi ilk kez üstlenen meslektaşlarımız açısından ciddi ve ağır bir tecrübe oldu. Bu durum ise artık bu sistemin profesyonelleşmesinin ihtiyacını düşündürmeye başlamıştır. Belki de Mimarlar Odası bundan sonraki yarışma süreçlerinde raportörlük mekanizması üzerine farklı bir yaklaşımla eğilmelidir. Çünkü kurumların bu anlamdaki tecrübeleri 8-10 yılda bir açılacak bir yarışma ile sınırlı kalmakta ve bu tecrübeler bir şekilde aktarılamamaktadır.

Denizli Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması bu hazırlık aşamalarının ardından rekor düzeyde bir katılımı sonuçlandı. 268 projenin değerlendirmeye alındığı jüri çalışmaları, böyle bir ortamda ilk kez bulunan birisi olarak benim açımdan büyük bir mesleki tecrübe ve katkı olmuştur. Bunun aynı zamanda danışman jüri üyesi olarak bulunan belediye yetkilileri için de aynı değerde önemli olduğunu söyleyebilirim. Böyle bir ortamı yaşayan yerel yöneticilerin artık bir yarışma sürecine karşı olabileceklerini tahmin edemem.

Jürinin tüm değerlendirme çalışmaları tamamlanıp sonuçların açıklanması ile birlikte ise bambaşka ve açıkçası garipsediğim bir süreç başlamış oldu. İlk tepkiler jürinin bu kadar sayıda projeye bu kadar kısa sürede nasıl bakabildiği üzerinedir. Jürinin değerlendirme kriterlerinde şartnameye bağlı kalmadığı –ki bunun çok farklı örnekleri yarışmalarda yaşanmış olmasına rağmen– yönünde eleştirilere ve aslında sonucun niteliğinin değerlendirilmesine yönelik olmayan, mimari bir takım değerlendirme yaklaşımları içermeyen açıklamalara hepimiz şahit olduk. Bu tür eleştirilerin kolokyumda yeterince cevaplandırıldığını düşünüyorum ancak şunu söylemeden geçemeyeceğim; değerlendirme süreçlerinde hiçbir projeye haksızlık edildiğini düşünmüyorum.

Ancak asıl dikkat edilmesi gereken şu: Yarışma sonuçları herkesi tatmin etmeyebilir, birtakım değerlendirme kriterleri kimi çevrelerce kabul görmeyebilir ama bakış açımızı yarışma sürecinin tümü üzerinden değerlendirme yapmak şeklinde kuralımız. Çünkü başından sonuna değin bir yarışma müthiş bir emek ve çabanın ürünüdür ve mimarlık ortamları tarafından da sahip çıkılması, el üstünde tutulması gereken süreçlerdir. Şunu demiyorum: 'Yarışma sonuçları eleştirilmesin' asla... Sonuçlar zaten ilan edildiği tarihten itibaren doğal olarak eleştiri sürecini başlatmış olur. Fakat eleştirilerin, sonuçların niteliği üzerinden kurgu-

lanması ve bir sonraki yarışma süreçlerine ışık tutabilmesi gerekir. Katılan tüm projeler bir emeğin ürünüdür. Bunu asla yadsıyamayız. Ama şunu unutmamak gerekir, bir yarışma katılanların en iyisini seçmek üzere kurgulanmıştır. Yaklaşımımız bu şekilde gerçekleşirse farklı tartışma ortamlarından beslenebiliriz.

'Denizli Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması'nın ilanı ve ardından geçen sürecin kentte oluşturduğu ortam Odamız açısından da önemli bir kazanım oluşturdu. Belediye yönetimi hızlı bir şekilde yarışma projelerinin değerlendirme sürecini başlattı, bu çalışmalar da devam etmekte.

'Denizli Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması'nın sağladığı bir başka tetikleyici etki ise yeni bir yarışma sürecinin başlatılması oldu. Jüri değerlendirme ve kolokyum tarihlerinde Denizli Valiliği ilgili bakanlıktan yeni bir Hükümet Konağı yapımı için ödenek almış durumdaydı. Valilik bu yatırım öncesinde Odamıza gelerek yeni Hükümet Konağı projesi üzerinde değerlendirme yapmak istedi. Hatta bu toplantının kolokyumdan bir gün önceye gelmesi Denizli Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması jüri üyelerinin de bu toplantıya katılımını sağladı ve yeni Hükümet Konağı yatırımının da bir yarışma ile elde edilmesi konusundaki görüşü neredeyse kesinleştirdi. Bu toplantıda konunun önemi gereği yarışma öncesinde bir sempozyum yapılması ve sempozyum sonuç bildirgesinin açılacak yarışmanın şartnamesine temel oluşturması gibi çok önemli kararlar alındı. Bu gelişmeler son 20 yılda sadece bir yarışma deneyimi olan Denizli'de bir yıl içerisinde iki yarışmanın gerçekleşmesi açısından çok önemlidir. İkinci yarışmanın kararının verilmesi sürecinde Denizli Belediyesi Hizmet Binası ve Çevresi Mimari Proje Yarışması'nın ne kadar önemli bir katkı sağladığını sanıyorum söylememe gerek yok.

Ancak üzümler ifade etmeliyim ki yatırıma hazırlık olması amacıyla düzenlediğimiz sempozyum ve sonrası süreç hiç de başladığı gibi devam etmedi. Sempozyum sonuç bildirgesinin Valiliğin istediği bir takım kararları içermemesi Sayın Valinin sempozyum sonrası bu kararlara göre yarışma açmayacağını söylemesi ise bir hayal kırıklığı oluştursa da başta belirlediğimiz; Odamızın her ne olursa olsun ısrarlı girişimlerini sürdürmesi yönündeki tavrımızı koruyoruz. Tabi ki şu anlaşılmalı 'yarışma açılması uğruna' yanlış bir yatırıma Odamız asla ön ayak olamaz. Gelişmeleri takip ediyoruz. Denizli Valiliği'nin neden bu konuyu bu noktaya taşıdığı konusuna ise bu oturumun konusu olmadığı için girmeyeceğim. Fakat gelinen nokta her ne olursa olsun yarışma bilinci Denizli'de zihinlerde yer bulmuş durumdadır. Bugün Denizli'nin tarihi dokusu olan Kaleiçi Bölgesi'ndeki düzenleme çalışmalarında da proje elde etme yöntemi olarak yerel ölçekte bile olsa bir yarışma açılabilmesi konuşulmaktadır. Aynı zamanda Pamukkale Üniversitesi Kampüsü içerisinde yapılacak Üniversite Oteli için de yine bir yarışma açılabilmesini Sayın Rektörümüz ile paylaşmış durumdayız.

Sonuç olarak Mimarlar Odası Denizli Şubesi olarak yakın zamanda yaşadığımız yarışma sürecinden elde ettiğimiz tecrübeler şunlar oldu:

Kurumların yarışma ile proje elde etmelerini sağlamak çok zor bir süreçtir. Bu süreçte Oda yöneticileri ciddi sorumluluk almaktadır. Sorumluluk tanımı yarış-

maya ikna etmek ile başlayıp doğru jüri oluşturmak ve iyi şartnameler elde etme konularında da aynı şekilde sürmektedir. Bu açıdan Oda yönetimlerinin yerel yönetimler ile karşılaştıkları durumlar göz önüne alınarak gerek Mimarlar Odası yönetimleri gerekse tüm mimarlık ortamı tarafından hem doğru yönlendirilmeli hem de desteklenmelidir.

Raportörlük mekanizması artık profesyonelleşmelidir. Kentlerde yarışma süreçleri çok sık yaşanmadığı için, edinilen raportörlük tecrübeleri aktarılamamaktadır. Bu da sistem adına yarar sağlamamaktadır. Örneğin 268 projenin katıldığı bir yarışmada raportörlük yapan kişilerin şu anda sahip olduğu tecrübe yerinde durmakta ama kullanılamamaktadır.

Yarışmaların değerlendirilmesi, sonuçların mimari niteliği üzerinden yapılmalı, dedikodu türünden değerlendirmeler konusunda Odamız gereken tepkiyi koyabilmelidir. Çünkü bu tür yaklaşımlar belki kişileri hedef almakla birlikte yarışmaların güvenilirliğinin sorgulanması gibi çok tehlikeli bir sürece sebep olabilir.

Jürilerin deneyim sahibi olması ne kadar önemli ise örgütümüzün bu konudaki yetkin olabilecek yeni isimleri ortama sunması da o derece önemlidir. Bu sebeple Mimarlar Odası tarafından atanan jüri üyelerinde bu anlamda bir denge gözetilmelidir.

Yarışmalar yerel yönetimler ile Odamız arasında önemli bir iletişim köprüsü olmaktadır. Bu süreçlerle başlayan işbirliği anlayışı kentlere katkı sağlayacak bir bilincin oluşmasına yarar sağlamaktadır. Yarışma süreçlerinde başlayan ortak çalışmalar, Odamızın kurumsal yaklaşımlarından olan yapıcı şekilde yön vermek konusunda ihtiyaç duyduğumuz diyalog ortamlarını sağlamaktadır.

Dinlediğiniz için hepinize teşekkür ederim.

hasan topal

Sayın İbrahim Şenel'e teşekkür ediyoruz. Hükümet Konağı Yarışmasında başarılar diliyoruz.

Bu oturumun son konuşmacısı İstanbul Büyükşehir Şubesi Yönetim Kurulu Sekreteri Sayın Sami Yılmaztürk. Sami Bey aynı zamanda Mimarlar Odası Yarışmalar Komitesi Üyesi. Dolayısıyla, sanırım açılışında her iki akstan da bizlerle bazı şeyler paylaşacak.

Buyurun Sami Bey.

sami yılmaztürk

*Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi Yönetim Kurulu Sekreteri
Mimarlar Odası Yarışmalar Komitesi Üyesi*

Teşekkürler başkan. Sayın başkan, değerli meslektaşlarım, değerli konuklar hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Benden önceki konuşmacı arkadaşlarım kendi bölgelerinde gerçekleşen yarışmalarda yaşadıkları sorunları, bu süreçte kazandıkları deneyimler ışığındaki değerlendirmeleri ile aktardılar. İstanbul Büyükşehir Şubesi sekreteri olarak yaşadığımız sorunları, bu sorunlardan çıkardığımız dersleri ve önerilerimi aktarmayacağım, çünkü sorun büyük oranda benzerlikler gösteriyor. Farklı bir yol izleyerek Türkiye’de açılan ilk yarışmadan günümüze sayısal veriler verdikten sonra özellikle son yıllarda mimarlık yarışmalarının sonuçları itibarı ile yapılan tartışma ve eleştiriler ışığında Mimarlar Odası Yarışmalar Komitesi’nin değerlendirmelerini ve önerilerini sizlerle paylaşmaya çalışacağım.

Mimarlık yarışmaları geçmişten günümüze mesleğimizin en sorunlu alanlarından biri olmakla birlikte bugün için en gelişmiş iş dağıtım yöntemi olarak karşımızda durmaktadır ve tüm sorunlarına rağmen mimarlık yarışmaları mimarların ve mimarlığın gelişmesinde önemli bir paya sahip olmaya devam etmektedir. Mimarlığın gelişmesinde çok önemli rolü olan mimarlık eleştirisinin yetersiz olduğu ülkemizde yarışmalar, bu eleştirinin de yapıldığı bir mesleki uygulama alanıdır. Yarışmalar mimarların kendilerini kanıtlayabileceği, geliştirebileceği ve mimarlık ortamı ile yapı üretim sürecine tanıtılabileceği önemli bir alan olarak durmaktadır. İşte bugün, Mimarlar Odası’nın konuya vermiş olduğu önem nedeniyle 14 Nisan 2007 tarihinde yine İzmir’de gerçekleştirilen Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumunun ilkinden 2 yıl sonra tekrar toplanmış bulunuyoruz.

İki yıl sonra bu sempozyumu gerçekleştiren Mimarlar Odası Genel Merkezi’ne ve Mimarlar Odası İzmir Şubesi’ne, ayrıca ev sahipliğinin yanı sıra organizasyonun başarısından dolayı da Mimarlar Odası İzmir Şubesi’ne teşekkür ederim.

Mimarlar Odası Yarışmalar Komitesi’nin bir danışma kurulu var. Ayrıca Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi’nde mimarlık yarışmaları ile ilgili bir çalışma grubu oluşturduk. Bu çalışma gruplarında farklı tarihlerde birlikte ve ayrı ayrı değerlendirmeler yapıldı. Bu değerlendirmelerde “nasıl bir yarışmalar düzeni” ve “bir aktör olarak Mimarlar Odası’nın üzerine düşen görevler” başlıkları altında toplanabilecek öneriler alındı. Bu değerlendirmelerden, önerilerden çıkan sonuçları özetlemeye çalışacağım. Bu anlamda biraz farklı bir değerlendirme olacak.

İkinci oturumda aslında yarışma düzeneğine ilişkin yeni öneriler de ele alınıyor. Belki çıkacak ama danışma kurullarında geçmişte yapılan toplantıların sonuçlarının da buraya aktarılması gerekmektedir. Bu toplantılarda 1980’lerden, özellikle 1990’lı yıllardan itibaren ülkemizde mimarlık yarışmalarında yaşanan tartışmaların yönünün de değişmiş olduğu tespit edilmiştir. Geçmiş yılların değerlendirmelerinden farklılaşmaya başlayan bu süreçten çıkardığımız sonuçları da sizlerle paylaşmanın katkı sağlayacağını düşünüyorum.

2007 yılında gerçekleştirilen I. Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu’nda o tarihteki İzmir Şube Başkanımız Tamer Başbuğ Türkiye’de o güne kadar gerçekleşmiş yarışmaların geçmişini sayısal verilerle göz önüne sermiş, arkasından

yapılan sunuşlarda ise süreç enine boyuna tartışılmıştı. Bu süreci tekrar sayılarla hatırlatmak ve 24 Aralık 2002 tarihinde Kamu İhale Kurumu (KİK) tarafından yayımlanarak yürürlüğe sokulan Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Sanat Eserleri Yarışmalar Yönetmeliği'nden bu yana yıllara göre gerçekleşen bina sayıları ile açılan yarışmaların sayılarını karşılaştırmalı olarak sizlerle paylaşmak istiyorum.

Mimarlar Odası arşivlerinde yapılan araştırmalar Yarışmalar Dizini olarak yayınlanarak değerlendirmelerinize sunulmuştu. Bu dizine göre ülkemizde ilk hizmet alım yarışması 1930 yılında Bursa Belediyesi Başkanlığı'nca Bursa Hal Binası için açılmış. Cumhuriyetin ilanından sonra henüz 7 yıl geçmiştir ve ülke yoksulluk içindedir. Bugün bu yarışmanın üzerinden 79 yıl geçmiştir. İki yıl önceki sempozyumda Tamer Başbuğ arkadaşımız o gün için geçen 77 yılın istatistik bilgileri üzerinden bir değerlendirme yapmıştı. Ben biraz daha özette bu süreci aktardıktan sonra özellikle de 2002 yılında yürürlüğe giren Yarışmalar Yönetmeliği sonrasındaki inşaat sayısı ile açılan yarışmalar konusunda bir kıyaslama yapacağım.

1930 yılından günümüze kadar 710 hizmet alımı yarışması açılmıştır. Geçen 79 yılı onar yıllık dilimlere ayırdığımızda karşımıza şöyle bir tablo çıkıyor: 1930-39 arasında 37 yarışma açılmış. 1940-49 arasında 54, 1950-59 arasında ise 94 yarışma söz konusu. Biliyorsunuz, 1930 ve 1939 yılları arası aynı zamanda dünyada ekonomik buhranın olduğu yıllar. Bu ekonomik buhran dönemlerinde bile 37 yarışmanın açıldığını görüyoruz. 1940-49 yılları da savaş yılları. 1939'la başlayan İkinci Dünya Savaşı ve 49'a kadar süren ekonomik krizin etkileri görülüyor. Türkiye'de bu koşullarda 54 yarışmanın açılmış olduğu kayıtlara geçmiş. 1950-59 yılları arasında ise 94 yarışma açıldığını görüyoruz. 1960-69 yıllarında 166 yarışma açılmış ve tüm ekonomik gelişmişliğe rağmen Türkiye'de üç haneli yarışma sayısına bu dönemden sonra bir daha ulaşamamıştır. 1970-79 arasında 97 yarışma açılmış ki bu dönem Dünya petrol krizinin yaşandığı, ülkemizde askeri darbenin yapılmış olduğu, ikinci bir darbe hazırlığının yapıldığı, bir dönemin siyasetçisinin deymi ile 3,5 sente muhtaç olunan bir dönemdir. 1980-89 yılları arasında 94 yarışma açılmıştır. 24 Ocak ekonomik kararlarının uygulamaya sokulduğu dönemdir. 1990-99 arasında 91 yarışma açılmış, 2000-2009 yılları arasında ise sadece 77 yarışma açılmıştır. Özellikle inşaat sektörünün en tepe noktaya ulaştığı dönemde açılan yarışmaların son 59 yılın en düşük düzeyinde kalmış olmasına dikkatinizi çekmek istiyorum.

KİK Yarışmalar Yönetmeliği'nin yürürlüğe girdiği ve inşaatın en fazla yapılmış olduğu 2002 yılından sonra Türkiye'de kamu tarafından yapılan bina sayısı ile kamu tarafından açılan yarışma sayısını bilgilerinize sunmak istiyorum. 2002 yılında Türkiye'de yapılan binalardan 43.430'u ruhsat almıştır. Bu binaların 2123'ü kamu eliyle yapılmıştır. Açılan yarışma sayısı ise sadece 6'dır. 2003 yılında tüm Türkiye'de yapılan bina sayısı 50.140, kamu eliyle yapılan yapı sayısı 2257 iken açılan yarışma sayısı sadece 7'dir. 2004 yılında 75.495 bina yapılmış, bunun 2110'u kamu eliyle yapılmış ve bu yıl açılan yarışma sayısı sadece 3'tür. 2005 yılında bina sayısı 114 bin küsura, kamu eliyle yapılan yapı sayısı 4463'e çıkarken yarışma sayısı 16'da kalmıştır. 2006 yılında yapılan

bina sayısı yine aynı, 114 bin küsur ve kamu eliyle yapılan yapı 2993 iken, açılan yarışma sayısı 10'dur. 2007'de 106.000 bina yapılmıştır. Ülkemizde ekonomik krizin inşaat sektörünü etkilemeye başladığı yıldır. Bu krizin etkisi yapılan bina sayısını düşürmüştür ise de kamu eli ile yapılan bina sayısı düşmemiştir. Kamu eliyle yapılan bina sayısı 4625 iken, açılan yarışma sayısı 9 da kalmıştır. 2008 yılında ekonomik kriz özel sektörü daha ciddi etkilemiştir. Bu nedenle yapılan bina sayısı 95 bine düşmüşken, kamu eliyle yapılan bina sayısında artış gözlenmektedir. Bina sayısı krize rağmen 6462'ye çıkarken, açılan yarışma sayısı 13'tür. 2009'la ilgili, yıl bitmediği için istatistiki bilgi sunamıyorum.

Kamu eli ile yapılan yapılar arasında kamu iştiraklerinin ve TOKİ'nin katkısı bulunmamaktadır. Kamu yapıları sayısı her türlü yapıyı içermekle birlikte sayılar arasındaki büyük fark, kamunun hizmet alımını yarışma yoluyla elde etme konusunda istekli olmadığını göstermektedir.

Bu isteksizliğin en vahimi de İstanbul'da yaşanmaktadır. Çünkü İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkanı bir mimardır. Hizmet alımını yarışma ile gerçekleştirmek yerine kamusal alanda birçok projeye kendi imzasını atmaya soyunduğu gibi, nasıl ve ne zaman ilan edildiği bilinmeyen ihalelerle hizmet alımı yapılmakta, davet usulü ile ve yabancı mimarlardan hizmet alımı söz konusu olmaktadır. Yarışma ile elde edilmesi düşünülen bazı hizmet alanlarındaki yapılaşmaların ise kent suçu niteliğinde olması dikkat çekicidir.

En son geçen haftalarda, Mimarlar Odası adına Büyükşehir Belediyesine davet edildim. Konu, Yarışmalar Yönetmeliği ve açılması düşünülen yarışmalar. Dedikleri şu: "Yarışmalar Yönetmeliğini değiştirmek istiyoruz. Örneğin bu yönetmelikte uluslararası yarışma açılmasına ilişkin kriter yok, düzenleme yapılırken bu unutulmuş. Ayrıca birinciye ödül vermek zorunda mıyız? Yarışma sonucunda gelen hiçbir projeyi beğenmememiz durumunda önümüzün açılması gerekir, farklı bir hizmet alımı yapabilmeliyiz. Hiçbir projeyi beğenmezsek niye ödül vermek zorundayız?" gibi talepleri karşılayacak şekilde yönetmelik değişiklikleri yapmak istediklerini belirttiler. Özellikle siyasi bürokrasiden gelen bu talep karşısında:

1. Yönetmelik konusunda tek yetkili kurumun KİK olduğunu, taleplerini ancak onlara iletebileceklerini, kendilerinin yönetmelik üzerinde herhangi bir tasarrufun olamayacağını;
2. Uluslararası yarışmaların yetkinin UIA tarafından tanınabilmesi için UIA kullarına göre açılacağını;
3. Türkiye'deki bir yarışmada Mimarlar Odası'na yetki verilmediğini, ama uluslararası bir yarışmada UNESCO bakımından mimarlık alanında tek yetkili kurumun UIA olduğunu, ulusal alanda da UIA'nın ulusal kesiminin Mimarlar Odası olduğunu, bu çerçevede ulusal yarışmalarda bize yetki vermek istememelerine rağmen uluslararası yarışmalarda istemeden de olsa yetkinin Mimarlar Odası'nda olması konusundaki çelişkiyi çözmeyi düşünüp düşünmediklerini;

4. Ülkemizde hâlâ en büyük işveren devlet olduğunu, yapılan çok ciddi sayıdaki inşaata rağmen mimarlara olanak tanınmaması ve yeterince yarışma açılmaması gibi nedenlerin mimarlığın gelişmesi önündeki engellerden olduğunu; yeterince yarışma açılmasının ortamı zenginleştireceğini, bunun da mimarlık düzeyinin yükselmesine önemli katkısının olacağını; gerek jüri, gerekse ödül ile sağlanan katılım zenginliğine rağmen istenen mimari projenin idarece alınmamış olmasının sadece idarenin ne istediğini yeterince tanımlayamamış olmasından kaynaklanabileceğini ki, bu tanımlamayı da ancak mimarların yapabileceğini; siyasi kadrolar yerine mimar kadroların yetkilendirilmesi durumunda bu sorunun en aza indirilebileceğini, bu koşullarda alınan hizmetin de artık beğenilmemesinin mimarlık ortamının düzeyi ile ilgili olduğunu, ama her koşulda siyasi karardan ve bir kişinin vereceği karardan daha olumlu sonuç vereceğini;

5. Ödüllerin de her koşulda verilmesi gerektiği, bunun zaten yönetmelik gereği olduğu, uygulamaya değer proje bulamazsanız bile o yarışmadaki jüriye göre birilerinin sırası ile ipi göğüslediğini, bu nedenle en fazla kötülerin içinde bir sıralamanın olması gerektiği, her jüriye göre değişken bir sıralama düzeninin olabileceği bir zenginlik veren sistemde tüm sorumluluğun yarışma açıldıktan sonra yarışmacılarda ve jüride olduğunun bilinmesi gerektiği iletildi. Ama siyasi iradenin bu açılamdan hiç memnun kalmamış olduğunu hissettim.

Bazı yarışmaların kent suçlarını gizlemek adına açıldığını söylemiştim. Bu konuda İstanbul'dan bir örnek verebilirim. Gaziosmanpaşa Belediyesi hizmet binasının bulunduğu alanda bir yarışma açmak istiyordu. Yarışma şartnamesi ve jürisinin tamamen bizim tarafımızdan belirlenmesi konusunda yetki verildi Mimarlar Odası'na ve tamamını Mimarlar Odası belirledi. Yarışma alanı Gaziosmanpaşa Belediyesi'nin hizmet binasının olduğu bir parseldi. Belediye hizmet alanında gerçekleştirilmeyi düşündüğü inşaatın maliyetini yine aynı arazide bir alışveriş merkezi yaparak karşılamayı düşündüğünü jüri önüne konan ihtiyaç programı ile göstermişti. Belediye bir kuruluş ile anlaşma dahi yapmıştı. 10.000 metrekarelik bir alışveriş merkezi alanı da ihtiyaç programında yer almıştı. Belediye hizmet binası ile bu ihtiyacın ilgisi sorgulandığında bu ortaya çıktı. İmar planında hizmet alanı olarak ayrılmış bir alanda yarışma ile elde edilecek projeye alışveriş merkezi de inşa edilecek ve imar planı delinecekti. Jüri Mimarlar Odası'nın da müdahalesi ile ihtiyaç programını reddetti. Yarışma ilan edildikten sonra yer görmeye giden meslektaşlarımız yer tespiti konusunda şüphe ile telefonlara sarılıp raportörlüğü arayınca belediyenin alışveriş merkezi yapımını içeren ihtiyaç programı kabul edilmeyince işin ihaleye çıktığı ve inşaatın bir müteahhide verildiği öğrenildi.

Maltepe Bölge Parkı'nın yeniden düzenlenmesi adı altında bir yarışma yapılmak istenmiştir. Söz konusu alan İstanbul'un korunması gereken nefes alanı olarak geçmiş yıllarda bölge parkı ilan edilmiş fakat sürekli sağından solundan yapılaşmaya açılmıştır. Bir kısmı bir üniversiteye feda edilmiş, özel mülkiyet alanları birer birer yapılaşmaya açılmış, şimdi de çarpık yapılaşma baskısı bahane edilerek daha önce yapılan üniversite ve lüks konutlara arka bahçe olarak kullanılmak istenmektedir. Bunun için de yarışma ile üniversiteler, mimarlar ve

STK'lar karşı karşıya getirilmek istenmektedir. Kamu yararı konusunda meslek odalarından geri kalmadıklarını, uyanık olacaklarını iddia eden akademisyenler jüride yer alarak, mimarlar ise yarışmaya katılarak doğal alanın yağmasına aracı olmuşlardır. Bugün yarışma sonucu elde edilen projenin uygulanması için hiçbir çaba söz konusu değilken, Mimarlar Odası'nın asıl amacı gizleme iddiası doğrulanmaya başlamıştır. Yarışmacılar ve jüri üyeleri bugün ne projelerine ne de yarışmaya katılma gerekçelerine sahip çıkmaktadırlar. Zaten yarışmalar bir kısım meslektaşımızın gözünde kariyerleri için bir araçtır; sonuç hiç önemli değildir.

Yarışmalar sürecini değerlendirebilmek için sürecin aktörlerini ve sorumluluklarını iyi tanımlamak gerekir. Yarışma sürecinin aktörleri,

1. Kamu,
2. Mimarlar Odası,
3. Seçici kurul ve
4. Yarışmacı mimarlardır.

Yarışmaya katılan mimarlar ve seçici kurul üyeleri Mimarlar Odası üyesi olduklarına göre yarışma sürecinin iki tarafı vardır: Yarışmayı açan kurum ve Mimarlar Odası. Mimarlar meslek odası çatısı altında meslek mensubu olmanın ortak çıkarları ile ve kurumsal birlikteliğin etik kuralları ile birbirlerine bağlıdırlar.

Fakat yaşam böyle gelişmemektedir. Özellikle hukuksuzluğun ve denetimsizliğin hâkim olduğu ortamda, kişisel çıkarların toplumsal çıkarların önünde tutulduğu günümüzde bu bütünlükten bahsetmek yanıltıcı olur. Kısa vadeli bireysel çıkar ile toplumsal çıkarın çakışması zaten mümkün değildir. Toplumsal yaşam bağının zayıf olduğu, meslek aidiyetinin zayıf olduğu günümüzde bu ortamın aleyhte kullanılması kaçınılmazdır. Meslek kurumunun güçsüzlüğünün de işareti olan bu durumda yarışmalar sürecine müdahalenin birtakım önlemlerle sağlanamayacağı açıktır. Bu durumun meslektaş ortamını bölmek adına kullanılması ve Mimarlar Odası'nın boykot kararına rağmen yarışmaların açılabilmesi, kendilerini Oda yerine koyan jüri üyelerinin mevcudiyeti ve boykota rağmen yarışmalara katılımın olması başka türlü de açıklanamaz.

Tamer Başbuğ ve Hasan Topal arkadaşların konuşmalarında belirttikleri gibi Mimarlar Odası bu duruma toplumun politikanın dışına itildiği sürecin sonunda gelmiştir. Mimarlar Odası toplumsal sorumluluklarını yerine getirme mücadelesinde, bazı mesleki sorumluluklarında yalnız bırakılmıştır. Başlangıçta bu durum sorun yaratmamıştır. Özellikle de merkezi hükümetteki imar yetkilerinin demokratik denetim mekanizmaları yaratılmadan yerel yönetimlere devrinin gerçekleştiği 1980'li yılların ortalarına kadar fazla sorun olmamıştır. Bu tarihten itibaren ise imar yetkileri üzerindeki denetimsiz yetkinin vermiş olduğu güç, yerel dikta süreçlerinin yaratılmış olduğu bir süreç olmuştur. Bu sürecin kamusal ve toplumsal sorumluluk bilinciyle davranan meslek odalarını yerel yönetimlerle karşı karşıya getirmesi, meslek ortamında da yerel yönetimlerle karşı karşıya gelmek istemeyen bir meslek grubunun yaratılmasına neden olmuştur. Bu süreç mesleki çıkar yerine kişisel çıkarın öne geçmesine neden sağlamıştır. Bu süreç

aynı zamanda meslek grubu içinde iş dağıtım temelli ayrışmayı ve örgütlenme arayışını birlikte getirmiştir. Böylesi bir ortam da Mimarlar Odası'na ve mimarlık ortamına ciddi zararlar verdi.

Arkadaşlar belirtti, geçmiş yıllarda, özellikle 1960'lı yıllarda Oda genel kurulunun bir günü yarışmalara ayrılmış. Bu yarışmaların, yarışma sürecindeki mimarlık eleştirisinin mimarlık ortamının gelişmesine önemli katkısı vardı. Yarışmalarla ilgili değerlendirmelerin bu sürecin sadece yarışmacılarla, yarışma komitesi ya da yarışma sistemi içinde bir tartışmaya dönüşmesi, tartışmanın kilitli kalması, ciddi bir sakınca yarattı. Bu amaçla özellikle 1980'li yılların sonunda İstanbul'da başlayan ve tüm Türkiye'ye yayılan "Kamu ve toplum yararına Mimarlar Odası" şiarı ile kente, planlamaya, kent topraklarına bakışındaki belirgin özellik ile yarışmalar sürecindeki Mimarlar Odası bakışının çakışmadığının görülmesi üzerine, bu alana daha sıkı eğilme ihtiyacı duyuldu.

Bu eğilimin sonucunda da yarışmalarda farklı bir tavır alınmaya başlandı. Yarışmalar sürecinde bir aktör olarak Mimarlar Odası yarışmalarla elde edilen projelerin kent topraklarının paylaşım sürecinin bir parçası olarak kullanılması yönündeki gelişmelere müdahaleyi toplumsal ve kamusal sorumluluğunun gereği olarak görmeye başladı. Mimarlar Odası'nın yarışma ile elde edilen mimarlık hizmeti üretim sürecinin her aşamasında daha aktif yer alma sorumluluğu bilince çıktı. Bu sürecin jüri üyesi atama ile bitmediği düşüncesi yeniden yapılanma tartışmalarını doğurdu. Mimarlar Odası'nın yarışmalar sürecinde daha etkin rol alma düşüncesi, yarışmalar sürecinin yeniden tanımlanması çabasını birlikte getirdi.

Bu süreçte Mimarlar Odası'na büyük sorumluluklar düşüyor. Yarışmaların mimarlığın gelişiminin önemli itici güçlerinden birisi olduğu fikri, mimarlık eleştirisinin yeteri düzeyde olmaması, yarışmalar aracılığıyla yapılmaya çalışılan değerlendirme süreçlerinin önemini ortaya çıkarması da Mimarlar Odası'nın konuya daha yoğun şekilde yönetmesine neden oldu.

Yarışma açılması konusunda kamuyla kurulan diyalogların yanı sıra, yarışmayı düzenlemek için çalışma yapılması da bu alana Mimarlar Odası birimlerinin ilgisinin artmasını sağladı. Bu ilginin bir nedeni de yarışmalar alanının kamu yararına bir denetim için meslek topluluğuna ve meslek örgütüne büyük olanaklar verdiğinin tespitidir. Bu tespitini vermiş olduğu sorumlulukla görev yapan Mimarlar Odası Yarışmalar Komitesi, yapılan değerlendirme, tartışma ve bu tartışmalardan ortaya çıkan sonuçlar ışığında yarışmalar sürecinin yeniden tanımlandığı yeni bir yarışmalar düzenine ilişkin bir yarışmalar kılavuzunu hazırlamaya başladı. Bu anlamda yarışmalar, daha doğrusu Kamu İhale Kurumunun Yarışmalar Yönetmeliğiyle, Mimarlar Odası'nın Yarışmalar Yönetmeliği arasındaki uyumsuzlukları tespit edip, bu doğrultuda en kısa zamanda Mimarlar Odası Yarışma Yönetmeliğini yeniden Oda genel kuruluna sunmak üzere çalışma başlattı.

İzmir Şubemiz yarışmalar sürecine yönelik girişimlerini ve çalışmalarını aktardı. Bu süreçte Mimarlar Odası şubelerine düşen görevler bulunmaktadır. Yarışma-

lar sisteminin mimarlık ortamının gerçek sahibi olan mimarlar ve meslek örgütü aracılığıyla tüm ülkeye yaygınlaştırılması görevi bulunmaktadır. Bu konuda Mimarlar Odası Genel Merkezi ve şubelerin yanı sıra tek tek meslektaşlarımızın da desteğine ihtiyacımız vardır.

Yarışmalar genç mimarların, akademisyenlerin kendilerini gösterebildikleri, mesleki uygulamaya katılabildikleri tek alandır. Genel olarak mimarların kendilerini geliştirebildikleri, kendilerini eleştirebildikleri, her yarışmadan sonra eksiklerini görebilmelerine olanak veren bir alan olan yarışmalara jüri seçimi aşamasından itibaren Mimarlar Odası'nın üyeleriyle birlikte daha aktif katılımı gerektiği düşüncesiyle Mimarlar Odası Yarışmalar Komitesi çalışma aksını belirlemiştir. Bu çerçevede yarışma izlenme sürecinin yeniden tanımlanmasına ve yarışma sonuçlarının yayına dönüştürülerek ortama sunulmasına ayrı bir önem vermekteyiz. Bu amaçla son iki yılda özellikle de yarışmalarda aktif yer alan meslektaşlarımızın katkısı ile çok sayıda yarışma yayına dönüştürülerek ortama sunuldu. Yayınların hepsi de Mimarlar Odası olanakları ile yapılmıştır.

Geçmişten bugüne gerçekleşen tüm yarışmaların kayıt altına alınması, belgelenir hale getirilmesi konusunda da çalışmalar yapılmaktadır. Mimarlar Odası Genel Merkezi ile Ankara Şubemizin ortak yayını olan yarışmalar dizininin yenilenmesi de önümüzde duran bir görevdir. Bu konuda çalışmalarımız Mimarlar Odası olarak sürmektedir. Yarışmalar dizinindeki eksikler konusunda da bir çalışma sürdürülüyor. Yeniden bir tarama başlatıldı ve bu konuda önerilerinizi bekliyoruz, katkılarınıza açığız.

Her yarışmanın sonucunun sergilenmesini Mimarlar Odası merkez ve şubelerinin önündeki bir sorumluluk olarak görmekteyiz. Her yarışmanın sadece yarışmanın açıldığı kentte değil, diğer kentlerde de sergilenmesi konusu şubelerimizin önünde bir görev olarak durmaktadır. Yarışma sergilerinin kentleri gezmesinin, sergi ile birlikte mimarlık tartışmasının, eleştirisinin tüm kentlere yaygınlaşması anlamına geleceğini düşünüyorum.

Ayrıca yine Yarışmalar Komitesi yarışmaların hızlı bir şekilde yayına dönüştürülerek ortama sunulmasını, bilginin ve deneyimin paylaşılması olarak görmekte ve önemsemektedir.

Mimarlar Odası yarışmalar alanının kamu yararına bir denetim için diğer alanlara oranla daha çok olanak verdiğini tespit etmektedir. Dolayısıyla sınırlı sayıda açılan yarışmaları kamu yararına denetimin bir aracı olarak kullanmayı ve yarışmalar düzeninde bu doğrultuda gerekli düzenlemeleri yapmayı hedeflemektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için, seçici kurulların belirlenmesi dâhil yarışma sürecinin izlenmesi ve katkı sağlanması, meslektaş haklarının korunması, yarışma alanının seçimi dâhil yarışmalar düzeni bir bütün olarak ele alınmaktadır.

Yarışmaların aktörlerini kamu, Mimarlar Odası, yarışmacılar ve seçici kurul olarak saymıştık. Bir yarışmada KİK Yarışmalar Yönetmeliği'ne göre 7 kişilik

bir seçici kurulda 2, 5 kişilik bir seçici kurulda ise 1 kişiyi Mimarlar Odası belirlemektedir. Mimarlar Odası'nın belirlediklerinin yanı sıra diğer seçici kurul üyeleri de Oda üyesi olup, aynı etik kurullarla bağlıdırlar. Fakat ister Mimarlar Odası atamış olsun, isterse kamu atamış olsun seçici kurul üyeleri görevlerinin sınırlarını belirleyen hukuka bağlı çalışmalarını yürütmek zorundadırlar. Fakat sürecin hiç de böyle işlemediğini, seçici kurulun kendi kurallarını koyduğunu görmekteyiz. Bu zaaf ciddi bir denetim mekanizması ile aşılabileceği gibi, bu süreçte yarışmacılar da Mimarlar Odası'ndan farklı bir taraf gibi davranmadan sorumluluk üstlenmelidirler. Bu sayede yarışmaların sağlıklı olarak sonuçlanmasının nihai olarak mimarlık ortamının gelişimine katkı sağlayacağını düşünmekteyiz. Yarışmalarda şartnameyi hazırlayan meslektaşlarımızın mimar olarak müelliflik haklarını çiğneyen bir şartnamenin altına imza atmaları ancak mimarlık ortamının bir bütünlük içinde denetimi ile aşılabılır. Bu nedenle meslektaşlarımıza büyük görev düşmektedir.

Yine az evvelki konuşmalarda belirtilen bir diğer sorun da bizim yarışmalarda artık şartnamelerin hazırlanma sürecinin bir rutine dönüşmesidir. Bir alanla ilgili açılan her yarışmada farklı jüriler, farklı sonuçlar getirebilir. Fakat şartname artık bir rutine dönüştüğü için, bir şablon çerçevesi dışına çıkamadığı için, yarışma açılan alana ilişkin idarenin düşüncelerini yeterince yansıtmadığı için yarışmalarda sonuçları itibariyle kamu tarafından eleştiri aldığımız gibi, yarışmacılar tarafından da ciddi eleştiriler almaktayız.

Bu anlamda da yarışmalar düzenine ilişkin hazırlamakta olduğumuz yarışmalar kılavuzunun ciddi katkısı olacağı düşüncesindeyiz.

Biliyorsunuz, yani hepimiz yaşıyoruz, seçici kurullarda uyumlu bir çalışma yürütemeyecek meslektaşlarımızı dönem dönem bir araya getiren idare oradan bir sonuç beklemektedir. Bu da yine yarışmaların olumsuz sonuçlanmasına neden olmaktadır. Bu anlamda da Mimarlar Odası'na, seçici kurullardaki arkadaşlarımıza, meslektaşlarımıza, alanın gerçek sahibi mimarlara büyük görev düşüyor. Şartnamelerin hazırlanmasında meslektaşlarımızın bir mimar olarak, alanın gerçek sahibi, sorumlusu olarak, Mimarlar Odası atamamış olsa dahi Mimarlar Odası adına orada var olduğunu bilerek, katkısının olması gerekir diye düşünüyoruz.

Yarışmalar sürecine yönelik söylenecek çok şey var. Yarışmaların sonuçları itibarı ile her yarışmanın anında tartışılması ve sonuçların bir bütün olarak ortaya sunulması gerekmektedir. Bu çerçevede kolokyumlara değinmek istiyorum.

Kolokyumlar da ülkemizde yarışma sonuçları itibarı ile mimarlık eleştirisinin yapıldığı, yarışma sürecinde yer alan tüm kesimlerin bir araya geldiği platformlardır. Bu platformun sağlıklı olması mimarlık tartışmasının verimliliğini sağlar. Somut bir yarışmadan örnekleme yapmak istiyorum. Bu kolokyumu izleyen meslektaşlarımız da aramızda bulunuyor. Beyoğlu Opera Binası Kolokyumu havasız ve yarışmacıların sığmadığı bir mekânda yapıldı. Kolokyumu maalesef mimarlar değil, danışman seçici kurul üyesi bir tiyatrocü yönetti. Konuşmalarının jüri toplantılarına bilfiil katıldığını öğrenmiş olduk.

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Mekân seçiminden, kolokyumun yönetiminden ve yarışmaya katılan projelerin sağlıklı olarak incelenmesine olanak verecek bir sergilemeye kadar birçok konuda seçici kurula görevler düşmektedir. Seçici kurul üyeliğinin kolokyumlar da dâhil bir sorumluluk içinde yapılması gerektiğinin, görev savma şeklinde yapılmaması gerektiğinin hatırlatılması önümüzde görev olarak durmaktadır. Bu görevi de kılavuzda tanımlamayı düşünmekteyiz. Burada Mimarlar Odası'ndan çok seçici kurulda yer alan meslektaşlarımıza büyük görev düşmektedir. Büyük emeklerle hazırlanmış ve gönderilmiş projelerin, aynı özenle asılması gereken projelerin üst üste asıldığı, daracık koridorlarda incelenmeye çalışıldığı, havasız daracık mekânlarda kimse gelmeyecekmiş gibi düzenlenen bir sergileme ortamı ve kolokyum, seçici kurulun sorumluluğundadır. Seçici kurul üyeleri her bir kolokyumu bir eleştiri, bir tartışma ve mimarlık düzeyimize yeniden bakış ortamı olarak değerlendirmeli ve bu süreci hazırlamalıdır.

İdare tarafından atanan seçici kurul üyeleri kendilerini idare yerine koymamalıdır. Bu süreçte Mimarlar Odası'nın yanı sıra meslektaşlarımızın görev hatırlatması yapmasında büyük yararlar bulunmaktadır.

Son söze geçmeden önce bir öneride bulunmak istiyorum: Sürece yönelik değerlendirmelerin bu sempozyumlarla sınırlandırılmamasını, yapıcı tartışmaların yaygınlaşmasını diliyorum. 2010 yılında 1930 yılında açılan ilk yarışmanın 80'inci yılına ulaşmış olacağız. Bu 80 yılı yeniden ve yeniden değerlendirmeye yönelik organizasyonlar gerçekleştirmeliyiz diye düşünüyorum. Sergi, atölye çalışmaları ile zenginleştirilmiş bir tartışma platformunun İstanbul'da yapılmasını diliyorum.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Saygılarımla.

hasan topal

Teşekkür ediyoruz.

Sami Bey diğer beş dakikayı Merkez Yarışmalar Komitesi üyesi olarak fazladan kullandı. Bütün arkadaşlarımıza, şube çalışmalarındaki pratiklerini, deneyimlerini bizlerle paylaştığı için teşekkür ediyoruz. Saat 14:00'de başlayacak olan "Yarışmalar Düzenine İlişkin Yeni Öneriler" başlıklı oturuma kadar yemek arası veriyoruz. Teşekkür ediyoruz.

ikinci oturum

“YARIŞMALAR DÜZENİNE İLİŞKİN YENİ ÖNERİLER”

Oturum Başkanı / Neslihan Dostoğlu

Neslihan Dostoğlu

Güven Birkan

Sinan Omacan

Alişan ırakoğlu

Hüseyin Kahvecioğlu

ebru türkdamar diktaş

“Yarışmalara İlişkin Yeni Öneriler”in tartışılacağı İkinci Oturumumuzu açıyoruz.

Sayın Neslihan Dostoğlu oturumumuzu yönetecek. Hüseyin Kahvecioğlu; Sinan Omacan; Alişan Çırakoğlu ve Güven Birkan’ı davet ediyoruz.

neslihan dostoğlu

Oturum Başkanı

Merhaba.

Öncelikle, Mimarlar Odası İzmir Şubesi’ne bu etkinliği düzenlediği ve bizleri davet ettiği için teşekkür etmek istiyorum. Türkiye’deki mimarlık ortamının gelişimi için yarışmalar çok önemli ve Mimarlar Odası İzmir Şubesi böyle bir konuyu ikinci kez gündeme taşıdığı, tartışmaya açtığı için gerçekten çok önemli bir görev üstlenmiş durumda.

Bu oturumumuzda dört değerli konuşmacımız olacak. Bu konuşmacılar yarışmalar düzenine ilişkin değişik açılardan yeni öneriler sunacaklar. Aslında, sabah oturumundaki konuşmalarda da izlediğimiz kadarıyla, gerçekten yeni öneriler, farklı görüşler ortaya çıktı. Bant çözümleri yapıldıktan sonra yayımlanacak olan kitapta yer alacak olan öneriler bundan sonraki yıllarda yönetmeliklere bir şekilde yansıtacaktır diye düşünüyorum.

İki saatlik bir süremiz var. Bu süreyi şu şekilde değerlendirmeyi düşünüyoruz. Son 20 dakikayı, konuyu sizlerin de katılımıyla tartışmaya açarak ve sorularınızı yanıtlayarak değerlendirmek istiyoruz. Dolayısıyla, geriye kalan zamanı da dörde böldüğümüz zaman, yaklaşık olarak 20’şer dakika her bir konuşmacının süresi olacak. Biraz önce dört konuşmacımız olacağını söylemiştim. Ben onların kısaca özgeçmişlerini sizlere sunmak istiyorum. İkinci oturumdaki konuşmacılarla yaptığımız değerlendirmede programdaki sıralama yerine Güven Bey’le başlamayı öngördük.

Güven Birkan bize “Disiplinlerarası İmzacılık” başlıklı bir konuşma yapacak. Bu sunumda özellikle çok disiplinli yarışmalarda imzacılık konusu gündeme taşınacak. Sizlere ilk konuşmacımız Güven Birkan’ı tanıtarak sözlerime devam etmek istiyorum. Güven Birkan 1966 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’ni bitirdi. ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nün lisansüstü programına katıldı. Kamu kuruluşlarının Ankara’daki merkez birimlerinde 10 yıl, inşaat şirketlerinde 12 yıl, mimarlık ve planlama bürolarında 3 yıl çalıştıktan sonra son 15 yıldır kendi bürosunda meslek hayatına devam etmekte. Ücretli çalışan teknik elemanların sendikalaşmasına destek vermek için TEKSEN ve TÜTED çalışmalarına katkıda bulundu kendisi. Meslek yaşamının önemli bir bölümünü, mesleğin önündeki engelleri kaldırma mücadelesiyle geçirdi. Proje yarışmalarına katıldı, bazı yarışmalarda jüri üyeliği görevinde bulundu ve aynı zamanda editörlük çalışmaları da yaptı.

İkinci konuşmacımız Sinan Omacan; 1990 yılında İstanbul Erkek Lisesi’ni, 1996 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi’ni bitirdi. Mimarlık öğrenciliği boyunca Beyaz Duvar Dergisi ve TMMOB organizasyonları için çalıştı. 1997 yılında bir yıl süreyle EPA’da görev aldıktan sonra 1998’de Atölye Mimarlık’ı kurdu. 2001 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’nde yüksek lisans tezini tamamladı ve 2004-2007 yılları arasında Eskişehir Osmangazi ve İstanbul Kültür Üniversiteleri’nde misafir öğretim görevlisi olarak görev yaptı. Halen çalışmalarını Atölye Mimarlık’ta sürdürmektedir.

Alişan Çırakoğlu ise 1996 yılı ODTÜ Mimarlık Fakültesi mezunu. 1999 yılında yine aynı okuldan yüksek lisans derecesini aldı. İstanbul ve Ankara’da çeşitli mimarlık ofislerinde çalıştı; 2000 yılından beri kendi bürosunda çalışmalarına devam ediyor.

Son konuşmacımız olan Hüseyin Kahvecioğlu da 1986 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi’nden mezun oldu. Kendisi, akademik görevine öğretim üyesi olarak İTÜ’de devam etmektedir. Üstlendiği mesleki ve akademik görevleri arasında Mimarlar Odası Yayın Danışma Kurulu Üyeliği; Europen Türkiye Ulusal Komite Üyeliği; 10. Dönem Ulusal Mimarlık Ödülleri Seçici Kurul Üyeliği ve çeşitli ulusal proje yarışmalarındaki jüri üyelikleri yer alıyor. 1990 yılından itibaren katıldığı mimari ve kentsel tasarım yarışmalarında ödül, mansiyon ve satın alma dereceleri kazanmıştır.

Şimdi, sözü ilk konuşmacımız Güven Birkan’a bırakmak istiyorum.

güven birkan

Mimar - Şehir Plancısı

Teşekkür ederim.

Toplumlar geliştikçe, yeni yeni uzmanlık alanlarının ortaya çıkması, yeni iş bölümlerinin oluşması çok doğal. Ancak ülkemizde, tersine işleyen bir süreç yaşıyoruz: uzmanlıklar toplumsal talep oluşmadan önce ortaya çıkıyor, sonra bu uzmanlıklar, daha öncekileri iteleyip kendilerine yer açmaya çalışıyor. Örneğin, toplum daha henüz mimarı hazmedememişken, iç mimar, peyzaj mimarı, hatta

cephe mimarı gibi uzmanlık alanları piyasada hizmet sunmaya başlıyor. Üstelik Mimar Sinan'dan başka bir mimar adı bilmeyen ve zaten 'mimar' kelimesini belki de Sinan'ın göbek adı olduğunu zanneden toplumumuz, bu yeni yeşeren uzmanlık alanlarının ne iş yaptığını daha kolay kavırıyor; hizmet alanları daha tanımlı olduğu için belki. Halk arasında bu konuda ulaşılabilen en üst düzey bilinç, 'iç mimar mı, dış mimar mı?' sorusu ile özetleniyor. En genel anlamıyla mimarlık mesleğinin de, Cumhuriyet döneminde toplumun bir talebi sonucu değil, meslek yetkilerini yasal düzenlemelerle inşaat ve harita mühendislerinden devralarak varlığını sürdürmeye çalıştığı söylersek, çok yanlış olmaz sanırım. Bu yüzden de mimarlar, ya prosedürü tamamlayan bir imza olarak, ya da bu yetkileri nedeniyle, kentlerimizin yaşanmaz hale gelmesine vesile olan günah keçileri olarak görülüyor.

Derken şehir plancılığı sahneye çıkıyor; gerekçeyi oluşturan söylem görünürde şu: 'Kent gelişmesini yönlendiren toplumsal, ekonomik ve politik etkenler dikkate alınmadan sadece fiziksel mekân boyutunu gözetken kararlarla kentler planlanamaz; ancak kentlerimizi planlayan mimarların sosyal bilimlere dayalı bir formasyonu yok, bu eksiklik giderilmeli'. Bu gerekçeyle kurulan şehir plancılığı bölümlerinden mezun olanlar için başlangıçta şöyle bir yorum yapılıyor: kent planlaması çok disiplinli bir ekip çalışması olacak ve ekip içinde mimarlar mekânsal boyutuyla, plancılar sosyal boyutuyla uğraşacak.

Şu andaki tabloda ise, tasarım ağırlıklı olmayan bir eğitimden gelen şehir plancılarının, mekânsal kararların önemli olduğu ölçeklerde bile, tam ve tek yetkili kılındığını görüyoruz; tabii yine yasal düzenlemeler sayesinde. Mühendis ile mimarı ayırt edemeyen bu toplum, şehir plancısının ne yaptığını ve ne yapması gerektiğini de bilmiyor. Ama zaten hiçbirine toplumsal iş bölümü içinde yeterince talep olmayan bu uzmanlıklar, bir araya gelip ortak bir mücadeleye girmek yerine, birbirlerinin alanlarından pay kapmaya çalışıyorlar. Bu didişmeden, yarışma kurumu da payına düşeni alıyor. Konuyu, bazı sorular sorup onlara yanıt arayarak tartışmaya çalışacağım.

Mayıs, çok hareketli bir ay; bayramların biri gelip biri gidiyor: eskiden 27 Mayıs vardı, şimdi 1 Mayıs var; 19 Mayıs şimdilik yerinde duruyor. Ama bir de anneler günü var; bu özel gün nedeniyle yapılan reklamların birinde sevimli bir kız çocuğu annesinin mesleğini şöyle tanımlıyor: 'benim annem hem doktor, hem polis, hem öğretmen, hem aşçı, hem itfaiyeci, hem ayakkabı bağlayıcısı...' Mimar da, daha nitelikli tasarımlar yapabilmek için, bir anne gibi, çok disiplinli bir kişiliğe sahip olmak zorunda. Ama bu özellik o uzmanların görevlerini üstlenmek için değil, hangi uzmanlarla ne zaman işbirliği yapacağına karar verebilmek, o işbirliğini yürütebilmek ve uzmanların verilerini bir araya getiren bir tasarım gerçekleştirebilmek için gerekli. Mimar, bu nedenle meslek pratiği içinde, ekip çalışması alışkanlığı kazanma şansına sahip.

Proje Yarışmalarında Hangi Durumlarda Ekip Gerekir?

Yarışma, yöneticilerin ve bazı mühendislerin zannettiğinin aksine, ertesi gün uygulanacak bir teknik doküman elde etme amacını taşımaz; bir ana fikrin

ortaya konmasına yöneliktir. Bu nedenle de ayrıntılara girilmesi gereksizdir. Bu noktada hemen belirteyim, tüm yarışmaların 'fikir projesi' kategorisine sokulup telif haklarının gasbedilmesini amaçlayan bir 'fikir' kavramından söz etmiyorum; Frenkçe'de 'konsept' denen, temel kavramsal yaklaşımı kastediyorum. Önerilen bu ana fikrin uygulanabilir olup olmadığına jüri karar verecektir; bugünün bilimsel ve teknolojik verilerinin dışında bir şey önerilmediği sürece, yarışmacının, projesinin uygulanabilirliğini kanıtlaması gerekmez ve bu nedenle de uzmanlık raporlarının istenmesi anlamsızdır. Öte yandan, yarışmaya katılımın artması ve özellikle gençlerin özendirilmesi esastır; bu yüzden de yarışmaya katılma yükünü emek ve para olarak artırmak doğru olmaz.

Mimari Yarışmalarda Mühendislerin Zoraki Rolüne Tepki Gösterildi mi?

Yukarıdaki yaklaşım geçerli ise, hiç bir teknik özelliği olmayan bir bina için, mekanik, elektrik, statik raporlar istenmesinin anlamı nedir? Neden yarışmalarda, mühendislerle işbirliği yapma zorlamasına yeterince karşı çıkmadık da, son zamanlarda şehir plancısı ve peyzaj mimarı ile işbirliği yapılması istenince canımız sıkılıyor? Bu sorunun şöyle bir yanıtı olabilir: meslek pratiği içinde mühendislerle işbirliği zaten uzun yıllardır sürmekteydi ve bir yarışma vesilesiyle onlardan bir rapor istemek sorun yaratmamaktaydı; daha önceki benzer bir yarışmanın raporu bile çoğu zaman sorunu çözüyordu; zaten prosedür açısının önemli olan bir 'imza' idi.

Yarışmacının sunmak zorunda olduğu belgeler içinde, mühendislerin imzaladığı birer raporun yer almasının ötesinde, jüride bir inşaat mühendisinin bulunması da yıllarca yadırganmadı; söz konusu yapının hiç bir taşıyıcı sistem özelliği olmadığı halde; üstelik jüri üyesi olan inşaat mühendisinin bazı durumlarda strüktür mühendisliği alanında uzman olup olmadığı da bilinmediği halde. Bu tespiti yaparken şu soruyu da sormak gerek: Sahiden özelliği olan bir taşıyıcı sistem gerektirebilecek yapıları konu alan yarışmaların sayısı neden bu kadar az? Böyle bir yarışmada bir strüktür mühendisinin görev yapmasını kimsenin yadırgayacağını sanmam.

Jüri üyelerinin oylarının eşit ağırlıkta olduğu dikkate alındığında, bu görevi yapanların, konunun bütünü üzerinde söz söyleyebilecek nitelikte olması da önem taşır. Jüride, mimarlık nosyonu zayıf olan bir başka meslek adamının, mimari değerlendirme nedeniyle kullandığı oy, kararlarda belirleyici olabilir; her ne kadar 'ben oyumu kendi uzmanlık alanım açısından verdim' dese de. Bu noktada, karar verici kişi ile danışılacak kişi birbirine karışmış oluyor. Jüri çalışması da bir ekip işidir. Ama nasıl ki mimar; bir tasarımı geliştirirken, mühendislerle danışıp onların taleplerine cevap verecek bir çözüm ararsa, bir jüri üyesi de, uzmanlara danışıp zihninde yapacağı bir sentez sonucu nihai kararı vermek durumundadır. Burada önemli olan şu sorunun gerçek yanıtını bilmektir: 'Mühendislik raporları istenmesi ya da mühendislerin jüri üyesi olması uygulaması, yarışma kurumunun gerçek bir gereksinmesi olarak mı ortaya çıkmıştır?'

Şehir Plancıları Neden Mimari Yarışmalara Katılamasın?

Farklı uzmanlıkların ağırlığının birbirine yakın olduğu yarışmalar açılabilir: örneğin bir kent meydanı düzenlemesi. Böyle bir yarışmaya, bir mimar tek başına girebildiği gibi, bir peyzaj mimarı, bir şehir plancısı da öteki uzmanlarla işbirliği yapmadan girebilir, bu uzmanlıkların hepsi de başarılı sonuçlar alabilir. Çünkü tasarım, formal meslek eğitiminin yanı sıra, deneyim, beceri ve yetenek işidir. Ancak burada, her zaman olduğu gibi, jürinin niteliği son derece önemlidir. Mimarının ağır bastığı bir konuda asıl sorun, şehir plancılarının yarışmacı olması değil, jüride ağırlıklı olmasıdır.

Birden fazla disiplin, bazı yarışmalarda birden fazla ölçeğe karşılık olabilir. Bu durumlarda iki ya da üç kademeli yarışma yapılabilir; tabii, yatırımcının zamanı ve parası varsa.

Farklı disiplinlerin yakın ağırlıkta olduğu yarışmalarda en önemli sorun, bir disiplinde çok başarılı olan bir projenin, öteki disiplinlerde yetersiz kalması durumudur. Bu durum jüriyi açmazda bırakmanın ötesinde, tüm disiplinler açısından en iyi olabilecek bir çözüme varılamadığı anlamını da taşır. Telif hakları konusunun farklı yorumlanıp, birinci gelen projenin, uygulamada, diğer projelerdeki iyi fikirlerden de yararlanılabilmesi biçimindeki bir yaklaşımı, meslek topluluğu içinde bile tartışmaya yanaşamıyoruz. Böyle bir uygulamanın istismara ne kadar açık olduğunu ve birinci gelenleri ne kadar güç durumda bırakabileceğini kabul etmek gerek. Öte yandan diğer yarışmacılar da, fikirlerinin parçalanıp kullanılmasını istemeyeceklerdir.

Ekip Çalışması Alışkanlığı Sadece Yarışmalar Yoluyla Kazanılabilir mi?

Mimarların şehir plancılarıyla ve peyzaj mimarları ile işbirliğine zorlanması durumunda, konu, hazır bir rapora imza atacak bir meslek mensubu bulmanın ötesine geçiyor. Birlikte karar vermeye alışmamış bu uzmanlık dalları, yapıcı bir yaklaşımla bir araya gelseler bile, nihai ürünü oluşturmakta sorun yaşıyorlar. Bu tür birlikteliklerin yaşandığı bir meslek pratiği yaygınlaşmadığı sürece, sadece yarışmalar vesilesiyle bu alışkanlığın kazanılması neredeyse olanaksız. Bu durumda tek çözüm, birinin karar verici olup ötekilerin ona uyması. Karar verici ya da bir deyişle 'ekip başı' hangi meslektense, proje o doğrultuda geliyor. Sergide sonuçlara baktığınızda da, birçok öneride, ekip başının hangi meslekten olduğunu anlayabiliyorsunuz. Proje, belli bir ortalama kaliteye ulaşmışsa ve ekip başının hangi meslekten olduğu ilk bakışta anlaşılamiyorsa, o projenin derece ya da mansiyon alma şansı artıyor. Sergiyi gezerken, zorunlu kılınan disiplinlerden birinin, bazı projelere neredeyse hiç katkısı olmadığı izlenimini de edinebiliyorsunuz; böyle bir proje ile karşılaştığında insan, zarfın içindeki imzanın ne kadar önemsiz olduğunu düşünüyor.

Son yıllarda açılan ve Baran İdil'in deyişiyle 'zoraki evliliğe' konu olan yarışmaların çoğu, aslında şehir plancısının karar verici olarak değil de danışman olarak katılmasının daha doğru olduğu türden; gerçi yarışmacı olarak katılmalarında herhangi bir sakınca olduğunu düşünmüyorum. Bu noktada, düşündürücü

olan, neden gerçekten kent plancılarının ilgi alanına giren yarışmaların açılmadığı. İzmit, Konya, Zonguldak, Gaziantep kent planı yarışmalarını anımsıyorum. Ama aynı zamanda, bu yarışmaların şartnamesini hazırlamak için, İller Bankası'nın deneyimli ve çok disiplinli ekiplerinin aylar süren araştırmalarını ve karara zemin hazırlayan analiz çalışmalarını da. O dönemde, yarışmacıların yararlanması için hazırlanan şartname eki kitaplar, bugün hâlâ kaynak yayın olma özelliğini koruyor. Gerçi, bu kadar çalışmayı hazırlayan ekibin, son bir hamle ile neden planlama çalışmasını yapmadığını anlamadığımı da söyleyemem. Bir kentin tümünün değil de, kent parçalarının yarışmayla planlanması, daha akla yakın geliyor. Ama belediyeler, küçük meydan düzenlemelerinin ötesine geçmeye pek eğilimli görünmüyorlar. Yarışmayla verilecek kararların fazla göz önünde olması, belki de yöneticileri ürkütüyor.

Yerel yönetimler, gelirlerinin ve planlama yetkilerinin çok sınırlı olduğu dönemlerde nadiren yarışma açabiliyorlardı. Ama uygulanma olanakları ve olasılıkları düşük olduğu için de bu yarışmalarda birincilikler sıkıntı yaratırdı. Son yıllarda açılan yarışmaların çoğu, sanırım yerel yönetimlerin. Bunların önemli bir bölümü de, 'zoraki evlilik' istenen türden. Yarışmanın konusunu ve koşullarını, belki de, belediyelerin yarışma açan birimlerini yönetenlerin mesleği belirliyor. Eskiden fen işleri ve imar ile ilgili birimlerde inşaat ve harita mühendisleri, hatta teknisyenleri ağırlıktaydı, planlama ile ilgili ayrı bir birim birkaç büyük kent dışında, zaten yoktu. Daha sonra, bu birimlerde mimarlar dönemi yaşandı. Şimdi de şehir plancıları yavaş yavaş ağırlıklarını artırıyorlar. Bu tespit doğrusa, disiplinler arası yarışmalar dönemi de yeni başlıyor demektir. Bu durum belki de, yarışmayı açan kuruluşların da işine geliyordur.

Mimarlık Hizmetinden Sahiden Yararlanılmak İsteniyor mu?

Özellikle yerel yönetimlerin, proje elde etmek için, yarışma yoluna başvurma nedenlerini kolay kolay açıklayamıyorum; işleri seçim dönemi içinde yapıp bitirmek, ya da tercihan kendilerini destekleyen çevrelerle iş yapmak gibi eğilimler nedeniyle yarışmalar, onlar için pek çekici olmasa gerek. Meslek odalarının yanı sıra, belediyelerdeki teknik birimler, zaman zaman, yarışma açma konusunda başkanları bir biçimde etkiliyor olmalı. Ama özellikle kamu kuruluşlarının, mimarların hizmetinden sahiden yararlanmak için bu yolu seçtiklerinden emin olmak çok zor. Çünkü daha şartname hazırlığı aşamasında, jüriyle genellikle devre dışı tutulmaya çalışılıyor, şartnamelere, kazananın telif hakkını idareye devretme hükmü konuyor, kazara inşaatla başlama noktasına kadar gelmişse, mesleki denetim sorumluluğunun müellife verilmesi genellikle istenmiyor. Geriye ne kalıyor bilmem. Bu devre dışı bırakma taktığının uygulanmasında, meslektaşlarımızın rolünün olmadığını söylemek de pek kolay değil.

Bütün Bunları Tartıştıktan Sonra, Şu Tür Sonuçlara Varılabilir:

Sorunları aşmada ilk adım meslek içi dayanışmadır. İster yarışmayı çıkararak, ister jüriyle yapan, ister yarışmacı olarak katılan konumda olsun, meslek mensupları tek bir hedefe yönelik olarak kenetlenmelidir: iyi bir yarışma süreci, iyi bir proje ve iyi bir uygulama; tabii kamu yararı gözetilerek.

İkinci adım, çalışma ve yetki alanlarının iç içe geçtiği uzmanlık dallarıyla uzlaşma yoluna gitmektir. Önce jüri kompozisyonları oluşturulurken, daha sonra da jüri çalışmaları içinde ve son olarak da yarışmacı ekipler içinde, karşılıklı inka yolunu seçmek zorundayız. Bu konuda ilgili meslek odalarının yönetimlerine önemli görev düşer.

Üçüncü adım, disiplinler arası yarışmalarda, ne yarışmaya girecek disiplinlerle ilgili bir sınırlama getirmek, ne de ekip kurmaya zorlamak. 'Hodri meydan' çözümü sanırım en doğru yoldur. Her tür zorlama bizi imzacılığa götürür.

Tabii daha genelde, meslek pratiği ile eğitim programlarının karşılıklı ilişki içinde ele alınıp toplum yararına bir çözüme ulaştırılması için ciddi çalışmalara gereksinim var. Bu da meslek örgütlerinin rol oynayacağı bir alan.

Bütün bunlar için de, doğru hedefler ve gerçekçi bir strateji belirleyip, programlı bir çalışmaya girmek gerek. Salt yakınmak için bir araya gelmenin hiç bir yararı olmadığını söylemek istemiyorum; bu tür toplantılar sayesinde, en azından eski ve yeni dostlarla buluşmanın tadını çıkarabiliyoruz.

neslihan dostoğlu

Sayın Birkan'a konuşması için çok teşekkür ederiz. Şimdi de ikinci konuşmacımız Sinan Omacan'a söz vermek istiyorum.

sinan omacan

Y. Mimar

Merhabalar.

Şimdi, aslında okuduysak 2007'de burada yapılan toplantıda, hem de buraya gelmeden önce İstanbul'da birkaç toplantı daha yapmıştık yarışmalarla ilgili; orada da yarışmalarla ilgili pek çok görüş, eleştiri gibi fikirler belirtildi. Aslında epeyce fazla görüş, fikir ve öneri var. Benim de bunların tümünü toparlamak konusunda bir miktar kafam karışıyor sürekli.

O yüzden, ben bir taraftan kendi açımdan yeni önerilerden bahsederken, bir de belki bunlara bir bakış nasıl geliştirebiliriz diye bir şeyler söylemeye çalışacağım. Yarışmalara ilişkin bu önerilerin hepsi öncelikle çok farklı farklı yönlerden, farklı farklı açılardan ve farklı farklı duruşlardan getirilmiş görüş, eleştiri ve öneriler. Aslında, yarışmalara ilişkin konuşulanlara baktığımız zaman; yarışmaların öncesi, yarışma açan idarelerin tutumları, bu idarelerin sayılarının azlığı, yarışma süreçleri, jüri oluşumları, jürilerin tavırları, şartnameler, yarışma sonuçları, bunların belgelenmesi, aynı zamanda yarışma sonuçlarının uygulamaya geçilmesi, inşa edilmesi, edilememesi, onların nitelikleri ve bu sonuçların yeniden yarışmalar ortamına bir katkı olarak geri dönüp dönmemesine ilişkin, uzun ve bana kalırsa oldukça karmaşık, dağınık, sık sık da birbirleriyle çelişen; doğal olarak çelişen pek çok öneri var. 2007'de burada yapılan sempozyumun sonuçlarına şöyle baktığımız zaman, bu öneriler o zaman da var; hâlâ da varlar. Demek ki, çok da fazla bir şey değişmemiş. Az önce bahsettiğim gibi değişik duruşlar ve herkesin yarışmalara kişisel bakışından ötürü, bu önerilerin

çelişkili olması doğal. Örneğin, yarışmaların sayılarının yetersiz olduğu bir görüş ya da yarışmaların sonuçlarından iyi yapı elde edilemediği ya da edilmesi gerektiği de bir görüş. Bu da herkesin kendi duruşu doğrultusunda farklı farklı değerlendirebileceği bir şey.

Benim yarışmalara, kendi mesleki bakışım açısından duruşum oldukça net. Ben yarışmaları iş alma ve yapıyı inşa etme süreci olarak görmüyorum. Yarışmaları aslında bir yer ve bir durum üzerine en geniş ve derin mimari tartışmanın yaratılacağı ortam olarak görüyorum. Bunun sonucu olarak da Türkiye'deki yarışmaların sayısı ile ilgili bir sıkıntım yok. Eğer, Türkiye'deki mimari yarışmaların sayısı yetersiz olursa, ben uluslararası yarışmalara da girebilirim. Yarışmaların sonuçlarında iyi, nitelikli yapıların bir türlü elde edilemiyor olmasıyla ilgili bir eleştirim de yok. Çünkü benim söylediğim şekilde yarışmaya bakmak, yarışmaların sonucunda iyi bir yapı elde edilmeme riskini göze almak demek oluyor ve ben kendi bakışım açısından bunu doğru buluyorum. Dolayısıyla, pek çok farklı sebepten yarışmadan iyi bir yapı elde edilemeyebilir, ama ben zaten bu riski bilerek yarışmalarla ilgileniyorum. Eğer ben yapı yapmak istiyorsam, onu yapmak için de başka yollarım var. Örneğin, yarışmalarla elde edilecek projeler sonucu yapılacak yapıların büyük oranda Kamu İhale Kurumu ihalesiyle yapılacak olması zaten bunların pek de nitelikli yapılar olmayacağına aşağı yukarı garantisini gibi. Bu yarışmalardan çok nitelikli yapılar beklemek en azından bu koşulları değiştirmeden, çok da tutarlı bir görüş olmuyor.

Yarışmalara benim kişisel bakışımın çok genellenebilir bir şey olmadığını da biliyorum. Öyle bir şey de beklemiyordum doğal olarak, ama benim kendi görüşümü netleştirirkenki yöntemi aktarıyorum sadece. Belki hepimiz burada böyle bir ayrım yapabiliriz diye. Şunu biliyorum ki, bir aktör olarak Mimarlar Odası'nın yarışmalarda nasıl rol alacağı önemli ve Mimarlar Odası'nın çok farklı olması gerektiğine de eminim. Benim söylediğim kişisel bakışla Mimarlar Odası pek fazla yol kat edemez doğal olarak. Ama Mimarlar Odası'nın bunların hepsini içerisinde barındıracak bir yordam geliştirmesi gerekiyor. Çünkü Oda'nın 2007'de düzenlediği sempozyumda konuşulan benzer şikâyet ve serzenişler 2005 veya 2003'te de bir iki ekleme çıkarmayla yaklaşık aynı şeylerdi. Bunun bu şekilde aynı olacağını ve hâlâ da sürdüğünü görüyor ve bunlara ilişkin Oda'nın daha operasyonel toplantılara ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Sadece serzeniş ve şikâyet boyutunda kalmaması isteniyorsa; örneğin Yarışmalar Komitesi'nin daha operasyonel bir şekilde iş yapabilecek bir konuma taşınması gerekiyor. Örneğin bütün kamu yapılarının yarışmayla yapılmasının yasal yönlerinin zorlanmasından, idarelerin yapıların inşa edilmesindeki nitelikleri zorlamasına ve bunun dışında jürilerin listelerinin yenilenmesi, takip edilmesi, hepsinin performanslarının değerlendirilmesi gibi emek gerektirecek faaliyetlerin yapılması gerekiyor. Bunların yönteminin nasıl geliştirileceğine, gerçekten nasıl uygulanacağına dair operasyonel toplantılar yapıp, bu tip bir organ geliştirmesi gerekiyor.

Aslında bu söylediğimiz fikirlerden hiçbirisini tam olarak uygulamaya koymadığımız için, bunların herhangi bir tanesindeki doğruluk veya yanlışlığı test etmemize de imkân yok. Dolayısıyla, bu fikirler dile getirilip, durabilir yıllar boyu,

fazla da bir yol kat etmeyiz, ama bunlardan bazısının en azından -herkesin kendi kişisel tercihlerine dayanmakla birlikte- bazılarının Oda tarafından da kabul görüp, denenip, bu yönde adımlar atılıp, harekete geçirilmesi ve daha sonra da bunların tekrar sonuçlarıyla beraber tartışılması için var olandan daha fazla bir enerji gerekiyor. Onun için de Yarışmalar Komitesi tarafından daha operasyonel toplantıların yapılması gerekiyor diye düşünüyorum. Şu anda bu toplantının görevinin bu olmadığını biliyorum, sadece bu fikirlerin geliştirilmesi, daha derinlemesine tartışılması ve karşılaştırılması diye bakabiliriz. Ama bu organizasyon yapılmadığı sürece, yaptığımız tartışmaların patinaj havasından kurtulamayacağını da açıkçası seziyorum.

Öncelikle; herkesin yarışmalara ilişkin, kendi mesleki duruşu, yaptıkları, ettikleri ile ilişkili bir bakışı vardır ve Oda doğal olarak bunların hepsini birden barındırır, ama hepsine göre iş yapamaz. Operasyonel olarak iş yapması için bunlardan bazıları yönünde tercih kullanmalı ve bu tercihleri açık bir şekilde belirtmelidir. Daha sonra buna yönelik olarak aksiyon planını uygulamaya koymalıdır. Son olarak da bunların tekrar tartışılıp, eleştirilip, sonuçlarının alındığı ya da alınmadığının değerlendirilmesinin yapılması gerekir. Aksi takdirde, bu tür fikrin alışverişleri bir yerden sonra, kendi verimli tartışma ortamını kaybetmektedir.

Teşekkür ederim.

neslihan dostoğlu

Üçüncü konuşmacımıza geçelim derseniz. Alişan Çırakoğlu "Yarışma ile Barışma" başlıklı konuşmasını sunacak.

alışan çırakoğlu

Y. Mimar

Teşekkürler.

Hem geçen sempozyumdaki değerlendirmeleri kitap üzerinden takip ettiğimde, hem de sabahki oturumu bu açıdan değerlendirdiğimde, yarışmaların genç mimarlar için önemi konusunda kendimin iyi bir somut örnek olduğumu düşünüyorum. Sadece mimari alanındaki fikirsel gelişimimiz açısından değil, aynı zamanda pratik yapabilen mimarlar olmamızı sağladıkları için proje yarışmalarını önemsiyorum.

Mezun olduktan sonraki dönemde doğrudan müellif olarak girdiğim üçüncü yarışmada birincilik ödülü kazandım. Bu yarışma Antalya Altın Portakal Film Müzesi Yarışması idi. Katılımın da oldukça yüksek olduğu bu yarışmada aldığım ödül aslında mesleki yaşamım açısından bir dönüm noktası oldu. Antalya Büyükşehir Belediyesi ile diğer konuşmacıların da sözünü ettiği, alışık olmadığım tarzda pazarlıklar, kırımlar sonrasında, aslında o zaman benim için hiç de fena olmayan bir rakam üzerinden anlaştık ve uygulama projelerini hazırlamaya başladık.

O zamana kadar daha ufak tefek işlerle piyasaya girmeye çalışan benim gibi bir genç mimar için böyle bir yapıyı gerçekleştirebilecek olma fırsatı aslında

beraberinde yeni bir süreci de başlatmıştı. Resmî bir şirket haline geldik, sonra mühendislik firmalarıyla ilişkiler nasıl yürütülüyor vesaire gibi yöntemler üzerinde çalıştık.

Daha önce bir ofiste çok da uzun süre çalışmamıştım, neredeyse her şeyi el yordamıyla öğreniyordum. Neyse ki, film müzesi boyutu itibariyle böylesi bir ilk profesyonel deneyim için oldukça uygun büyüklükte bir yapıydı. Uygulama projeleri hazırlanması sürecinde de Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından neredeyse tasarımıma hiç müdahale edilmedi; hatta yarışma projesi aşamasında çözüme kavuşmamış olduğunu düşündüğümüz konularda bile özgürce kendi kararlarımızı alarak, projelerde gerekli revizyonları yapabildik. Uygulama projeleri hazırlandı, her aşama pürüzsüzce ilerliyordu, herhangi bir geri dönüş yaşamadan, revizyon isteği olmadan, projeleri teslim ettik, paramızı da aldık. Ama sıra uygulamasına gelmişti ki, sabahki oturumda Osman Bey'in (Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı) de bahsettiği gibi seçimler oldu ve belediyenin yönetimi değişti.

Zaten neredeyse projeyi sahiplenmiş görünen tek kişi olan o zamanki belediye başkanı görevinden ayrıldı ve başka bir siyasi partiyle beraber başka bir yönetim göreve geldi. O günden sonra da proje rafa kalktı. Maalesef, mimari yarışmalarda kazanan projelerin çoğunun böyle olduğunu diğer konuşmacılardan da dinledik. Geçen hafta Antalya'daydım ve sabahki oturumda da bahsedildiği gibi Mimarlar Odası Antalya Şubesi'nin bu müzenin hayata geçirilmesi için çaba sarf ettiğine şahit oldum. Ümit ediyorum önümüzdeki dönemde bu fırsat gerçek olabilecek.

Daha yakın bir zamanda birincilik kazandığımız başka bir yarışma da Eskişehir Ticaret Odası tarafından açılmıştı. Bu yarışma sonrasında da yine uygulama projelerine başladık ve kısa bir süre önce tamamlandı. Ruhsat alındı, yine benzer bir şekilde Oda'nın yönetimi değişti, ama bu sefer kopan iletişimi tekrar kurmaya çalışıyoruz. Umarım Antalya Belediyesi'ndekine benzer bir durumu burada yaşamayız.

Bunun dışında çeşitli davetli yarışmalara katılıyoruz ve bu tür yarışmalarda elde edilen projenin uygulanma oranın çok daha fazla olduğunu görüyorum. Bir kere işveren zaten baştan güven duyduğu ekipleri yarışmaya çağırıyor. Bunun yanında işin proje bedelinden uygulama bütçesine kadar birçok konuda katılımcılara baştan bilgi veriliyor. Yarışma öncesi değerlendirme kurulu ile tartışma toplantısı yapmak bile mümkün oluyor. ODTÜ Teknokent'te inşa edilen galyum blok isimli yapımızın projesi bu şekilde davetli yarışma usulü elde edilmişti. Hem işveren hem de bizim tarafımızdan sonucun tatmin edici olduğunu düşünüyorum. Bunun yanında katıldığımız ama kazanamadığımız başka davetli yarışmalarda da süreç oldukça sağlıklı işledi.

Buradaki diğer herkese göre daha kısıtlı diyebileceğim deneyimlerimden yola çıkarak yarışma düzenini tekrar düşününce sorunları ana başlıklar haline getirmek mümkün. Konuşma başlığımı yarışma ile barışma olarak seçmiştim. Burada yarışma ile kimin veya kimlerin barışması gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Her şeyden önce yarışma kurumu ile işverenin barışması gerekiyor. Hem kamu kuruluşlarının hem de özel sektörün bu sisteme olan güvenini kazanmak gerekiyor. Bunun da tek yolu bu sistemin başarı öyküsüne dönüştüğü örneklerin sayısını artırmak. İşverenin benim gözlemlediğim kadarı ile yarışma yöntemine mesafeli durmasının en önemli sebebi isimlerin kapalı olduğu bir değerlendirme sürecinde karşısında kimi bulacağını bilmemesi. Bir diğer önemli sebebi de değerlendirme sürecinde söz hakkı olmayacağını ve jürinin kararına boyun eğmek zorunda olacağını düşünüyor olması.

Yarışma ile barışması gerektiğini düşündüğüm diğer bir kesim ise zamanında yarışmalarda başarılar kazanmış ama gerek artık başka yollardan aldığı işler yüzünden zaman ayıramaması gerekse de sisteme olan tepkisi yüzünden artık yarışmalara katılmayan isimler ya da ekipler. Yarışmalara yeni katılmaya başladığım dönemde böyle düşünmüyordum. Eski jenerasyonun artık gençlerin önünü açmak için yarışmalardan ellerini eteklerini çekmeleri gerektiğini savunuyordum. Ama şimdi farklı düşünüyorum.

Önemli yapıların projelerinde imzaları olan kişilerin isimlerinin yarışmalarla anılmasının bu kuruma olan güveni artıracığına inanıyorum. Ama şu aşikâr ki mevcut yarışmalar düzeni bu iki kesimi de tatmin edici yapıda değil.

İşverenin sürece katılması ve bunun sürekliliğinin sağlanması çok önemli. Hatta kimi durumlarda, özellikle kamu yapılarında kullanıcıların ya da halkın bile sürecin içine alınması sonucu daha sağlıklı hale getirecektir diye düşünüyorum. Bir halk oylamasından bahsetmiyorum, daha çok bilgilendirme, konunun uzmanlarınca en doğru şekilde sürdürüldüğünün halka aktarılması gerekliliğinden bahsediyorum. Bunu sağlamanın bir yöntemi yarışmaları iki aşamalı hale getirmek. İkinci aşamada isimlerin açık olması, işverenle, jüri üyelerinin tanışmasının sağlanması, işverenin beklentisini doğrudan yarışmacılara aktarması ve yarışmacıların da projelerini doğrudan işverene anlatma fırsatı yakalaması, yarışmayı açanın işi sahiplenmesi anlamında yarar sağlayabilir. Jüri bu süreçte moderatör olarak görev yapabilir ve değerlendirmesini buna göre şekillendirebilir.

Kimi zaman bazı tartışmalarda jürinin tüm süreçte -uygulama da dâhil olmak üzere- müelliflere destek vermesi gerektiğini savunanlar oluyor. Bu düşünceye katılmıyorum. Bir noktadan sonra iş profesyonel işveren mimar ilişkisine dönüşmeli ve mimar bu noktada yaşayacağı zorluklara karşı zaten donanımlı olmalı. Yani demek istediğim, yarışma sonrasında mimar ve işveren arasındaki ilişki yarışma dışında başka yollarla alınan işlerde nasıl olması gerekiyorsa öyle olmalı. Meslek odasının işveren - müellif arasındaki ilişkide koruyucu pozisyonu sadece yarışma yoluyla elde edilecek projelerde söz konusu olursa, yani yarışmacı mimarlara ayrıcalık tanınırsa, bu başka mesleki sorunları da beraberinde getirecektir.

Proje bedelleri ile ilgili konu -özellikle kamuya yapılan işlerde- yarışmalar tartışmasının dışında kalması gereken başlı başına bir sorun olduğunu düşündüğüm bir konu. Hem bayındırlık hem de meslek odalarının ilan ettiği proje bedellerine

sadece yarışmalar ile elde edilen projelerde değil, her türlü işte sadık kalınmalı. Yapı yapmanın ucuz bir iş olmadığı, iyi bir proje hizmeti almanın ağır bir mali yükü olduğu işverenler tarafından idrak edilmeli. Tabii mimarların da artık proje yapmanın sadece uygulama çizimleri yapmanın ötesinde yoğun bir teknik koordinasyon işi olduğunun da farkına varmaları gerekiyor.

Teşekkür ederim...

neslihan dostoğlu

Sözü son konuşmacımız Hüseyin Kahvecioğlu'na bırakıyorum.

hüseyin kahvecioğlu

Yrd. Doç. Dr. İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Merhabalar. Ben genel olarak yarışmalar üzerine bir özeleştiri yapmak istiyorum.

Yarışmalar üzerine sürdürülen tartışmalar genelde yöntem üzerine odaklanmakta. Yasal çerçeve, yönetmelik, katılım koşulları, jüri oluşumu, vb. konular, üzerinde çokça tartışılan konular. Çizilen çerçeve, çeşitli engellerin -yönetmeliğin yetersizliği, resmî kurumların tutumları vb.- yarışmaları istenen düzeye erişmekten alıkoyduğu şeklinde. Her türlü sorunun kaynağı 'dışarıda' aranıyor. Sorunların dışarıda aranmasına bağlı olarak da, sorunların gerçekliği kadar, 'bahane' haline gelmesi de söz konusu oluyor. Kısacası, örtük olarak üzerinde görüş birliğine varılmış gibi görünen konu, yarışmalarla ilgili sorunların büyük kısmının kaynağının 'dışarıda' (işveren, kamu yönetimi vb.) olduğu, yarışmaların asıl aktörlerinden kaynaklanan bir sorun varsa da, bunun dolaylı olarak diğer sorunlara bağlı olduğu şeklinde. Oysa nitelikli bir mimarlık üretmek ancak idealize olmuş koşullarla mı mümkün? Nitelikli bir mimarlık ancak, hizmet bedelinden, sözleşme koşullarına, işverenin yaklaşımına kadar her koşulun idealize olduğu bir durumda mı üretilebilir? Doğrusu, pek çok olumsuz koşula rağmen ortaya konan nitelikli mimarlık ürünleri, bu durumun böyle olmadığını gösteriyor. Dolayısıyla, mimari proje yarışmaları ile ilgili her türlü sorun bir yana, yarışmalar yolu ile üretilen 'mimarlık' (öz)eleştiriye henüz yeterince açılmış değil. Tartışma mimarlık üretiminden çok yönetime odaklı.

Özeleştiri yapılmadıkça, yarışmaların mimarlık içindeki yerini sağlıklı bir şekilde değerlendirmek mümkün değil. Tartışmalar genelde yönetime odaklı bir eksende yürürken, yarışmaların mimarlık içindeki yeri ve durumu gözden kaçmakta, zaman içinde kaybettiği konum tam olarak anlaşılammakta. Bu değişimin, tartışılan yapısal sorunlarla doğrudan ilişkisi olduğu bir gerçek olmakla beraber, mimarlık açısından ortaya çıkan durum üzerinde yeterince durulmamakta.

Kısaca tariflemeye çalıştığım bu değişim veya 'konumunu kaybetme' durumunu, 'yarışmaların mimarlık alanı içinde ayrışması' olarak daha açık ve net ifade etmek mümkün. Yarışmalar giderek, mimarlık bütünü içinde, ayrı bir alt alan haline gelmeye, mimarlığın bütününden ayrışmaya başladı. Bu ayrışma -ayrık olma durumu- üzerinde önemle durulması gereken bir konu.

'Yarışma mimarlığı', 'yarışma projesi', 'yarışmacı mimar' gibi tarifler, yarışma alanına mesafeli olanlar tarafından çoğunlukla negatif anlamlar yüklenilerek kullanılmakta. Bu tarif ve 'yaffalara' yarışma alanının aktörleri pek itibar etmese de, bu tür tariflerin belli dayanakları olduğunu göz ardı etmek mümkün değil.

Bu 'ayrışma'yı, objektif göstergeler üzerinden okumaya çalışmak, değerlendirmeyi spekülatif olmaktan öteye taşıyabilir. Hangi göstergeler üzerinden, yarışmaların mimarlık alanı içinde ayrıştığını gözleyebiliriz? Bazı sorular veya gözlemler açıklayıcı olabilir.

Yarışmaların, Mimarlık İçindeki Ayrışmış Konumunun Göstergeleri

İlk gösterge olarak, mimarlık envanteri içinde yarışma yolu ile elde edilen projelerin durumuna bakmak gerek. 'Son dönem Türk Mimarlığı için bir seçki hazırlansa, bu seçkide yer alacak yapılar arasında, yarışma yoluyla yapılanların sayısı/oranı ne olabilir?' Yarışma yolu ile projelendirilen yapıların sayısının sınırlılığı göz önünde tutulsa bile, bu oranda bir sorun olduğu açık. Nitelikli mimarlık envanterine yarışmaların katkısı oldukça sınırlı.

İkinci gösterge olarak, Türkiye'de belli nitelikte mimarlık üreten mimarların, yarışma alanına son derece mesafeli duruşunu gösterebiliriz. Bir kaç haric, neredeyse yarışmalara katılmıyorlar, hatta bazılarının yarışmalara cephe aldığını bile söylemek mümkün. Bir kısmı da, bir iki yarışma deneyiminden sonra, bir daha dönmek üzere yarışma alanından uzaklaşıyorlar. Bundan çıkması gereken sonuç; Türkiye'de nitelikli mimarlık üretimi yapmak isteyen mimarlar için, yarışmalar başvurulacak bir yol veya yöntem olarak görülüyor.

Üçüncü ve belki de en önemli gösterge; yarışma alanının aktörlerinin, mimarlık alanındaki konumları itibarıyla hak ettikleri yerde olup olmadıkları. Bu soruya olumlu bir yanıt vermek mümkün değil. Sayısız yarışma kazanan mimarlar -uygulansın/uygulanmasın- yarışmalarda ürettikleri ile mimarlık tartışmalarının, literatürünün, dünyasının içinde, bence tam hak ettikleri konumda değiller.

Yukarıda belirtmeye çalıştığım göstergelerin, yarışmaların mimarlık içinde kendine sınırlar çizmiş -adeta otonom- bir alan haline geldiğinin, mimarlık bütününden ayrıştığının bazı somut göstergeleri olduğunu düşünüyorum. Bu ayrışma sürecini, tarihsel perspektifte de değerlendirmenin yararlı olacağı görüşüneyim. Aslında, Türkiye'de, Cumhuriyet sonrasında itibaren izlenebilecek bir 'yarışma tarihi' var. Bu tarihi sürecin belli dönüm noktalarını ve kırılmalarını okumak mümkün. Burada çok kısa bir özet yapmak istiyorum.

Tarihsel Süreçte Gözlenen Kırılmalar, Farklı Dönemler

Yarışmalara tarihi perspektifte bakıldığında ayrışan ilk dönemin, mimarlığın, kamu yönetimi tarafından, çağdaşlaşmaya yönelik kültür politikasının bir parçası olarak görüldüğü dönem olduğu söylenebilir. Bu dönemi kabaca, 1950'li yıllara kadar süren bir dönem olarak kabul edebiliriz. Sadece yarışmalar açısından değil, mimarlığın; teori / pratik ayrımının veya kopuşunun olmadığı

bu dönemde bugün, 'akademisyen mimar', 'uygulamacı mimar', 'yarışmacı mimar' tarifleri veya kimlikleri, tek bünyede toplanmış durumda. Dönemin önemli mimarları, aynı zamanda akademisyen, aynı zamanda yarışmaların da katılımcıları olabiliyor. Sedad Hakkı, Emin Onat, Seyfi Arkan gibi isimler, daha sonraları Nezih Eldem, Doğan Erginbaş, Turgut Cansever akla ilk gelen örnekler. Bu dönemde, yarışmalar ve yarışma yolu ile üretilenler, mimarlık tartışmalarının ana ekseninde yer almakta, ayrı bir gündem yaratmamakta.

Yarışmaların geçmişindeki ikinci belirgin dönem, 1980'li yıllara kadar süren uzun bir dönem. Bu dönem, yarışmaların mimarlık alanı içinde zamanla ayrı bir ilgi ve 'uzmanlık' alanı haline gelerek ayrılmaya başladığı dönem olarak belirginleşiyor. Pratik ve pragmatik temellere dayanan kendi bilgi alanının oluşturduğu bir süreç. 'Yarışma mimarlığı', 'yarışmacı mimar' gibi mimarlık içinde ayrılmış bir alanı adres gösteren tarifler de, mimarlık üretiminin, belli şema, tipoloji ve kalıplara uygun yapı üretimine indirgendiği bu dönemin ürünü. Bu dönemde, mimarlık gündemi içinde ayrı bir yarışma gündemi oluşmakta. Yarışmaların daha çok 'kamunun hizmet elde etme yöntemine' indirgenliğini söylemek mümkün. Oldukça uzun süren, göreceli olarak çok yarışma açılan, pek çok yarışma projesinin uygulandığı bu dönemi, -istisna sayılabilecek sınırlı sayıda başarılı sonuçlar dışında- yarışmaların mimarlık alanında kayda değer bir iz bırakmadığı talihsiz bir dönem olarak kabul etmek mümkün.

1980'li yıllar, yeni bir çıkışın, gelişmenin başladığı yeni bir dönem olarak, öncesinden ayrılmakta. Kısırlaşan yarışma mimarlığının kabuklarının kırılmaya başladığı, dünya mimarlık ortamından etkilenerek çağdaş tavır ve yaklaşımların yarışmalar yolu ile Türkiye'ye taşındığı dönem. Hasan Özbay, Tamer Başbuğ, Merih Karaaslan bu döneme ilişkin ilk akla gelen isimler. Özellikle Bayındırlık Bakanlığı'nın açtığı yarışmalarda, Türkiye özelinde oluşmuş ve sürekli kendini tekrar eden çeşitli yapı tipolojilerinin -daha doğrusu klişelerinin- kırılıp, Batılı tavırlarla yeni sentezlerin ortaya konduğu bu dönem, öncesine göre daha hareketli, zengin ve heyecan verici bir dönem olarak kabul edilebilir. Ancak bu çıkışın, aynı ivmeyle süremeyişi, gerideki uzun dönemin alışkanlıkları ile yeniliklerin de kısa sürede kendini tekrar eden yeni kalıplara dönüşmesi, yarışmaların mimarlık dünyasında istenen konuma ulaşmasına imkân vermiyor.

Bugüne gelindiğinde, 2000'li yıllarla birlikte değişen katılımcı profili ile ayırt edebileceğimiz bir dönemden söz etmek mümkün. Özellikle son 4-5 yıl, katılımcı profilinin değiştiği, sayısının arttığı ve en önemlisi son derece gençleştiği bir dönem. Yeni ve genç kuşakların yarışmalara ilgisi ve katılımları, öncelere göre en üst düzeyde. Bu durum, başlangıçta büyük bir değişim sürecinin habercisi gibi görüldü. Mimarlık bütünü içinde kendine ayrık bir alt alan yaratmış yarışmaların, genç kuşakların yoğun ilgi ve katılımı ile kapalı sınırlarından kurtulup, güncel mimarlık üretimi ve tartışması içindeki doğal konumuna kavuşması için önemli bir kırılmaydı. Yarışmalar üzerinden yaratılan mimarlık tartışmaları, zengin bir ortama dönüşmeye başladı. Ancak zaman içinde bu tartışmalar da 'mimarlık' tartışmasından çok 'yarışma' tartışması sınırlarını aşamadı. Yeni kuşaklar öncenin her tür kalıp ve yaklaşımının bağlayıcılığından, alışkanlıklarından özgür olarak dâhil oldukları ortamda, yarışma alanını dönüştürüp mimarlıkla

bütünleştirmek yerine, kendileri ortamın 'gereklerine' uymaya, kendileri dönüşmeye başladı. Birkaç denemeden sonra, kendilerini ifade etmek yerine, yarışma alanının 'gerekleri' ve 'alışkanlıkları'nı benimsemeye başladılar. Gönüllerindeki mimarlığı üretmekle, kazanacak şemayı keşfetmek arasında seçim yapmak durumunda kaldılar. Kısacası, yeniler yarışma alanını dönüştüremeden, yarışma alanı, onları kendi formatına sokmaya başladı. Kalıplar, şemalar, yaklaşımlar pek değişmezken, değişen gelişen şey, alışıldık yaklaşımların çağdaş temsil ve sunumlara bürünmesi oldu.

Neler Yapılabilir?

Soruna ilişkin bu tespitlerden sonra, ne yapılabileceğine ilişkin bir iki söz söylemek istiyorum. Tartışmaların odaklandığı yöntem, usul, prosedür gibi biçime dayalı sorunların çözümüne ilişkin bugüne kadar pek çok öneri ortaya kondu. Konuya bu yönden bakıldığında ne yapılması gerektiğini söylemek zor değil. Yapısal düzenlemelere ilişkin yapılması gerekenler pek çok kere, en ayrıntılı bir şekilde tartışıldı, belirlendi. Yönetmelik ve diğer yasal çerçevelerde yapılacak değişiklikler, iyi hazırlanmış prosedürlerin uygulanması gibi girişimler, tartışılan sorunların önemli bir kısmını çözebilir.

Ancak yukarıda belirtmeye çalıştığım sorun, yarışmaların mimarlık bütünü içindeki kopuk - ayırık konumu, çözümü çok kolay olmayan bir sorun. Yönteme dayalı olmayan bu durumu değiştirmek, genel bir anlayış ve yaklaşım farkı yaratmakla mümkün. Kanıksanmış algıların sorgulanmasını gerektiren, genel anlamda bir mimarlık kültürü sorunu. Dolayısıyla, alınacak birkaç karar veya hayata geçirilecek birkaç eylem ile hemen sonuç elde etmek mümkün değil. Kopukluğun ortadan kalkması ancak uzun vadede gerçekleşebilir. Atılması gereken ilk ve en önemli adım ise, böyle bir sorunun varlığını görmek, gündeme getirmek, tartışmak, kısacası bu konuda bir 'farkındalık' yaratmak.

Bu konuda yapılabileceklere somut bir örnek, öneri olarak, her yıl belli bir dönemde, geride kalan bir yıl içinde açılan tüm yarışmaların tartışıldığı, sergilendiği 'yılın genel kolokyumu' düzenlenmesi düşünülebilir. Böyle bir ortamda, her yarışma ile ilgili ayrıntıya girilmekten çok genel olarak üretilen mimarlık üzerine tartışmak mümkün olabilir. Yarışma alanına mesafeli duran mimarların katılımının sağlanması, her yarışma ile gündeme gelen ve tartışılan konularla ilgili tematik oturumların hazırlanması, bu konularla ilişkili aktörlerin davetli konuşmacı olarak çağırılması gibi girişimlerle şekillenebilecek böyle bir toplantı, dar çerçevedeki tartışmaları entelektüel bir düzeye çıkarabilir.

Yarışmaların tecrit olduğu alandan kurtulması için atılması gereken en önemli adımlardan biri de, yaygınlaşması ve çeşitlenmesi. Genelde bütün tartışma, Kamu İhale Yasası'na bağlı olan yönetmeliğin çizdiği dünya üzerine kurulu. Özel sektörün, artık kamu yönetimlerinden daha büyük yatırımcı konumunda olduğu gözden kaçmakta. Özel sektördeki pek çok yatırım, bir tür yarışma sayılabilecek davetle veya teklif proje alma yöntemi ile yapılmakta. Oysa yarışmaların yasal çerçeveleri üzerine getirilen öneriler, yarışma alanının tüm yönetim ve süreçlerini tek elden, tek yönlü bir yaklaşımla kontrol altına almak gibi, bir tür

'tekelci' özellik taşımakta. Kamu kurumlarının açtığı yarışmalar geleneği üzerine kurulduğu için normal görünen bu çerçeve, özel yatırımcılar için yarışmaları cazip, pratik ve avantajlı bir proje elde etme süreci olarak gösteren bir çerçeve değil. Yarışmaların yapı üretimi içindeki payını artırmak için atılması gereken en önemli adımın, özel yatırımcıları yarışmaya başvurmaya teşvik edecek yöntem ve yaklaşımlar geliştirilmesi olduğu düşüncesindeyim. Yarışma gündemi ile mimarlık gündeminin örtüşmesinde bu adım büyük önem taşımakta.

Söyleyeceklerim kısaca bu şekilde. Teşekkür ederim.

neslihan dostoğlu

Ben yarışmaların gençlere sağladığı fırsatlarla ilgili bir şeyler daha eklemek istiyorum. Örnek olarak da 1981 yılında düzenlenen ve 1420 kişinin katıldığı Washington'daki Vietnam Memorial yarışmasını vereceğim. Yarışma sonunda birinci gelen proje jüri değerlendirmeleri sırasında önce eleniyor; daha sonra jüri üyelerinden birisi elenen projeler arasında tekrar gezinirken, bu projeyi keşfediyor ve projeyi öne çıkartıyor. Sonuçta proje birinci oluyor ve inşa ediliyor. Birinci gelen proje o sırada Yale Üniversitesi'nde mimarlık lisans öğrencisi olan 21 yaşındaki Çin asıllı Amerikalı Maya Lin'e ait. Bugün uluslararası üne sahip olan Lin, kendisiyle yapılan görüşmelerde, katılan projelerde isimler açık olsaydı kendisine kesinlikle birincilik ödülünün verileceğine inanmadığını söylüyor. Gerçekten de genç mimarlar veya mimarlık öğrencileri için yarışmalar çok önemli bir fırsat. Tabii, bu öyküler çok çeşitlendirilebilir, zenginleştirilebilir, ama hakikaten özellikle günümüzde pek çok mimarlık okulunun açıldığı, çok fazla mezunun verildiği bir ortamda gençlerin isimlerini duyurabilmesine yönelik çok önemli bir araç yarışmalar.

Ancak, ülkemizde yeteri kadar yarışma açılmadığını düşünüyorum. Diğer konuşmacıların da belirttiği gibi, genelde idareciler 'bana yarışma demeyin' diyor. Sabah Mimarlar Odası Denizli Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı da söyledi. Bunu gerçekten ben de çok defalar duydum. Bu aslında direkt yarışmalarla ilgili değil de, mimarlık mesleğinin toplumdaki saygınlığıyla ilgili bir konu. Ben mimarların ve mimarlık mesleğinin toplumda hak ettiği yere kavuşmasıyla, yarışmalara verilecek önemin de artacağına inanıyorum.

Yarışmalara duyulacak olan saygı, jüri süreçlerinin şeffaflığıyla ve jüri üyelerinin yarışma sürecindeki tavırlarıyla da ilgili. Ben de birtakım ulusal yarışmalarda jüri üyeliği yaptım. Özellikle çok sayıda projenin teslim edildiği yarışmalarda çok uzun bir değerlendirme süreci gerekiyor. Kısa sürede yapılan değerlendirmeler konusunda genellikle eleştiriler oluyor. Bunların bir kısmı da haklı.

Sonra, raporlar konusu var. Jürilerin değerlendirmeleri sonucunda yazdıkları raporları hakikaten çok ciddi bir şekilde ele almaları gerekiyor, çünkü katılımcılar en az iki ay ve genellikle de üç ay yarışma projeleriyle uğraşıyorlar ve sonuçta gelen raporlar bazen iki satır, yeterlilikten uzak, yarışmacının neden elendiğini veya neden yükseltildiğini izah etmeyen şekillerde olabiliyor. Yine soru-cevaplar incelendiğinde, bazen çok sayıda 'bakınız soru 1, bakınız soru

2' olarak yanıtlar verildiğini görüyoruz. Oysa jürinin ciddiyetini, bu işe verdiği önemi gösteren şekilde soru ve cevapların ele alınması, raporlara çok önem verilmesi gerekiyor.

Bu konuda Mimarlar Odası'na da şöyle bir görev düşüyor. Yönetmelik gereğince Mimarlar Odası beş kişilik jürilerde bir kişiyi, yedi kişilik jürilerde de iki kişiyi atıyor. Mimarlar Odası'nın atadığı üyeleri bu konuda eğitmesi, yarışmalar yönetmeliğini kendilerine göndermesi, süreci onlara iyice izah etmesi gerekiyor çünkü bazı jüriler, içinde Oda'nın atadığı kişiler de olsa inanılmaz kararlar alabiliyor. Ünye yarışmasını hepimiz biliyoruz; Ünye yarışmasında da mutlaka Mimarlar Odası'nın atadığı üyeler vardı. Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmeliğin en temel maddelerinden biri 'jüri şartnamede öngörülen ödül ve mansiyonları vermek zorundadır' şeklindedir. Ama bu yarışmada hiçbir ödül verilmemiştir. Daha sonra yarışmacıların mahkemeye başvurusu, dava açarak kazanmaları sonucunda jüri tekrar toplanarak, sadece üç projeye mansiyon vermiştir. Bu tür hayati konularda, özellikle Mimarlar Odası'nın atadığı üyelerin jüriyi uyarmaları gerekir. Mimarlar Odası'nın böyle bir süreç oluşmadan, bu tür bir karar ortaya çıkmadan devreye girmesi şeklinde bir eğilim benimsenebilir, çünkü bu süreç hem katılımcılar açısından belli bir güvensizliğe neden oluyor, hem de işverenler açısından. Bu tür sorunlar nedeniyle, sonuç olarak işverenler 'bu kadar uzun süreçlerle ben niye uğraşayım, 'bana mimarlık yarışması demeyin' şeklinde görüş bildirebiliyor.

Daha konuşacak çok şey var, ama sonra forum da var, orada da tekrar söz alınabilir. Ben şimdi sizlere söz vermek istiyorum. Ellerinizi kaldırarak, sorularınızı sorabilirsiniz.

Hasan Bey buyurun.

hasan özbay

Burada, bir sürü de şey söylendi, onlar üzerinden de belki birkaç şey eklemek gerekli diye düşünüyorum. Örneğin, yarışmaların azlığı-çokluğu konusu. 15 Ekim 2008 tarihinde İstanbul'da Arkitera'nın düzenlediği bir gayrimenkul toplantısında yarışmalarla ilgili bölüm vardı ve o toplantıya Almanya'dan Hans-Georg Brunnert isminde bir meslektaşımız konuk edilmişti. Bu kişi yarışmalara da katılmış, yarışmaların Almanya'daki hukukunu da bilen bir kişiydi. Biz onunla aynı oturumdaydık. Ben bizim yıllık açılan yarışma sayısı ortalamamız 8,8; Almanya'da ise 350 demiştin, beni düzeltti 700 dedi. Almanya'da yılda 700 tane yarışma açılıyormuş, Türkiye'de 8,8, diyeceksiniz ki açılınsın, açılmasın ne olacak? Yarışmaların, kişilerin mimarlık ortamına katkısı kişinin kendini geliştirmesi gibi perspektiften baktığınız zaman, belki bir yarışma bile yeter. Çünkü derece almanız önemli değildir, sizin ortama sunduğunuz tasarım önemlidir, bu kesin. Olaya bir de şu açıdan bakarsak, ki o toplantıda bu da gündeme gelmişti, Brunnert 'Almanya'da tüm kamu projelerinin yarışmayla elde edilmesi zorunludur' dedi ve bir kamu tartışması açıldı 'kamu nedir?' diye konuştuk, çünkü aynı oturumda banka yetkilisi bir bayan vardı. O da kendi yapmış oldukları davet, yarışma, teklif alma yöntemini anlatmıştı. Brunnert kamu kavramının

Avrupa'da ve Almanya'da çok geliştiğini söyledi. 'Sadece devletin parası değil, hatta bankalar bile artık kamu sayılıyor, çünkü bankalar kendi paralarıyla işlem yapmıyorlar, sizden bizden topladıkları paraları işletiyorlar. O yüzden, bankalar dahi yaptıkları proje tasarım hizmetlerinde açık yöntemleri, yani yarışmayı kullanmak zorundalar' dedi. Açık yöntem olması çok önemli.

Bektaşi fıkrasını bilirsiniz, şu meşhur şarap hikâyesi, yani tekrar etmeye gerek yok. Alternatifimiz nedir peki: İhale. Kamunun proje elde etmek için iki tane yöntemi var. Birincisi; ihaleye girecek, ikicisi yarışmaya çıkacak. İhale nicelik üzerinden bir yöntem. Ben diyorum ki daha ucuz yaparım, siz diyorsunuz daha pahalı, işi ben alıyorum. Yarışmaysa, nitelik üzerinden. Nitelik dediğiniz zaman, şu da bir niteliktir. Mesela, ben devletim, diyorum ki 'Hüseyin, işi sana verdim' bu bir niteliktir, 'ben Hüseyin'in niteliğine güveniyordum, işi verebilirim'. O zaman, Sinan diyebilir ki: 'Niye bana vermedin?' Bunu önlemenin yolu da yarışmadır. Kamunun, toplumun vergileriyle üretilen tüm yapıların yarışmayla elde edilmesidir hedef. Yılda açılan yarışma sayısı 700 tane olduğu zaman, sonuç daha mı iyi olacaktır, kötü mü olacaktır, bu ayrı bir süreç. Değerlendirmenin nitelik üzerinden olacağı tek mekanizma elimizde yarışma. Daha iyi bir yöntem olabilirse de elbette bu kullanılabilir, ama ben şimdilik daha iyi bir yöntem olduğunu biliyorum.

Burada şöyle de bir sorun var. Aslında bu sabahki oturumun sorunu, o konuya pek girmeyeceğim, onu forum bölümünde tartışmak gerekecek. Biz yılda sekiz yarışma diyoruz ve bu sekizde bile bir sürü problem yaşıyoruz. 700 yarışma açmaya kalksak durum nasıl olacak? Sabah, Sami Yılmaztürk birtakım istatistiki değerlerden bahsetti. Örneğin, 2007 yılında 4600, 2008 yılında 6400 kamu yapısı elde edilmiş. Bunların yarışmayla elde edildiğini varsaysak, bizim Odamız jüri bildiremez. Yani, o mekanizmanın altından bile kalkamayız.

Demek ki, bu şunu da gösteriyor. Almanya'da 1840'lerden beri yarışma açılıyormuş. Orada yılda 700 yarışmayı açacak bir mekanizma var ve bu mekanizma yürütülmüş. Biz ise bu mekanizmayı yürütemeyiz. 700 yarışmayı bir kenara bırakalım 300 tane yapacağız, her güne bir yarışma düşer. Bu durumda Oda jüri bildiremez, jüri bulamayız. Yılda 300-500 yarışma açtığınız zaman, yarışmaya katılan kişi sayısı da binde 5'lerde falan gezmez. O zaman, mimarlık yapan herkes yarışma yapmak zorundadır. Bunların hepsi de mimarlık ortamını değiştiren yarışmalar değildir. Örneğin bir köy ilkokulu yarışması açıyorlar, son derece basit, işlevsel bir yapı seçiliyor.

Yarışma sonucunu jüriye bağladık, tamam bir yere kadar öyle, ama yarışmanın niteliğini yarışmacı belirliyor aslında. Yarışmacı göz ardı edilemeyecek ürünler ortaya sunduğu zaman, ortamı dönüştürecek potansiyeli o barındırıyor. Jüri onu göz ardı etse bile, gerek mimarlık medyası, gerek de mimarlık ortamı bunu reddetmiyor. Hatırlar mısınız, bir zamanlar rahmetli Cemil Gerçek'in çıkardığı 'Mimar' dergileri vardı. Cemil Bey mesela tek başına giderdi yarışmalarda hiçbir derece almamış birtakım projeleri basardı ve birdenbire onlar mimarlık ortamının belgesi için önemli bir veri olurlardı. O açıdan, ben yarışmaların standartlarını yarışmacıların belirlediğini düşünüyorum. Tabii, jürinin oluşturulması da ayrı bir şey.

Bir şey daha söylemek istiyorum: Yönetmelik konusu. Şu andaki Yarışma Yönetmeliği'yle, Oda'nın yönetmeliği arasında çok ciddi fark yok. Jürinin oluşturulması konusunda fark var. Fakat eski Bayındırlık Bakanlığı yönetmeliği arasında da fark yok. İki tane fark var. Birisi 42. madde. Eskiden 'birinci proje yapmazsa, ikinciye yaptırıyor' deniliyordu. Şimdi, 'birinci projeye fiyat konusu anlaşılamazsa ikinci projeye yaptırılır' deniliyor. Yönetmelikteki en büyük fark bu. Burada idareye bir pazarlık marjı verip, pazarlıkta anlaşamazsam ikinciyi de çalışırım hakkını veriyor.

Bir de 47. madde var. O madde hâlâ duruyor ve ne Oda ne de hiçbir kuruluş bu konuda şey yapmadı. 47. madde şunu diyor: 'İdare yarışmanın istediği aşamasında yarışmayı iptal edebilir'. Bunun kadar tehlikeli bir madde olamaz. Siz projeyi verdiniz, sonuçları bekliyorsunuz, derken size bir kâğıt geliyor idarenden: 'İdaremi yapmış olduğu değerlendirme sonucunda yarışmayı iptal etmiştir.' Bunu diyebilir; yani şu anda 47. madde bunu diyebilir. Mimarlar Odası bu konuda -geçen sempozyumda da bunu söyledim- hiçbir hukuki girişimde bulunmadı.

Yarışmalarla ilgili bir konu daha var: Mühendislik yarışması, mimari proje yarışması gibi yarışma türleri. Mimari proje yarışmalarında jüri içinde bir inşaat mühendisi, mühendislik proje yarışmalarının da bir tane mimar bulunduruluyor. Ben hiçbir mühendislik yarışması duymadım. Örneğin, bir yapının projelerini elde edip, mühendisler arasında mühendislik projelerini çözümlenmiş diye bir şey duymadım ve böyle bir şey olamaz. Herhalde birtakım köprü gibi yapıları kastediyorlardır. Türkiye tarihinde böyle bir yarışma bir kere bile çıkmamış. Ama bunun mantığı şu: Bayındırlık Bakanlığı'nda eski çalışan meslektaşlarımızla konuştuk, 'bu nereden geldi?' diye. Onların anlattığı şeydi: 'Biz size mimarlık yarışmalarında bir kişi koyuyoruz, siz de mühendislik yarışmalarında bir kişi koyacaksınız' diye bir pazarlık.

Son bir şey söyleyerek, bitirmek istiyorum bu da son yıllarda, özel sektörün çok kullandığı davetli yarışmalar üzerine. Aslında, bunlar bahsettiğim Arkiparc toplantısında da gündeme geldi. Almanya'dan katılan meslektaşımız yönetmeliğe uymayan şeyin yarışmaya kabul edilmediğini söyledi Almanya'da. Ben de buna katılıyorum, çünkü yarışma olmanın birtakım şartları var.

Birincisi; şartnamesinin olması gerekiyor ve tarafların haklarının belirlenmesi gerekiyor.

İkincisi; bağımsız jürisinin olması gerekiyor. Bu çok önemli, bağımsız jüri.

Üçüncüsü; gizlilik olması gerekiyor. Bu bahsettiğim teklif alma yöntemine biz de katılıyoruz. Kurumlardan geldiği zaman katılıyoruz. Matrak şeyler de oluyor. Mesela, geçenlerde Bursa Otomobilciler Derneği'nin bir okul yarışması vardı, biz ikinci olduk. Ödülü bize eksik ödediler. Biz 'şartnamede şu kadar diyorsunuz, bu kadar ödediniz' dedik. 'sehven eksik, yanlış yazmışız' dediler. Düşünebiliyor musunuz, sehven yanlış yazmışız diyerek parayı eksik ödüyorlar. İtiraz ettiğiniz zaman da, 'mahkemeye veririz, parayı geri alırız' diye cevap verdi-

ler bize. Karşınızda hiçbir hukuk tanımayan kuruluşlar var. Yine bir üniversite kampüsü yarışmasında biz birinci olduk. İşi yapıyoruz, bir de taahhüt ettikleri ödül parası vardı, onu bize vermediler. 'Niye vermiyorsunuz?' dediğimizde; 'İşi verdik ya' dediler. Hâlbuki şartnamede yazıyor. Daha ilk gün işvereninize ödül paramı niye vermediniz diye kavga edecek haliniz yok, mecburen razı oluyorsunuz.

Bunları ben yarışma diye saymıyorum. Bunları ayırmak gerekiyor. Bunlar yarışma dışı mekanizmalar. Biz mimarlar kazandığımız zaman yarışma olarak adlandırmayı tercih ediyoruz, ama bunları aslında teklif alma yöntemi olarak adlandırmak lazım ve onları başka bir kategoriye koymak lazım. Fakat bu mekanizma son zamanlarda yaygınlaşıyor ve işin şaşırtıcı tarafı yarışmaları engelleyici bir şekilde yaygınlaşıyor. Almanya'da da benzer şey gerçekleşmiş. Kamu kurumları, Kamu İhale Kanunu'ndan uzak, kendilerini ayrı tutmak amacıyla vakıflar ve şirketler kurmaya başlamışlar. Mahkemeler kamu ortaklığı olduğu takdirde, bunların kamu hukukuna uyacağını belirtmişler.

Bakın, mesela Adalet Bakanlığı Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfı eliyle o garip adalet binalarını elde etti. Hepsini böyle 'davetli yarışma' adı altındaki mekanizmalarla elde etti. Bu alanda böyle ciddi bir boşluk var. Ben soru sormadım farkındayım, kusura bakmayın, ama bu konular üzerinde biraz konuşmak gerekir diye de düşünüyorum. Teşekkür ederim.

neslihan dostoğlu

Hasan Özbay'a katkıları için biz de teşekkür ederiz.

Başka yorum yapmak, soru sormak isteyen var mı? Salondan söz almak isteyen yok. Ben konuşmacılarımıza tekrar döneyim o zaman, belki sizlerin katkısı olabilir. Güven Bey buyurun.

güven birkan

Küçük bir şey eklemek istiyorum. Yarışmaların daha çekici olması için, yarışmacılardan istenilenlerin mümkün olduğu kadar sadeleştirilmesi gerektiğine değinmiştim. Bu aynı zamanda, sergileme kolaylığı da getirecek bir yaklaşımdır. Yani, pafta sayısı azaldığında, hele bunlar da standart paftalar haline gelirse, hele Mimarlar Odası standart panolar da hazırlarsa, yarışma projelerini Türkiye'deki bütün şubelerde sırayla sergileme olanağı doğacaktır. Bu açıdan, jüriye de önemli bir görev düşüyor: Yarışmacılardan istenenleri sınırlama görevi. Böylece, jüri kendi değerlendirme çalışmalarına da büyük bir kolaylık getirmiş olacaktır. Bu konuyu nedense jürilerimiz pek dikkate almıyorlar; böyle bir öneriyi de garipsiyorlar. Genellikle, 'niye sınırlayalım, istediği kadar versin' deniliyor. Ama sonra öyle durumlar olabiliyor ki, jüri çalışması için dahi o kadar çok sayıda sunuşu sergileyecek mekân bulunamayabiliyor.

İkinci olarak da ihtiyaç programlarına değinmek isterim: Şartnamelerde idarenin istekleri ya oldukça genel kavramlarla ifade ediliyor, ya da tam tersine

çok ayrıntılı bir metrekare listesi veriliyor. Oysa kullanıcının/yatırımcının istek ve gereksinmelerini yarışmacıya sunmanın başka yöntemleri olduğunu biliyoruz. Türkiye’de maalesef meslek alanımızda bina programlanması konusu çok gerilere itilmiş bir konudur. Konunun, şartnameler vesilesiyle bir kere daha gündeme getirilip, yarışmacılara daha ciddi verilerin sunulmasında yarar olabilir.

neslihan dostoğlu

Buyurun.

devrim çimen

Ben biraz kişisel deneyimlerim üzerinden yarışma sonrası süreçle ilgili gözlemlediğim bazı sorunlardan kısaca bahsetmek istiyorum. Biz 2004 yılında Pannanos Plajı Yarışması’nı kazandık. Yarışmayı kazandıktan sonra Belediye ile belli görüşmeler yapıyordu. O sırada Selçuk Belediyesi, İzmir Belediyesi’ne dâhil oldu. O durumla biz baş edemedik, ne yapacağımızı bilemedik. Sonuçta, genç ve deneyimsiz olduğumuz için o koşullarla nasıl baş edeceğimizi çok bilemedik ve o projeyi gerçekleştirme fırsatı da elimizden kaçmış oldu. Küçük bir ofis, genç bir insanın bakış açısından koca bir dünya gibi duruyor orası. Yani, daha yırtıcı, daha sert bir yer. O yüzden, belki o durumlarda bu tür genç ofislerin yükünü hafifletebilecek bir mekanizma kurmak iyi olabilir diye düşünüyorum.

2004 yılında Konyaaltı Yarışması’nda ikinci olduk. Orada da jüri kompozisyonu ile ilgili çok ciddi bir sıkıntı çektik. İlk üç derece, 2’ye 3 ile seçildi ve jürideki üç kişi mimardı, üçü de Antalyalı idi, kolokyumda iki mimar hiç konuşmadı, hep bir mimar konuştu. Diğer jüri üyeleri de bir tane şehir plancısı ve bir tane peyzaj mimarıydı. Böyle olduğu zaman, aslında yarışmanın sonucu başından belli oluyor. Hasan Bey ‘jüriden ziyade yarışmacı belirler yarışmanın kalitesini, projenin ya da yarışma sonucunu’ dedi. Bazı durumlarda tersi de olabiliyor. Yani, jürinin nasıl kompoze edildiği çok önem kazanıyor.

Ben yarışma sonrası sürecin de çok önemli olduğunu düşünüyorum ve genç ofislerin bu konuda bilgi aktarma ya da danışmanlık şeklinde bir yardım almaları gerektiğini düşünüyorum. Çünkü mimarlar aynı zamanda piyasa koşullarıyla çok iyi baş edecek insanlar olmayabilirler. O konuda da bazı desteklere ihtiyaçları olabilir. Bu konuda konuşmacıların da fikirlerini sormak istiyorum açıkçası. Bu konularda neler yapılabileceği çok önemli.

Genç mimarlık ofisleri yarışmaları hakikaten çok önemsiyorlar. Kendi adıma söylemem gerekirse, bizim mesleki pratiğimizin çok büyük bir alanını kapsıyor. Sürekli yarışmalara katılmaya çalışıyoruz ve bir şekilde oradaki kazanımlarla kendimizi geliştirmeye çalışıyoruz. Çünkü pratik alanda iş yapabilmemiz her zaman olmuyor, bazı insanlar bunu yapabiliyor, birçok insan yapamıyor.

Türkiye’nin gündeminde şu sıra mayınlı alanlarla ilgili bir durum var. Orası çok büyük bir yer, 16 bin dekarlık bir alan ve yaklaşık 700 kilometre uzunluğunda.

Ben mesela, orayla ilgili bir şey yapılabilir diye düşünüyorum. Bütün odaların katılımıyla, belki de Mimarlar Odası öncülük edebilir, ama Şehir Plancıları Odası ve Peyzaj Mimarları Odası'yla da birlikte, bu alan için bir şey yapılabilir, bir fikir geliştirilebilir mi? Bu ilginç bir şey olabilir. Kayda geçsin diye de söylüyorum. Bu beni çok heyecanlandıran bir şey. Çok ilginç bir şey çıkabilir, bununla da ilgilenilmesini istiyorum, yetkililere sesimi buradan duyurmuş oldum.

neslihan dostoğlu

Çok ilginç bir öneri, teşekkür ederiz, bence üstünde kesinlikle düşünölmeye değer.

Üç soruyu aldıktan sonra tekrar konuşmacılara döneceğim. Buyurun.

göl kaçmaz erk

Genç mimarları çok konuştuk, ama daha da gençlerimiz var: Öğrenciler. Öğrenci mimarlık yarışmaları hakkında ne düşünöldüğünü merak ediyorum.

Benim gözlemediğim, endüstriyel tasarım, grafik tasarım alanında birçok öğrenci yarışmasının olduğu ama mimarlık alanındaki yarışmaların daha kısıtlı sayıda çıktığı. Bu konuda Türkiye'de ne düşünölmüyor, ne yapılabilir?

neslihan dostoğlu

Teşekkür ederiz. Buyurun.

boğaçhan dündaralp

Aslında, ben Hüseyin'in dile getirdiği bir nokta üzerinden biraz yorum yapmak istiyorum, belki oradan soruya da dönüşebilir. Yarışmaların mimarlık alanı içerisindeki rolünün tanımlanmasıyla ilgili kısımdan bahsedeceğim. Aslında, sabahтан bu yana konuşulanlara ya da bir önceki sempozyuma göz attığımızda, genel olarak yapıyla sonuçlanacak profesyonel hizmet alanı olarak yarışmaların varlığı üzerine daha çok konuşuluyor. Bu konuşmalar ister kamu yoluyla, ister özel sektör yoluyla olsun, sonuçта bir iş ve bir bina üretimi üzerine odaklanıyor. Hâlbuki bunun mimarlık alanı üzerindeki konumuna baktığımızda, bizim müşterisi olmadan üzerinde kafayı yormamız gereken pek çok konu var. Hizmet alanında üretilen birtakım metotlarla, yöntemlerle, çalışma programları oluşturulabilir. Bunun niteliğinin geliştirilmesine yönelik kısımlarda bence dışarıdan yarışmaların açılmasını beklemeden, meslek örgütü olarak da farklı kanalları kullanarak pek çok yarışma açılabilir ve özellikle fikir geliştirmeye yönelik bir durum oluşturabilir. Sonuçта bilgi alanıysa, bu bilgi alanı içerisinde geliştirilmesi gerekli olan çok konu var.

Genelde biz farklı ölçeklerde, farklı durumlarla yeniden yüzleştığımızda, aslında son derece ham meyveler üretiyoruz. Gelişmeye açık, fikri çok sınanmamış, üzerinde çok tartışılmamış konular da çok konuşulmuyor zaten. Belki, konuşmaya yönelik bilgi alanını besleyecek yarışmalar açılabilir ve bunlar problemler-

le karşılaştığımız zaman, sanki ilk defa karşılaşmıyormuşuz gibi ele almamızı sağlayabilir.

Farklı sempozyumlarda, farklı konularda üretim yapan profesyonellerin o problemlerle yüzleşmelerine baktığımızda, oralardan bilgiler üretmekten çok, onların karşılaştığı zorluklar ve çıkan durumları daha çok konuşuyoruz. Onlar bilgi alanına tekrar bir dönüş üretmiyorlar. Çünkü bizde mimarlık o süreçler üzerinden konuşulan bir şey değil, bütün ürünlerimiz de sonuç ürünler üzerinden, onların nitelikleri ya da niceliksel durumları üzerinden yürütülen şeyler. Hâlbuki bizim mesleki bilgi alanımızın başka türlü şeyleri de paylaşıyor olması lazım ki, o nitelikli ürünler çoğalsın. O yüzden, yarışmalar bunun bir potansiyel olarak taşıyabildiğini, nelerin önünü açabileceğini tartışmak bu tür toplantılarda daha kıymetli diye düşünüyorum. Sinan Omacan 'ben yarışmalara daha çok fikir ve konularda kendimi sınamak için katılıyorum. Onun nasıl bir ürünle sonuçlanacağından çok, bu kısımıyla daha çok ilgileniyorum' dedi. Pek çok genç mimar bu bilgi alanını, yani yarışmaları yapı elde etmek üzerine açılmış yarışmaları, fikir yarışması gibi, kendi fikrimizi sınamak için kullanmak durumunda kalıyoruz. Hâlbuki bu alanın farklı mecraları, farklı süreçleri çok daha zengin, potansiyeli yüksek ve nitelikli bir mimarlık ortamına olanak sağlayacak, tartışmalara yol açacak durumlar üretebilir. Biz azla yetinmek durumunda kalıyoruz, hâlbuki bunu sağlamak mümkün. Kamusal ya da özel alanın açtığı yarışmalardan çok, bizler çok farklı yarışmalar açıp, bunların olanaklarını yaratıp, pek çok konuyu gündeme taşıyabilir ve dışarıdan beklediğimiz konuyu içeriden dışarı empoze edebiliriz diye düşünüyorum, teşekkürler.

neslihan dostoğlu

Biz çok teşekkür ederiz.

Alişan Bey'e dönelim, belki Devrim Çimen'in yorumlarından başlayabilir.

alişan çırakoğlu

Ben hem Devrim Çimen'in yorumlarına, hem de Güven Bey'in eklediği sözlere ilave olarak, yani jürinin görüşlerinin şartnamede daha net biçimde yer alması, idarenin ihtiyaçlarının net biçimde yer almasının yanında, işin finansal boyutuyla ilgili kısımların da daha net yer alması gerektiğini düşünenlerdenim. Özellikle, idarenin bina yapmak için ne kadar parası olduğu daha şartname aşamasında belli olmalı ki, işin ciddiyeti konusunda fikir sahibi olabilelim. Öğrenci yarışmaları konusunda Hüseyin Kahvecioğlu daha açıklayıcı cevap verebilir. Kendi öğrenciliğimde hiç yarışmaya katılmamış birisi olarak çok deneyimli değilim.

Fikir eksenli yarışmaların artırılması ve doğrudan bina üretimine yönelik yarışmaların bir miktar bunlardan ayrıştırılması olumlu olabilecek sonuçlar getirebilir. Başka türlü fikrimizi söyleyecek ortamları çok fazla bulamıyoruz. Sadece bina üretimine yönelik, daha doğrusu acil bina ihtiyacı olan işverenler için bir

çözüm olabilecek proje yarışmalarına daha fikir ağırlıklı projeler geldiği zaman, bu jürinin değerlendirme sürecini zorlaştırdığı gibi, işverenin yarışma kurumunun pratikliğine olan inancını da sarsmaktadır.

hüseyin kahvecioğlu

Öğrenci yarışmalarının sayıca az olduğunu düşünmüyorum. Geçmişe kıyasla pek çok öğrenci yarışması açılıyor. Öğrenciler mimarlık eğitimlerini tamamlamaya kadar, hatırı sayılır bir yarışma deneyimi kazanıyorlar. En azından benim çevremde gözlemlediğim kadarıyla durum böyle. Özel kurumların açtığı gelenekselleşmiş yarışmalar var. Zaman zaman Mimarlar Odası'nın açtığı yarışmalar var. Ancak yine de öğrenci yarışmalarının sayısının daha da artması önemli. Öğrenci yarışmaları, aslında enformal eğitim alanının bir parçası olarak zenginleşmesi, genişlemesi gereken önemli bir alan.

Boğaçhan kamu veya özel sektörün açtığı yarışmalar dışında yarışmalar açılarak pek çok konunun gündeme taşınabileceğini söyledi. Bu konuda iş dönüp dolaşıp Mimarlar Odası'na geliyor. Mimarlar Odası gerektiğinde durumdan vazife çıkarıp, önemli güncel tartışmalara neden olan konularda açacağı yarışmalarla, mimarları sürece görüş ve önerileri ile aktif olarak katabilir. Gündeme ilişkin bu tür girişimler, bütün çevreleri buluşturabilir. Örneğin TOKİ bu anlamda güncel ve önemli bir konu. TOKİ ile ilgili bir süreç yaşandı. Mimarlar Odası'nın açacağı alternatif bir konut yarışması ile ki bu konuda bir şubesi yarışma açtı, ancak daha yaygın ve büyük bir katılım sağlanarak hem farklı görüşleri ortaya koymak, hem kamuoyunda daha etkili olmak sağlanabilirdi.

Bir başka konu, yine Mimarlar Odası'nca, Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri benzeri bir uygulama ile her yıl tematik geleneksel yarışmalar düzenlenebilir. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri, zaman zaman sorunlar yaşansa da, oldukça iyi işleyen başarılı bir uygulama. Ayrım olmaksızın Türkiye'de mimarlık üretiminin farklı alanlarından yüksek katılımın olduğu, önemli bir envanter çalışması. Benzer şekilde belli bir sisteme oturarak her yıl açılacak bu yarışmalara her kesimden katılımın sağlanması amaçlanabilir. Klasik yarışma kalıpları kırılarak, yarışmalara uzakta duranların da katılımı sağlanabilir. Belli sayıda davetli katılımcının yanında, isteyen herkesin katılabileceği bir format olabilir. Ancak böyle bir öneriye ilk cevaplardan biri, 'bizim yönetmeliğimiz buna izin vermez' şeklinde olabilir. Bu yüzden kanalları genişletmek, alternatif, melez yöntemler geliştirmek gerek.

Konumuzla direkt ilişkisi olmamakla beraber, bir tür korsan duyuru olarak bir mesaj iletmek istiyorum. Haydar Karabey'in burada dile getirmemizi rica ettiği bir mesaj. Haydar Bey, Ulusal Mimarlık Ödülleri'nde ödül alan projelerin tescil edilmesi konusunun da gündeme getirilmesini önermekte. Teşekkür ederim.

neslihan dostoğlu

Buyurun.

sinan omacan

Belki öğrenci yarışmalarında profesyonellere açık olan yarışmaların, profesyonelliğin katı kurallarıyla ister istemez tanımlanmış olan sınırlarının daha esnetilebildiği türden yarışmalar üretilebilir. Mesela, yarışmalarla ilgili tartıştığımız konuların birçoğunda azade bir alan olabilir. Öğrencilerin ne işine yarar açısından değil de, öğrenci yarışmalarıyla ilgili öyle bir düşünce, böyle bir alan üretilebilir diye düşünüyorum.

Bir de, Boğaçhan'ın söylediğinin üzerinden konuyu biraz daha açmak istiyordum. Yarışmaların türlerinin çeşitlendirilmesi mutlaka gerekli ve iyi bir şey, ama -belki Alişan'ın dediği gibi- fikir yarışması, acilen yapı istenilen yarışma ya da fikir üretilmesi beklenen yarışma gibi bunları ayırtırmak anlamında da olmayabilir. Çünkü aslında yapı istenilen proje yanlış bir şekilde acil yapı istenilen ve daha sonra çok uzun süre kullanılmayacak ve hiçbir zaman da kimseyi mutlu etmeyecek yapıların elde edilmesine sebep olabiliyor. İlk bakışta doğrudan yapı elde etmeye yönelik gibi görünen bir yarışma, aslında öyle olmayabiliyor.

Mesela, Hasan Bey'in söylediği Almanya'daki yarışmaların çoğu bir tür küçük ölçekli proje ihalesidir. Zaten ona 70 kişi de katılmaz, 10 kişi katılır. Projenin jürisi de Oda tarafından atanmaz ama bu şekilde yaptıkları yapılar mahalle ilkokulu ölçeğinde olur. Büyük ihtimalle onlar da vardır. O anlamda çeşitlenmesi tabii olumlu.

Buna da tekrar katı sınırlar getirilmesi çok kötü olmaz diye eklemek istiyorum sadece.

neslihan dostoğlu

Öğrenci yarışmalarıyla ilgili bir iki şey eklemek istiyorum. Gerçekten ben de Hüseyin'e katılıyorum. Mimarlık öğrencileri için, eskiye oranla oldukça fazla yarışmanın düzenlendiğini düşünüyorum. Hemen aklıma gelenler, Ytong, Işıklar gibi firmalarla, Mimarlar Odası'nın veya Serbest Mimarlar Derneği'nin düzenlediği yarışmalar. Aslında öğrencilerin beklentileri çok da fazla değil, yani bunlar artırılabilir. Mimarlar Odası Ankara Şubesi'ydi sanıyorum, 'Üniversiteli gençlerden birisin, ama sen mimar olacaksın' diye bir yarışma düzenlemişti, bundan 5-6 sene önce. Dört aşamalı, ilgi çeken bir yarışmaydı. Bunların sayıları artırılabilir. Öğrenci yarışmalarının çok da fazla maddi karşılığı olması gerekmez. Öğrenciler, kitap veya çizim malzemesi gibi ödüllere de teşvik edilebilir. Önemli olan öğrencilerin isimlerinin duyulması, deneyim kazanmaları.

Bir de TOKİ'nin son günlerde açtığı yarışma sürecinde yaşanan sorunlara değinmek istiyorum. Konuşmacılarımız arasında da bunu ele alanlar oldu. Günümüzde Türkiye'de TOKİ'nin uygulamaları pek çok kesim tarafından eleştiriliyor. TOKİ uygulamaları iklimsel, topoğrafik veya kültürel hiçbir faktör göz önüne alınmadan, her yerde tekrarlanan birimler halinde geliyor. Bu konutların kullanicıları, başka alternatifleri olmayan ve 'başlarını sokacak bir yer' arayışı içinde olan insanlar. Çok kısıtlı bütçelerle, sadece bu alternatiflere erişebiliyor-

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

lar. Oda öncü bir yaklaşımla bir fikir yarışması açarak, alt gelir grupları için geleceğe yönelik konut tasarımları konusunda yeni ve özgün projelerin ortaya çıkmasında aktif rol alabilir.

Son olarak, öğretim üyesi kimliğimle bir konuya değinmek istiyorum: Yarışmalar genelde mimarlık ortamı için çok gerekli, ama akademisyenler için de ayrı bir önemi var, çünkü akademisyenlerin yükseltmelerindeki kriterlerden birisi de yarışmalarda ödül almış olmak. Bu konu Oda ile üniversitelerin ilişkisinde birtakım sorunlara yol açıyor çünkü Oda döner sermayeyle yapılan işlerde sınırlamalar getiriyor. Birinci gelen yarışmacının öğretim üyesi olması durumunda, o kişinin bu işi yürütebilmesi için atılması gereken adımlar konusunda Oda'nın yeni bir bakış açısı geliştirmesi gerekiyor. Akademisyenlerin de döner sermaye aracılığıyla proje yapabilmesi, müellif olabilmemesinin yolunun açılması, yönetmeliklerin bu gözle yeniden irdelenmesi gerekiyor.

Şu anda saat 16:00. Bence yarım saatlik molamızı kullanalım, ara verelim, saat 16:30'da tekrar burada buluşarak tartışma oturumuna geçelim. Hepinize katılımınız için teşekkürler.

forum

Forum Yürütücüsü / Ali Cengizkan

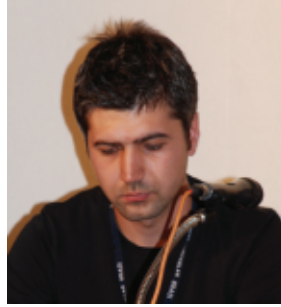

Ali Cengizkan

Merih Feza Yıldırım

Serdar Uslubaş

Orhan Ersan

Deniz Dokgöz

Seçkin Kutucu

Neslihan Dostoğlu

ebru türkdamar diktaş

Forumumuzu Sayın Ali Cengizkan yönetecek. Sayın Neslihan Dostoğlu; Seçkin Kutucu; Deniz Dokgöz; Orhan Ersan; Serdar Uslubaş ve Merih Feza Yıldırım'ı davet ediyoruz.

ali cengizkan

Forum Yürütücüsü

Değerli dinleyiciler; "Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu 2"nin son oturumuna hoş geldiniz.

Gördüğünüz gibi, oldukça kalabalık bir sahne tuttuk. Bir ön konuşma yaptık aramızda. Tabii, 'forum' demek, bir-iki oturum ve bir anahtar konuşmadan farklı bir ortam sunmak zorunda bize. Belki de bu oturma düzeni ortamına pek uygun olmayacak. Onun için bu sıralamayı da unuttuk. Herkesin konuşmacı olabileceğini baştan hatırlatmak istiyorum.

Çok değerli altı arkadaşım var. Kendilerini tanıtmayacağım, zaten büyük çoğunluğun İzmirli oluşuyla, İzmir içinde uygulama yapan arkadaşlar oluşuyla, tanıdık yüzler olduğunu düşünüyorum. Bizler de belki Neslihan'la birlikte biraz daha farklı bir gözle, akademik gözle ya da akademik şapkayla, sizlere mimarlık yarışmalarının sorunları ve mimarlık yarışmalarının sorunlarının çözümleri doğrultusunda biraz daha kristalleşmiş bir şeyler aktarmayı deneyeceğiz.

Ben böylece aslında son oturumun niteliği üzerine bir çizgi çektim. Bundan önceki oturumlar, aslına bakarsanız, tek günlük bir sempozyum olmasına karşın, mimarlık ve yarışmalar tartışması içinde oldukça besleyici ve kapsayıcı oldu. Gerek Tamer Başbuğ'un anahtar sunuşu, gerek onu takip eden iki paneldeki farklı gruplardan arkadaşların sunuşları. Hatırlatmak için aktarayım: İlk oturumda Türkiye'nin değişik Mimarlar Odası başkanları dolayısıyla, kendi illerinde ve kendi bölgelerindeki mimarlık yarışmalarında karşılaştıkları sorunları işitmiş olduk. İkinci oturumda ise Türkiye genelinde uygulama yapan farklı yaş gruplarındaki arkadaşlarla, mimarlık yarışmalarının hem tarihçesine, ama hem de o tarihçe içindeki sorunsallara eğilmeye çalışıldı. Şu anda da dolayısıyla, çözümlere yönelik belki biraz daha yerelleşmiş ve yerleşmiş konular üzerinde durabileceğiz. Çözümler denilirken, çözüm önerileri ya da çözüm öneri taslaklarından söz etmenin mümkün olduğunu düşünüyorum.

Arkadaşlarıma söz vermeden önce çok kısaca, belki bir iskelet anlamında, arkadaşlara da yardımcı olabilir diye, kendi görüşlerimi aktarmaya çalışacağım. Aslında, Mimarlar Odası ve mimarlık yarışmaları dediğimizde, ana tema sanki 'statüko' başlığı altında toplanabilir gibi geliyor bana. Mimarlar Odası ve mimarlık yarışmaları hep farklı boyutlarda, farklı ölçeklerde, farklı sorun alanlarında kendilerini ilgilendiren bir statükoyla uğraşır oldular.

Yarışmalar Yönetmeliği'nden, Mimarlar Odası'nın yöneticilerinin zihnindeki, zihniyet dünyasındaki mimarlık yarışmalarının yerleştirildikleri noktaya, mimarlık yarışmalarında öneri sunarak, kolokyumlarda tartışmacı olarak ya da dışarıdan mimarlık öğrencisi ya da mimarlar olarak izlenen ve beklenti yüklenen mimarlık yarışmalarında hep böyle önceden yazılmış, kalıplanmış ve o kalıplardan vazgeçemediğimiz bir şeyler oldu, kolaylıkla kazıyıp atamayacağımız boyutlar oldu.

Bu söylediklerimin aslında daha önceki oturumlarda farklı konuşmacılarca örneğin, Güven Birkan tarafından, örneğin Hüseyin Kahvecioğlu tarafından farklı boyut ve eksenlerde irdelendiğini düşünüyorum. Ama 'mimarlık dünyası bir disiplin olarak yarışmalarla niçin ilgileniyor' dediğimizde, yine farklı konuşmacılar şunlara değindiler: Mimarlık ürünü sadece yarışmalar ve yarışma süreçleriyle elde edilen bir ürün değil, aslında hepimiz bunu biliyoruz.

Sabahki oturumda, çok genelleme yapacağım, ama şöyle bir değer ortaya çıkmıştı. Türkiye'de yılda yaklaşık 40 bin yapı üretiliyorsa, bu bir ortalama, kuşkusuz, bunun dört binde biri (1/4000) yarışma yoluyla elde ediliyor. Kamu adına elde edilen yapıların ise iki binde biri (1/2000) yarışmayla elde ediliyor.

Dolayısıyla, iki binde bin dokuz yüz doksan dokuzu (1999/2000) ya da öte tarafta kırk binden otuz dokuz bin dokuz yüz doksanı (39.990/40.000) farklı süreçlerle elde ediliyorlar. O zaman, 'yarışmaları bu kadar önemsememizin, bu kadar üzerinde durmamızın nedeni ne diye' baştan belki düşünmemiz gerekir. Çünkü öte yandan biliyoruz ki, özellikle Mimarlar Odası her açıdan yaşam çevrelerinin daha iyi, daha sağlıklı elde edilmesi, korunması, sürdürülebilirliğiyle ilgili olan bir kuruluş. Aslında, hepimizin amacı bu örgütün içindeki faaliyetlerimiz hep böyle bir doğrultuya doğru yönelmiş, yönlendirilmiş durumda.

Yine az önceki değinilerden örneğin Hasan Özbay, yarışmaların genelde algılandığının tersine, farklı bir amacı, ereği olduğunu da vurguladı: Projeyi açık bir sistemle, şeffaf bir ortamda elde etmek. Halbuki, genelde bizim algıladığımız ve bu sempozyum içinde de vurgulanan hali, yani yarışmalar adının getirdiği çağrışımlarla, farklı öneriler arasında bir spor ya da bir atletizm yarışında olduğu gibi, 'daha öne çıkan', 'daha iyi olan', 'daha nitelikli olan', 'daha erdemli olan', 'daha uzun vadeli olan' bulmaya endekslenmiş gibi duruyor. Tabii bu 'daha'lardan sonra gelen sıfatların da ne anlama geldiği tartışmaya dâhil. Hâlbuki Hasan'ın gündeme getirdiği konu daha çağdaş dünya içinde bir elde etme biçimi olarak yarışmaların herkesin vicdanını sakinleştirecek ve sürdürülebilir kılacak bir noktaya endeksli, açıklık politikası... Bu yarışmaların olmazsa olmaz bir özelliği. Buradan değişik tartışma boyutları çıkabileceğini

düşünüyorum doğrusu. Çünkü yarışmayla olan ya da yarışmaya yüklediğimiz beklentiyle ilgili farklı duruşları gösteriyor; farklı beklentilerimiz olabilir.

Kuşkusuz, bütünüyle bir mekanizma olarak baktığımızda, yarışmalardan ikincil, üçüncül beklentilerimiz de olabiliyor. Örneğin, gençler için ve mesleğe atılacak kişiler için iyi bir eğitim ortamı sunması, mesleğin sürecini disipline eden bir nokta olması, kolokyum aşamasına kadar belki sosyalleşmeyi getiren yönlerinin bulunması gibi, bunlar aslında hep ikincil özellikler.

Birincil özelliği, biz doğru kurgulamalı ve doğru yerleştirmeliyiz, gibi geliyor bana. Açıklık politikasıyla baktığımız zaman, açıklık politikasıyla yarışmaları yan yana getirmek... Bütün yapılar, herhangi bir yapı, hatta 40 bin sabit yapının her birisi için yarışma düzenlenebilir. Çünkü hepsini ilgilendiren, özellikle de yuvarlak rakam 2000'i ilgilendiren, 4000'i ilgilendiren, onlar da kamusal oldukları ve dolayısıyla herkesi ilgilendirdikleri için bir 'açıklık sabitesi' düşünülebilir.

Diğer yönüyle düşündüğümüzde, yani daha bizim çok çok alışkın olduğumuz kalıplar içinde düşündüğümüzde, yarışmalar daha iyi, daha erdemliyi bulmak için bir yöntemdir dediğimizde, hiç düşünmediğimiz başka rotalar önümüzde açılıyor. Örneğin, her konunun yarışması olmayabilir. Örneğin, Ege Devlet Hastanesi için yarışma açılması doğru olmayabilir ya da yine aynı kanalda, yine az önce Güven Bey'in vurguladığı, dikkat çektiği bir konuydu: Eğer, Ege Devlet Hastanesi için bir yarışma açılıyorsa, bazı noktaların yarışılabilir kılınması için elden gelenin yapılması gerekiyor. İmar mevzuatının esnetilmesi, arsanın farklı kullanımlarına, örneğin, olanak tanınması, programın farklı yorumlarına belli olanakların tanınması... Sabit, kesin, santimetrekaşeye kadar net olan programların yarışmacıya yoruma da açık olarak verilmesi gibi.

Dolayısıyla, bu iki rota üzerinde düşünölmeye değer ve sanki oradan yürünerek, yönetmeliklere varıncaya kadar bazı girdileri olabilir gibi görünüyor. Yarışma düzenine baktığımızda, kuşkusuz şartname çok önemli. Şartname ve eki olan yapı programı çoğunlukla bizde kurulmakta olan jürilerin hazırladığı belgeler olmakta. Belki bunlar için geçmişte olduğu kadar geniş zamanlı düşünme ve çalışmalara gerek olmayabilir, bu kadar hızlı akan bir dünyada. Ama hızlı elde edilmiş olan şartname ve programların daha nitelikli olması için şu anda elimizde çok çok yeni olanaklar olduğunu düşünüyorum.

Beş ya da yedi kişilik jürilerin oluşturulmasında da, doğrusu herhalde artık jüri- lere meslek dışı kişilerin alınmaması zamanının geldiğini düşünüyorum. Çünkü yarışmalarda bildiğiniz gibi, diğer uzmanlık alanlarından kişilerin imzasıyla belgeler de teslim ediliyor. Bunların denetlenmesi bir özdenetim gibi zaten, yani içindeki, altındaki imzayla karşılanan bir şey. Oysa jürideki değerlendirmenin salt bir mimari yaratıcılık değerlendirmesi olduğundan hareketle; hani belki mimar-inşaat mühendisi olabilir kişi, mimar-peyzağ mimarı olabilir, mimar-sanat tarihçisi ya da mimar-korumacı olabilir, ama mimar olmayan kişilerin de kendi farklı uzmanlık alanlarıyla jürilerde karar verici konumda olmaması gerektiğini düşünüyorum.

Başta 'statüko' ile neyi kastettiğime geliyorum; şimdi tabii bir yarışma düzenini kuruyorsunuz. Sonra bunları böyle ne denli derinlikli ve ince elemeli kurallara bağlarsanız o kadar kendi statükosunu elde ediyor ve değişmez hale geliyor. Bunun da çok tehlikeli olduğunu düşünüyorum. Bunun en net görünülerinden birisi, örneğin, yarışmalar sonrası yapılan kolokyumların durumu: Aslında kolokyumlar gönüllülük esasına dayalı, jürinin çalışma mekanizmasını, tartışma sürecini biraz daha yakından öğrenmeye yönelik kullanabileceğimiz ortamlar olması gerekirken hiç de öyle olmuyor. Kolokyumlar çoğunlukla yerine getirilmesi için, yani yapılacaklar listesinde olduğu için yapılan süreçler olmaya başladı, epey yıldır. Oysa çok eğitici, geri dönüşlü bir yanının da olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda, tabii, yarışma düzenini kullanan yarışmacılarla ilgili başka şeyler de var. Yine bugün farklı konuşmacılar bunlara değindiler: Yarışmacılık, yarışmacı kimliğini geliştirmeniz mümkün. Böyle bir ortamda, dolayısıyla, hangi jüriye nasıl proje vereceğinizi ve burada uzmanlaşmayı kendi kendinize ya da birbiriyle iletişim içinde ayarlamanız mümkün.

Konunun bu yanları ve jüri değerlendirme sürecinin içindeki kimi boyutlar, meslek odamızın etik değerleriyle sorgulanan bir noktaya doğru taşınmalı. Yani, illa jüri değerlendirme süreci nasıl gerçekleşir, jüri üyeleri nasıl davranırlar, nasıl karar verilir, değerlendirme nasıl yapılır, bunların maddelenmesi gerekmiyor, ama o kapsama giren davranışlar grubunda neler olması gerektiğini düşünmeliyiz bence. Dolayısıyla jüri üyelerinin davranış ilkeleri bir yere etik kurallar olarak yazılabilir. Çünkü genellikle öyle düşünmüyoruz. Diyelim ki, başka bir alandan, hukuktan taşıdığımızda, bir jüri üyesinin, herhangi bir jürideki şöyle ya da böyle gafı ya da yanlış davranışı eksi puan olarak daha sonraki jüri üyeliklerinin gerçekleştirilebilirliğini etkilemeli. Bu sistemi kurmak o kadar zor olmasa gerek, dolayısıyla 'statüko' olarak adlandırdığım ve şikâyetlerimizin çoğunu barındırdığına inandığım konular değişmeye başlayacaktır.

Yarışma ortamını belirleyen ve 'dışarıdan' ya da 'dışsal' gibi sayılabilecek en önemli etken yarışmayı çıkarana ve yarışmanın sahibi gibi duran, sahibi olduğunu iddia eden kurumlara ilgili durumlar. Bununla mimarlık alanında yarışma dışındaki elde etme süreçlerinde de karşı karşıya geliyoruz zaten (ben değişik yıllar ve zamanlarda bunun üzerine yazdım da), bunu nasıl adlandırabiliriz? Bunu belki 'nüfuz kullanımı' olarak görebiliriz.

Örneğin bir valinin kendi dönemindeki, kendisini ilgilendiren yapılar konusunda, yarışma içinde ve sürecinde ya da dışında, özel isteklerini gündeme getirmesi bence suiistimal kapsamına girebilecek bir 'nüfuz kullanımı'. Bir belediye başkanının, bir rektörün bu türden davranışları da öyle. Sabah birinci oturumda sayılan, hatta listelenen türden davranışları 'nüfuz kullanımı' olarak değerlendirmeliyiz ve bunun 'nüfuz ticareti'ne ulaşan boyutları da olabiliyor. Hepimiz biliyoruz, çünkü yarışmada elde edilen projenin hangi yüklenici tarafından imal edileceği, inşa edileceği de bir şekilde zincirin parçası olabiliyor. Bu zincir dolayısıyla, nüfuzu kullanan kişiyle ilintili olabiliyor. Bunları aslında açık etmek de hukuk açısından çok zor olmasa gerek, diye düşünüyorum. Dolayısıyla, yarışmalar alanının sadece değişik arkadaşların yine vurguladığı gibi, 'kendi içine kapanmış bir mimari proje elde etme süreci' gibi değil de, bütün

mimarlık alanıyla çok içli dışlı olan; inşaat sektörüyle çok içli dışlı olan bir ortam olarak algılanması zamanının geldiğini düşünüyorum. O açıdan da toplantıların daha kapsayıcı, daha herkese ulaşan türde toplantılar olması gerektiğini, hatta yine Hüseyin Bey'in önerdiği biçimde, bir 'yıllık yarışmalar sempozyumu' şeklinde bütün o yılın yarışmalarının tartışıldığı ortam olarak sürdürülmesinin de çok yararlı olabileceğini düşünüyorum.

Şimdi, Sayın Merih Feza Yıldırım; buyurun.

merih feza yıldırım

Mimar

2005 yılından bu yana neredeyse açılan her yarışmaya girdim diyebilirim. Bazılarında müellif, bazılarında yardımcı oldum, bazılarında hiç adım geçmedi ama her birinin sürecini yakından takip ettim. Arkadaşlarım, yakınlarım, hep şunu soruyor, 'Yarışmalara neden giriyorsunuz?'. Hatta bu soru biraz önce bile soruldu, 'bilmiyorum,' dedim. Ama galiba cevabı şöyle: Biz bunun için beklemiyoruz. Mesela, birisinin gelip bize Başakşehir Kent Merkezi'nin nasıl olması gerektiğini sormasını beklemiyoruz ya da Kayseri İçkalesi'nin nasıl düzenlenmesi gerektiğini. Bir gün telefonumuzun böyle bir işle ilgili çalmasını, büromuza böyle bir taleple gelmesini hayal bile edemiyoruz. Bu nedenle yarışmalara giriyoruz. Aslında bizim tek sebebimiz bu. Yarışmaya her girdiğimizde, kazanmak en büyük hayalimiz, ama yarışma bittiğinde, kazanamamış bile olsak, en azından düzeyimizi görmüş oluyoruz, her yarışmayı da bir sonraki yarışmanın hazırlığı gibi algılıyoruz.

Yarışmaların aslında çok küçük paya sahip olduğundan, daha doğrusu çok küçük oluşumlar olduğundan bahsedildi. Bir senede yaklaşık 8-9 tane yarışma çıkıyor. Çok daha büyük potansiyel taşıyan ihalelerde neden böyle tartışmalar yok. Yok, çünkü ihaleler veya diğer iş verme biçimleri mimarlık ortamımızın düzeyini göstermez. Yarışmalar çok geniş katımlı, sayı yüksek gibi görünmeyebilir, ama 50-60 ekipten bahsediyorsunuz, yine de bence çok geniş katımlı bir süreçtir. Bu da bizim mimarlık düzeyimizdir. Türkiye'de mimarlık adına çok kaliteli işler yapıyor olabilir, siz iyi bir işveren bulup, ona çok kaliteli işler de yapabilirsiniz, ama bu aslında Türkiye'deki mimarlığımızın düzeyi değildir, en azından ben öyle düşünüyorum. Türkiye'nin mimarlıkta ulaştığı son nokta, son yarışmanın düzeyidir, ya da ondan bir önceki yarışmanın. Bu nedenle, yarışmalar benim için çok önemli; galiba bu konuyu tartışan sizler için de. O yüzden tartışıyoruz sanırım.

Genel bir sorun olarak ne görüyorum? Yarışmalar bu kadar önemli olduğu için bir sahibe ihtiyacı olduğunu görüyorum. Yarışmaları kim sahiplenmek ister; doğrusu yarışmaların sahibi olursanız, elinize büyük bir güç geçirirsiniz. Yani, o süreci yönetebilmek demek biraz önce anlatmaya çalıştığım gibi, mimarlığı da yönlendirebilmektir en azından. Bu gücü de ele geçirmek güzel bir şey. Bence bu güç Mimarlar Odası'nda olmalı. Biz ağır davrandıkça, yarışmalara sahip çıkan birileri mutlaka olacak, ya da şöyle belirteyim: Bizim sahip çıkmadığımız yarışmalara sahip çıkanlar mutlaka olacaktır. Siz örneğin Gelibolu'yu bir yarışma olarak değerlendirmezseniz, kente karşı bir suç gibi değerlendirirseniz, ona sahip çıkmazsanız, bu onun bir yarışma olduğu gerçeğini değiştirmez ve

o yarışmaya girenler olacaktır, ona sahip çıkanlar da olacaktır. Biz ne kadar sırtımızı dönersek dönelim bu böyle. Ben bu yüzden şunu söylüyorum: Mimarlar Odası yarışmalara sahip çıkmalı. Bu tabii kurumsal bir yapıya dönüşmeli. Yarışmalar denildiğinde akla birkaç isim değil, bir düzen gelmeli.

Yarışmalar hâlihazırda bulunan bir yönetmeliğe uygun olarak yapılıyor. Bu yönetmeliğe göre yapılmış da bir sürü yarışma var ve işte bunun sonucunda yapılmış yine bir sürü bina var. Şimdi yeniden bir yönetmelik önerisi var, birkaç yıl sonra yine bir yönetmelik önerisi gündeme gelecek. Demek ki, bu anı böyle dondurup, bir yönetmelik çıkardık, sorunları çözdük gibi bir yaklaşım, aradığımız şey değil.

Yarışmaları bir şekilde kurumsallaştırmalıyız. Türkiye’de yarışmalar denilince, bunu bilen eden insanlar sadece kendi kişisel çabalarıyla değil, yarışmayı açan idarelere -idareler de sizi kapıdan kovuyorsa, bacadan girerek- bunu anlatmalıyız. Yoksa hep kendi aramızda konuşup duracağız

Sabah oturumunda da Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı: ‘Çok yıprandık, artık biz de kendimizi askıya aldık,’ dedi. Benim için kabul edilemez bir şey, böyle bir şey yok. Eğer, biz yarışmalara inanıyorsak, yarışmaların olması gerektiğini düşünüyorsak, çok yorulduk, kendimizi askıya aldık gibi sözleri kabul edemiyorum. Yorulmamalısınız veya yorulmayacak bir düzen geliştirmelisiniz. Bu iş yarışmayla olmazsa şöyle olur gibi bir düzen değil, bu iş yalnızca yarışmayla olur gibi bir düzen kurmalıyız diye düşünüyorum.

ali cengizkan

Buyurun.

serdar uslubaş

Mimar

Merih’in kaldığı yerden ben devam edeceğim, çünkü yaklaşık aynı şeyleri yaşıyoruz, aynı yarışmalara giriyoruz, aynı ekipteyiz. Yarışmalar genelinde baktığımızda, bize yansıyan sorunlar zaten konuşuluyor. Hüseyin Kahvecioğlu’nun da dediği gibi, kabaca toparlanmış, zaten yönetmelikler bir sıkıntı yaratıyorsa, yönetmelik değişebilir diye düşünüyorum ben de.

Bize yansıyan sorunların başında kentsel tasarım alanındaki yarışmalar geliyor, diyebilirim. Yönetmeliğin ekipte bu meslek adamlarının bulunması gerekir diye durumları sayesinde heykeltıraş, peyzaj mimarı hatta ziraat mühendisi bile ekip arkadaşımız oldu. Ekip arkadaşımız derken, aslında üye belgesini kimlik zarfına koymak durumundaydık. Geçenlerde Sarıkamış Yarışması’nın Ankara’da yapılan kolokyumunda bir arkadaşımız çıkıp söylemişti, peyzaj mimarı arkadaşımızın Oda belgesini son gün alıp, koyuyoruz, koymak zorundayız, diye. Gerekli meslek adamını ekibe yazmakla bitmiyor sorunlar, kazandığınızda da onlar da müellif olarak geçtiğinden, problemler çıkıyor. Sabahdan şöyle bir tartışma geçmişti: İnşaat ve makine mühendislerine sesimiz çıkmıyor diye, çünkü onlar müellif değil, danışman yazılıyor. Bizim açımızdan pek de bir sıkıntı yok,

belki o yüzdendir, diye düşünüyorum. Ama müellif yazılmak önemli bir durum. Siz çekirdek kadroda 2-3 mimarla projenizi hazırlayıp, bütün emeğinizi sarf ederken, yarışma açıklandığında, listelere bakıyorsunuz, 10-15 tane ekip arkadaşımız var. Öyle şeyler yaşıyoruz ki, nasıl olsa kazanamayız diye beslediğimiz kediyi bile yardımcı yazdığımız oldu. Genel olarak bu durumlar yönetmeliğin gerektirdiği şartlarsa, yönetmelik değişebilir diye düşünüyorum. Diğer meslek adamları isteğe bağlı ekibe dâhil edilebilir.

Jüri seçimlerinde de sorunlar olduğunu belirtmek durumundayım. Mimarlar Odası'na çok büyük bir yük düşüyormuş gibi görünüyor, ama listelerinde belli yaşın üstündeki mimarlar var. Yarışmalara baktığımızda, 1980 döneminin yarışmacıları bu günlerin jürileri olarak çıkıyor karşınıza. Tabii ki çok değerli insanlar ama ben jüride 30 yaş grubundaki mimarları da görmek isterim açıkçası. O zaman beğeni düzeyinin değişeceğine inanıyorum. Hasan Bey'in 'yarışma sayısı artarsa jüri sıkıntısı olur' görüşüne katılmıyorum, belki 300 yarışmaya gerçekten jüri bulunamayabilir, ama yılda 50-100 yarışmaya mutlaka jüri bulunur. Geçmiş yılların yarışmacıları, bugünün jürileri olunca, yine dönemlerinin projelerini seçeceklerdir diyebilirim. Biz elimizden geldiğince her yarışmayı teslim ediyoruz, ettikten sonra da heyecanla bekliyoruz. Sonrasında, sonuç ürünleri gördüğümüzde, satın alma ya da mansiyonla geçirtmiş oluyoruz süreci. Sonuçlarına baktığımızda da kaybettiğimize üzülmediğimiz birkaç yarışma var. Bazı yarışmalara da baktığımızda mimarlık adına üzülme gerekiyor bence. Jüri raporları geliyor sonrasında ve örnek vermek gerekirse, Yozgat'taki jüri raporumuzda, otoparkın bodrumda çözülmesi olumlu bulunmuş, diye iki satır yazı var. Zemin katta otopark yapan yarışmacı var mı? Yine bir kentsel tasarım yarışmasında fuar alanının öneri olarak başka bir tepeye ya da tepenin üst tarafına taşınmasını hedeflemiştik. Birinci turda elenmiş, elenme sebebi de mülkiyet dışına yapılaşma önerisi. Bizimki öneri, adı üzerinde proje o zaten.

Sonuç olarak kazanamadığımızı üzülmediğimiz zaman da sonucun bizi tatmin etmesi gerekir, ama tatmin etmeyen yarışmalar sıklıkla oluyor, şimdilik bu kadar.

ali cengizkan

Teşekkürler.

Serdar, iki ortak olduğunuzu biliyoruz. Yarışmalar denilince, en büyük sorunuz ne? Yani, jüri değerlendirme süreciyle ilgili bazı dertlerden söz ettiniz. Yarışma heyecanı ve onun bir sıkı disiplini var, sürecin bir beklentisi var. Onun dışında, başka nasıl sorunlar var sizce.

serdar uslubaş

Şartnamenin sıkıntıları da gündeme geliyor tabii ki, ama bunlar çözülebilecek sorunlar diye düşünüyorum. Genel olarak sorunların raportörün amatörlüğünden ya da jürinin oluşumundaki amatörlükten kaynaklandığını düşünüyorum. Bazı yarışmalarda yer görme süresi bitmiş oluyor fakat şartname alabiliyorsunuz. 2005 yılında Diyarbakır'a yer görmek için gitmiştim, şartname alabiliyordum. Fakat yer görme süresi sona ermişti. Bu durumda ne yapacağımızı

bilemedik. Proje üzerinde çalışıp da gitmişim. İzmir'den Diyarbakır'a kadar gittiniz, artık raportörden rica ediyorsunuz. Yer görme belgesi almış ama yarışmaya girmeyecek bir ekip varsa onlarla girelim gibi dileklerde bulunduk ve yaklaşık bu şekilde çözüldü sorunlar. Bu gibi durumlarda da ekibinizdeki müellifler bir hayli çeşitleniyor tabii.

Diğer yandan jüri değerlendirme kriterleri var. Değerlendirme kriterleri konusuna girdiğimiz zaman, çok somut durumlar gibi gösteriliyor. Vaziyet planı düzgün, bu düzgün, şu düzgün, o zaman bizim birinci proje bu. Ama bence öyle değil, bir projenin havası olması gerekiyor öncelikle. Yani, eğer bir proje birinciye, zaten salona girdiğinizde, o projeyi görürsünüz. Yani, aynı bayındırlık yönetmeliği gibi, projenin şunu bunu var diye toplarsanız, en yüksek puan alan proje birinci olur ya da eleme usullerinde sıklıkla olduğu gibi (hiçbir jüri çalışmasına katılmadım ama) bu birinci olmaz, bu birinci olmaz, bu da birinci olmaz diyerek eleniyor eleniyor, sonunda kalan birinci oluyor.

Bu şekilde elemeye yapılan değerlendirmeler de iyi sonuçlar vermiyor diye düşünüyorum...

merih feza yıldırım

Diğer ortak olduğum için, ben de cevaplayayım. Yarışmalar denilince, evet bunların hepsi bir sorun, hepsini de yaşıyoruz. Ama yarışmalar denilince, biraz önce şurada otuyordum ve Sayın Hüseyin Kahvecioğlu'nun bir tespiti vardı. Bu bizim herhalde, bizden bahsediyor galiba, diye düşündüm, o da şu: Biz ilk girdiğimiz yarışmada tüm acemiliğimize rağmen bir şey ortaya koymaya çalıştık. İkincisi ondan daha güzeldi, üçüncüsü, dördüncüsü bir öncekinden daha güzeldi, ama sonra yarışmalara artık sürekli girmeye başladığımız zaman, şunu görmeye başladık, artık beşincisi ondan daha güzel değildi, altıncısı ondan daha güzel değildi. Çünkü her seferinde bir şeyler yapıyoruz, bir sevinçle, bir heyecanla, aslında biz onun için giriyoruz yarışmaya, bu motivasyonla giriyoruz. Her seferinde ister istemez kendimizi kıyaslıyoruz, bu böyle bir şey sonuçta. Birinciye bakıp, sonra kendi projemize bakıp, galiba birinci olmak için böyle şeyler yapmak lazım. Neyse, olabilir, kabul edilebilir. Sonra ikincisinde tamam artık diğerini de şöyle yaparsak belki birinciliğe daha yaklaşabiliriz gibi.

Şunu söylemek istiyorum: Belki de daha iyiye gidiyoruzdur, ama bunu da fark etmek acı aslında. Biz daha iyi projeler yaparken, öyle bir dönem geldi ki, artık daha da kötü projeler yapmaya başladık. Yarışmalar denilince, aslında genel sorunumuz bu. Biz yarışmalara daha iyi projeler yaparak, bir sonraki, diğerinden daha iyi olsun amacıyla giriyoruz. Ama yarışmalardaki düzey bizi daha aşağı çekiyorsa bu tabii ki bizim sorunumuz ama ne yapalım bilmiyorum. Yarışmaya mı girmeyelim ya da nasıl çözebiliriz, aslında onun çözümünü arıyoruz. Böyle bir sıkıntımız var.

ali cengizkan

Bir de Merih, az önce 'Gelibolu yarışmasıyla ilgili olarak o da bir yarışma,' dediniz. Onu biraz açar mısın?

merih feza yıldırım

Onun durumunu biliyorsunuz zaten. Gelibolu aylar önce yarışmaya çıktı. Hukuki sıkıntıları vardı, Odamız boykot etti. Aslında bu da çok garip bir şey. Orada bir tanıtım, simülasyon merkezi yapılacak biliyorsunuz. İhale edilseydi, herhangi bir mimara bu iş verilseydi, Oda'nın herhangi bir yaptırımını olamazdı. Yani, Odamız o mimara 'Neden bu işi kabul ettin, seni Onur Kurulu'na sevk ediyorum', demezdi.

Bu proje bence en adil ve en geniş katımlı iş verme biçimi olan yarışmaya açıldı. Ben asla bu yarışmayı veya yarışma açılış biçimini savunmuyorum, sakın yanlış anlaşılmasın, ama benim demek istediğim, yarışmayla boykot, bunların ikisi yan yana gelmemeli. Yarışma açılınca, sanki yarışma iptal edilse ya da olmasa, bu yanlış süreçlerin hiçbirisi yaşanmayacak gibi bir tavra büründü insanlar. Biz şartnameyi gidip aldık, yer görmeyi de yaptık. O zamana kadar da çalışıyorduk. Çok da emek harcamadık ama çalışıyorduk, araştırıyorduk, düşünüyorduk.

Sonra bir boykot, ne yapabiliriz. Girmememiz çözümse, tamam girmeyelim, çözülsün.

ali cengizkan

Buradan şöyle bir sonuç mu çıkıyor? 'Boykotlu yarışma olamaz, boykot edilmesi tavsiye edilen yarışma olamaz.'

merih feza yıldırım

En azından şöyle: Boykot gerekçelerini haklı buluyorum, o zaman için. İmar durumuna aykırıydı ve dava açılmıştı. Geçenlerde kayıtlı olduğumuz için, davanın idarenin lehine sonuçlandığına dair yazı aldık. Biz Mimarlar Odası olarak yarışmaları destekliyorsak, bir şekilde başka çözüm yolları arayalım. Aynı şekilde TOKİ'nin yarışması zaten boykotlu değildi, ama protestoluydu herhalde, onun statüsünü tam bilemiyorum. Kayabaşı'nda binalar yapılıyor, hâlihazırda satılıyor. Televizyonda bile reklamları var, ama bir yarışma açılmış. Bence bu bir çözüm değil, ama bir adım, bunu siz boykot ederseniz, protesto ederseniz, bunların yarışmalar ortamına fayda sağladığını düşünmüyorum.

ali cengizkan

Orhan, sizle devam edelim.

orhan ersan

Mimar

Yarışma beni bağımsızlaştıran, herhangi bir gruba ait olmadan bağımsız olarak ayakta durmamı sağlayan bir şey. İkili ilişkilere girmeyi gerektirmeyen, etik ve ahlâki düzeyi yüksek olan bir ortam. Yarışma sonrası süreçlerde bağımsızlığımızı ve dik duruşumuzu tam yitirdik diyemeyeceğim ama yaşadığımız süreç bizi yıpratmıştı buna rağmen biz yarışmaya olan inancımızı yitirmedik. O süreçte de, o süreç sonrasında da yarışmaya girmeye devam ettik. İstanbul

Pendik Belediyesi Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması'ndan üç sene sonra Dışişleri Bakanlığı Kongre Merkezi Binası Mimari Proje Yarışması'nda birincilik aldık. Bu sefer belediyenin dışında, bir de Bayındırlık Bakanlığı ile iş yaptık. İzmir'den çok kısa bir sürede böyle bir şey organize etmek oldukça zordu. Benim aktaracağım birçok sıkıntı var ve bunlar iki kere dâhil olduğumuz yarışma sonrası başlayan uygulama sürecine ait sıkıntılar. O süreçte jüri, Mimarlar Odası, kolokyumdaki insanlar yok, orada tek başınıza kalıyorsunuz deneyimsiz bir mimar olarak. Pendik Belediyesi Hizmet Binası'nın 1/50'leri bitmek üzereyken işi feshedelim dedim. Çünkü psikolojik olarak dayanamayacak hale geliyor insan. Bundan sonra yarışmaya da eski heyecanıyla bakabilir miyim bilmiyorum? Süreç daha çok idareyle doğan anlaşmazlıklar, yalnız kalmamız ve onların istekleri bağlamında gelişti. Pendik Belediyesi Hizmet Binası'nı 2,5 senede çizerken; Dışişleri Bakanlığı Kongre Merkezi'ni 6 ayda çizdik. Birisi çok acele başladı, diğeri yatırım kapsamına girmedi diye uzun uzadıya bir proje süreci yaşadık.

Bizim genelde sıkıntımız idareyle baş başa kaldığımızda, genç bir mimar olarak biraz bizden kaynaklanan biraz da idareden doğan sıkıntıları atlatmakta zorlanmamızdır. Teşekkürler.

deniz dokgöz

Arş. Gör. DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Orhan aslında kısaca değindi benim bahsedeceğim konuya. Ben biraz daha detaylandırmak istiyorum konuyu. Bugünkü sempozyumda yarışmalarla ilgili birçok şey konuşuldu ama genel anlamda konuşulan şeyler kurumun yarışma yapmaya ikna edilmesi, sonra kurumun yarışmayı açması için şartnamenin ve jürinin oluşturulması, şartnamenin kamuoyuna yayımlanması, katılımcıların şartnameyi okuması, değerlendirmesi, soru cevaplar. En son katılımcıların projelerini göndermesi, ondan sonra jürinin birinci ekibi ve diğerlerini seçmesi ve kolokyumda bunların tartışılması.

Şu ana kadar bence burada konuşulanlar, yarışmalar pratiğinin kamuoyuna açık bölümü. Bu bölümde de ciddi ciddi düzeltilmesi gereken birçok problem var. Ama sanki bu çok güzel işlerse, yarışmalar düzeneği çok güzel işleyecek gibi bir hava sezinledim sempozyumda. Aslında böyle değil. Esas problem birinci olduktan sonra ortaya çıkıyor. Müellif olduğunuz zaman, idareyle karşı karşıya kalıyorsunuz. İdarenin ilk yaptığı iş şu; pazarlık. Karşılıklı olarak şu konuşmalar geçiyor: 'Bunu şu fiyata yapacaksınız' 'ama Bayındırlığın Mimarlar Odası'nın fiyat tarifesi var. Bu fiyat tarifesine göre şunu yapmamız gerekiyor' 'hayır, bu işte kırım yapacaksınız. Zaten piyasadan gelseydiniz, ihale olarak alsaydınız, bunu yarı fiyatına yapardınız'. İlk golü orada yiyorsunuz. Aslında bu noktada orada taviz vermeyebilirsiniz. Ben masadan kalkıyorum diyebilirsiniz. Ama açıkçası biz onu deme cesaretini gösteremedik. İkinci aşamada bu sefer idarenin yetkilisi, bu belediye olunca belediye başkanı oluyor ya da başka bir kurum olunca, o kurumun yöneticisi oluyor, projeyi kendi projesi olarak görüyor. Bu noktada kendi projesi olarak görmesi son derece mantıklı durabilir, çünkü içinde o yaşayacak, ama beş yıl sonra o yaşamayacak ya da bir sonraki seçimde başka birisi kullanacak o yapıyı.

Dolayısıyla müellif olarak karşılaştığınız ilk şey, kurumun yetkililerinin projenize müdahale etmesi. Mesela, bunu Pendik'te çok sıklıkla yaşadık. Bize projeyi kazandıran birçok şeyi resmen törpülediler. Hüseyin Bey burada, o bilir jüri üyesiydi zaten. Kamusal alan kullanımı ve halkın kullandığı birimleri daha farklı çözüp, belediyeden hem koparıp, hem bağlayarak bir tasarım oluşturmuştuk. Belediye başkanı geldi, 'Benim odam burada olsun, yemekhaneyi binanın üstüne atın, yüksekliğini bir kat artıralım, yeni bölümler/birimler ekleyelim' dedi. Metrekare artırımına gidildi. Proje bir anda kuş oluverdi. Bu noktada da Orhan'ın söylediği o karşı duruşu yine gösteremedik; çünkü gösteremiyorsunuz. İç süreç başladı, o yönde çiziyorsunuz, götürüyorsunuz, kurum yöneticileri genelde mühendis kökenli oluyorlar. O projeyi sizden daha fazla bildiklerini iddia ediyorlar ve kendilerine göre doğru(?) istekleri oluyor. Böyle saçma sapan bir süreç işlemeye başlıyor. Siz yapıyorsunuz, veriyorsunuz, onlar 'orasını burasını değiştirin' diyorlar. Yarışmada sizin birinci olmanızı sağlayan birçok şeyi törpüleyebiliyorlar. Pendik sürecinde en son geleneksel bir cephe istedikler bizden. Artık o noktada yeter dedik ve karşı bir duruş sergileyebildik. Gerçi bu noktadaki karşı duruşumuzun etkili olmasını sanırım seçime borçluyuz. Seçim yaklaşıyordu, bir an önce projenin uygulama çizimlerinin bitirilmesi gerekiyordu. O noktada kabul etmek zorunda kaldılar.

Bir sonraki süreçte, bu sefer yine Bayındırlık Bakanlığı ile başlayan süreç. Tabii, burada biraz daha ilginç, esas işveren Dışişleri Bakanlığı, fakat bizim muhatap olduğumuz ilk kurum yine Bayındırlık Bakanlığı. Yine bu kırım hikâyesi orada da baş gösterdi. Biz Pendik'te çok tecrübesizdik diye düşünüyoruz. Orada biraz daha gençtik, şimdi biraz daha deneyim sahibi olduk diye düşünüyorduk, ama Bayındırlığa bir girdik karşımızda sanki ihaleye çıkarılmış bir proje var ve muhataplarımız kurumun tecrübeli müdürleri, bir nevi bu işin kurdu olmuş yöneticiler. Orada da kala kaldık, hesap makinesiyle hesap yapıyoruz. Şundan şu kadar az kırım yapsak, yok bitti, adamlar ne dediyse o oldu, yine orada bir karşı duruş sergileyemedik. Herhalde yaşlanınca falan yapacağız, yani o dik duruşu sergileyeceğiz. Bizlere toplantının bitmesine yakın 'Danıştayın müellifi fiyatta şu kadar bir kırım yaptı, hatta önce kırım yapmam demiş, sonra çıkmış, sonra geri gelmiş, dediğinden daha fazla indirdik falan diye' yaptıklarını bize gülerек anlattılar. Bu durumda mağduriyetin sadece bize özgü olmadığını ya da yalnızca genç olmakla bu tür durumlarla karşı karşıya kalmadığımızı anlamış oluyoruz. Yani aslında süreç böyle işliyor ama şikâyet yok sanırım. Kırım yaptırma bahaneleri ise ilginç notlarla dolu. Fiyat tarifesi eskiden hazırlandı. O zamanlar elle çizim yapılıyordu gibi nedenlerle aslında Bayındırlığın belirlediği fiyat tarifesinin çok ama çok yüksek olduğu bunun da tekrar ayarlanması gerektiği bundan dolayı pazarlık yapıldığı gibi ilginç noktaları açıklama gereği duydular. Daha komik söylemleri de vardı: 'Kriz ortamından dolayı zaten çok süper bir iş alıyorsunuz, bunu da kırım artık' falan türü şeyler. Sanki siz orada yarışmaya girmemişsiniz, bileğinin hakkıyla oraya gelmemişsiniz gibi. Sıradan, dışarıdan gelmişim ben, bir ihaleye giriyormuşum gibi bir hava yaratılmaya çalışılıyor.

Bu konuda bence yarışmanın açılmasından, sonuçlanmasına kadar geçen süreçteki tartışmalar kadar, bu konu üzerinde de kafa yorulması gerekiyor. Bu-

nunla ilgili çözüm ne olabilir, neler olmalıdır? Mesela, jürinin görevi acaba yarışmada ödülleri verdikten sonra bitmeli midir; yoksa jüriden jüri başkanı ya da jüriden bir kişi bütün bu uygulama sürecinde konuya dâhil olabilir mi, olursa nasıl olur? O zaman, herkes jüri olmak ister mi, o da ayrı bir konu da, çünkü bu hengâmenin içerisine kimse girmek istemez gibi geliyor bana. Bu konunun da, en az normal bir jüri değerlendirilmesi kadar incelenmesi ve tartışılması gerektiğini düşünüyorum.

Hep kendi projelerimiz üzerinden örnek veriyoruz, ama birçok yarışmada aslında bu kurumun ya da idarecilerin etkisi olabiliyor, şartnamenin hazırlanmasından tutun da, sonuç ürün elde edilmesine kadar. Mesela, son Denizli yarışmasında başkanın odası 80 metrekareydi, yani bir futbol sahasının 1/9'u kadar, ceza sahası kadar büyük bir alan. Bu niye 80 metrekare, mesela biz onu çizerken çok düşündük. 80 metrekare odada bu adam ne yapacak? O kadar mantıksız şeyler var ki, bunu anlayabilmek için illa mimar olmak da gerekmiyor, o da ayrı bir konu.

Jüriler üzerine de birkaç şey söyleyecektim, ama onu ikinci tura söylesem daha iyi olur. Teşekkürler.

seçkin kutucu

Yrd. Doç. Dr. Yaşar Ü. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Ben de aslında Deniz'in bıraktığı yerden biraz devam etmek istiyorum. Bir yarışma süreci var, bir de yarışma sonrasında yaşadığımız, yani seçilen projenin bir süreci var. Seçilen projenin sonrasında yaşananlar belki de herkesi daha fazla ilgilendiriyor.

Yalnız, ben bir noktaya dikkat çekmek istiyorum. Yarışmayla ilgili tanım içerisinde şöyle bir şey geçiyor; 'Güzel sanatların teşviki' diye bir tanım var. Buna sadece yarışma süreci, daha doğrusu projelerin yarışmaya gönderilmesi süreci çerçevesinde bakmamak gerekiyor. Siz müellif olarak projeyi ele aldıktan sonra da güzel sanatların teşviki dürtüsünü uygulamanın içine biraz giydirmeniz, içini doldurmanız gerekiyor. Şöyle ki; yurtdışından bilinen örnekler üzerinden gidecek olursak sanırım konuyu daha iyi kavrayabiliriz. Bildiğim kadarıyla 1988 yılında Paris için yeni bir kütüphane binası 'National Bibliotheque Paris' yarışması açılıyor ve de Dominique Perrault birinci olarak ekibiyle birlikte projeyi yapmaya hak kazanıyor. Yapının bütünü içinde hatırlayacağınız gibi dört yüksek yapı bloğu ve orta kısımda, üst platforma göre 3 kat gömülü bir bahçe bulunmakta. Aslında köşeleri tutan dört L blok ile güçlü bir tasarım diline sahip olan sembolik bir yapı. Binanın müellifi Perrault, yapının dilini ve teknolojisini güçlendirmek adına bina cephelerindeki cam yüzeylerinde ara kayıtların kaldırılması ile yepyeni bir giydirme cephe birleşim modelinin çıkmasını sağlamıştır. Dow Corning firması, bugün silikon cephe sistemi olarak adlandırdığımız cephe sistemlerinin geliştirilmesinin öncülüğünü yapmış, böylelikle Fransız cam cephe endüstrisi dünya çapında bir yer sahibi olmuştur. Tüm bu gelişmelerin mimari yarışma kapsamında tasarım adına bir meydan okumadan yola çıkıldığı söylenebilir.

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Enric Miralles'in 1998 yılında bir yarışma ile müellifi olduğu İskoçya Parlamento Binası, uzun bir yapım süreci geçirmiştir. Ancak hepimizin bildiği üzere kendine özgü tasarım diline, özgün yapı elemanları ve detaylara sahiptir. Binanın sembolik mimari dili, Miralles'in ustalığı ve sanatsal yaklaşımı, tasarım adına yine bir meydan okumadır.

Graz'da Peter Cook'un Colin Fournier ile birlikte tasarladıkları Kunsthaus (kültür yapısı) tasarım dili ile bulunduğu çevre içinde geçmişin içinde avangard olarak yer alarak ortamda farklılık yaratır. Bu kültür yapısı da eğrisel cam yüzeyleri ve üzerinde çalışılmış detayları ile güzel sanatlar, teknoloji ve mimarlığın bir birleşimidir. Sanırım yine çağrılı yarışma sonucu ortaya çıkmış bir projedir.

Bahsi geçen binalara karakteristik mimari özellikler, detay ve uygulamada kalite kazandırılmasında yalnızca kâğıt üzerindeki duruşlarının ötesinde, yapım süreci içinde, mimari detayların tasarlanması ve sonraki süreçlerin de gerektiği gibi kurgulanması ve yaşanmasının önemli rolü olduğu kanısındayım. Burada tasarımın yalnızca kâğıt üzerinde kalmadığına, uygulama sırasında da önemli rol oynadığına vurgu yapmak gerekir.

Önceki konuşmacıların bahsettiği üzere Bayındırlık Bakanlığı ile olan görüşmeleri hesaba katınca, bunların aslında yarışma ortamı içerisinde, Bayındırlık Bakanlığı'nın kuralları çerçevesinde ya da belediyelerin sorunlu alanlarda ortaya çıkartmak istediği yapılar çerçevesinde tekrar uygulanabileceği konusunda karamsarlığa düştüğümü söylemek istiyorum. Bizim projemiz bazı yönleriyle belki bir istisna olabilir, ancak başka yönleriyle de daha farklı tartışmalara yol açtığını şimdiden söylemem gerekiyor.

Resim 1

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Resim 2

Resim 3

Biz bu bağlamda aslında kendi projemizde biraz da alışageldiğimiz yapı konvansiyonlarının dışına çıkmaya çalıştık. En nihayetinde bir kamusal alan kurgumuz vardı ve bu kurgu çerçevesinde bir kent meydanı; kentsel bir açık alan düzenlemesi vardı (Resim 1). Bunun altında da birtakım mekânlar, alışveriş mekânları yer alıyordu. Bunun çatısında şu an Türkiye’de pek de uygulanmayan bir teknik binanın çatısını ya da üst kottan geldiğimizde, kamusal alanı yükseltilmiş döşemeye kapladık (Resim 2,3). Bu konvansiyonların dışına çıkmış olan bir uygulamaydı. Aynı zamanda, alt katlarda çarşı içine çeşitli noktalardan ışık girmesini ışık havuzlarıyla sağladık (Resim 4).

Resim 4

Resim 5

Meydan kotunda, uygulama esnasında bizi zorlayan ve de şu anda detaylarının pek de belli olmadığı birtakım süs havuzları yaptık (Resim 5). Fotoğrafta görüldüğü üzere binanın çatısında yer alıyorlar; hatta bu havuzlar deprem derzlerinin de ortasından geçiyor, Biz aslında havuzları da beton yüzey üzerinde yapısal olarak yüzdürdük. Bunların dışında bir de uygulamaya çalıştığımız planar (düzlemsel) cephelerimiz vardı. Bunların da mühendisliğiyle ciddi bir şekilde uğraştık (Resim 6).

Bir de camla ilgili birtakım çalışmalar yaptık ki, aslında cam yüzeyler konusunda bir ciddi araştırmaya girdik. Türkiye’de bu konuda çalışma yapabilecek olan endüstri firmaları var mı, yok mu, bunların araştırmalarını yaptık. Biz üçgen binanın cam cephelerinde silikon cephe olmasına rağmen, bir tür emaye baskı tekniğiyle boyama işine giriştik. Bu aslında bir alışveriş merkezi olarak bir binanın tamamen camla kaplanması işiydi ve alışılmadık bir durumdu. Alışveriş merkezlerinde içe kapalı bir yapıdan çok, içerideki hareketin ve canlılığın

SEMPOZYUM
ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Resim 6

Resim 7

dışarıya aksettirilmesi gerektiğini düşünüyorduk. Fakat bunu yaparken de cam cephelerde güneşin kontrolü, ısı kontrolü ve kısmen de görüntü kontrolünün sağlanması gerektiğini düşündük. Bir tür zarf (cidar) elemanla cephenin kontrollü bir şekilde kullanılmasını istedik (Resim 7). Bu çalışmayı aslında olması gerekenden daha kısa bir süre içerisinde yapmak zorunda kaldık. Kendi açımızdan şunu söylemeliyim ki bunun tasarımı esnasında çok fazla tatmin edici deneme yapamadık.

Bir de dış mekânlarda prekast elemanların fabrika ortamında üretimi ya da tasarlanmasıyla uğraştık. Birtakım patent alabileceğimiz ürünler de tasarladık. Mesela, gördüğümüz yaprak desenleri, birtakım ağaçların altında yerde serpiştirilmiş şekilde yer alıyor, böylelikle ağaçlara bir gönderme yapılmış oluyordu (Resim 8). Bu kararların aslında bu şekilde tasarlanmasıyla ilgili firmayla görüştüğümüzde ilk defa arzu edilen bir çalışma olduğunu söylediler. Biz de bunların kalıplarının hazırlanmasının, ne tür teknikle yapılabileceği konusunda onlarla görüşme yaptık. Biraz önce bahsettiğim karkas elemanların tasarım işiyle uğraştık ve bunların yerinde tek tek uygulanabilmesi için daha farklı birtakım yaklaşım modelleri oluşturduk.

Sonuçta bizim oluşturmaya çalıştığımız yapı aslında her ne kadar alışveriş merkezi olsa da, içe dönük alışlagelmiş kalıpta bir yapı olmayacaktı. Mümkün olduğunca, iç mekânın da dışarıdan yaşandığı, hissedildiği ve de o canlılığın çevresindeki kamusal alanlara yansıtıldığı bir bina olacaktı, biz de bunu amaçladık. Benim projeye ilgili sunumum bu kadar (Resim 9).

Resim 8

Resim 9

Aslında özetleyecek olursak, değinmek istediğim nokta proje yarışmaları sonrasında güzel sanatların teşvikinin kurumlar tarafından da bir şekilde kabulünün zorlanmasıdır. Teşekkür ederim.

ali cengizkan

Seçkin'in sunduğu proje şu anlama geliyor. Böyle bir yapının yarışmayla elde edilme şansı yok diyorsunuz değil mi, yani örtük olarak? Önemli olan bu, yani burada yeniliğe açık, deneyime açık, pazarı ve üretici kurumları geliştirici bazı şeyler var. Ama yarışmalar bunları, bu tür yapıların üretimini teşvik etmesi gereken ortamlar olduğu halde pek şans yok.

seçkin kutucu

İnşaat sektörünün düşüşe geçmesiyle birlikte, zaten diğer endüstriyel kurumlar da onu takip etti. İnşaat sektörü Türkiye'nin endüstrisini besleyen birinci sektör, sonrasında otomotiv geliyor. Bu bakımdan inşaat sektörünün yeni tekniklerin uygulanması ve oluşturulmasında bence itici rol oynaması gerekir. Yarışmalar da inşaat sektöründe önemli bir rol üstlenebilmeli.

ali cengizkan

Çok teşekkürler. Seçkin özellikle bir noktaya dikkat çektiniz.

Neslihan'dan rica etsek, şu ana kadarki panel konuşmaları dâhil olmak üzere 'sorun nerede?' değerlendirmesi yapar mısınız?

neslihan dostoğlu

Prof. Dr. Uludağ Ü. Mühendislik - Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Dünyada en adil iş dağıtım düzenini yarışmaların sağladığı söylenebilir. Yarışmalar gençlere sağladığı fırsatların yanı sıra heyecan verici, insanı eğiten, heyecanlandıran, araştırma yapmasına sebep olan bir süreç. Ancak, genç meslektaşlarımızın bu forumda, özellikle yarışma sonrasında yaşadıklarıyla ilgili anlattıkları gerçekten oldukça üzücü. Yarışmada birinci olan projenin uygulanması aşamasında fiyatın işveren tarafından, anlaşma sağlanamazsa işin ikincilik ödülünü kazananlara verileceği tehdidi ile kırılması, genel olarak piyasada da görüldüğü gibi ekonomik krizin bir bahane olarak kullanılması oldukça sık rastlanan bir sorun. Bunun yanı sıra, kazanan projeyi neredeyse tanınmayacak hale getirecek değişiklikler istemek de yarışmacı açısından büyük bir haksızlık. Örneğin, Seçkin Kutucu ve ekibinin Bursa'da kazandığı Santral Garaj Kent Meydanı projesinde pek çok değişiklik yapıldığını biliyorum. Birinci seçilen proje toplam 23 bin metrekare iken, uygulamada belediyenin baskılarıyla 63 bin metrekareye çıkarılmış, kotlarda birtakım değişiklikler yapılmış, proje arsasının yolla ilişkisi yeniden yapılandırılmıştır.

Bir başka sorun da uygulama tamamlandıktan sonra yapılan değişiklikler. Yarışmada birinci gelen projeye göre inşa edilen binada veya bu binanın yer aldığı parselde yapılacak herhangi bir değişikliğin müellifin onayıyla olması gerekir. Ancak, bu tür konularda işverenlerin çok da duyarlı olmadıklarını dü-

şünüyorum. Seçkin Kutucu'ya sormak istiyorum. Belki bir ara cevap verebilir. Bursa'daki kent meydanı oldukça yalın, çağdaş çizgileri olan bir kompleks. Ama, şu anda meydanın hemen girişinde bakır çatılı, Osmanlı dönemini çağrıştıran çinilerle bezenmiş bir çeşme yer alıyor. Bu çeşme sonradan yapıldı. Proje müelliflerinin bu değişiklikten haberdar olup olmadığını bilmiyorum. Ben açıkçası pek sanmıyorum çünkü yarışmada birinci gelen proje ile çok farklı çizgileri olan bir çeşme.

Ben bir konudan daha söz etmek istiyorum. Özellikle Türkiye'de düzenlenen sınırlı yarışmalarla ilgili kaygılarım var. Birtakım kurumlar sınırlı yarışmalar yapıp, birkaç kişi veya firmadan teklif istiyor. Daha sonra jüri değerlendirme yapıyor ve sonuçlar belirleniyor. Kimi zaman sonuçlar bile ilan edilmiyor, kimin birinci olduğu da bilinmiyor. Bu projeleri elde eden kurum, daha sonra kendi bünyesinde çalışan mimarlara 'bunun havuzunu al, şunun çatısını al, bunun penceresini al, bunun da şu özelliğini al, derle topla bakalım, sonuçta ortaya çıkanı uygulayalım' diye bir direktif veriyor. Böylece, müelliflikle, fikir ve sanat eserleri ilkeleriyle hiçbir şekilde bağdaşmayan ve çok ucuz bir şekilde ilgili kurumun tamamen istekleri doğrultusunda proje yapılmış oluyor. Bu tür bir yaklaşım, son yıllarda fikir yarışmalarında da oldukça fazla görülüyor. Ben bu tür süreçlerin önüne geçilebilmesi için birtakım tedbirlerin alınması gerektiğini düşünüyorum.

Bütün bunlara ek olarak, jürilerin yaklaşımlarını da burada masaya yatırmamız gerekiyor. Bu bağlamda, yaşadığım jüri süreçlerinde karşılaştığım bir konuyu dikkatınıza sunmak istiyorum. Öğleden sonraki ilk oturumda Güven Birkan da benzer bir konudan söz etti. Pafta adetlerinin ve boyutlarının genelde üç ay olarak belirlenen yarışma süreci içerisinde ele alınabilecek şekilde ve sergilenme kolaylıkları da düşünülerek belirlenmesi gerektiğini; jürinin yarışmada istediklerini çok net belli etmesini, ancak şartnamede çok da sınırlandırıcı ve farklı fikirlerin ortaya çıkmasını engelleyici tavrılardan kaçınmasının uygun olacağını düşünüyorum.

Ayrıca, jüri şartnameyi hazırlayıp yarışma süreci başladıktan sonra ödülleri belirlerken şartnameye ters düşen kararlar almamalı. Bazen bakıyorsunuz, bir yarışmanın şartnamesinde 'altgeçit veya üstgeçit yapamazsın' gibi çok tanımlı birtakım cümleler var. Ancak, kimi zaman oldukça katı kuralların bulunduğu bir şartname olmasına rağmen, birincilik kazanan projenin, bu kuralları uygulamadığı halde seçildiğini görüyorsunuz. Jürilerin şartnamelerin hazırlanmasına çok özen göstermesi gerekiyor. Bir yandan şartnamedeki ifadeler tanımlı olurken, diğer yandan aşırı derecede sınırlayıcı olmamalı. En azından jürinin hazırladığı şartnameyle tutarlı kararlar vermesi gerektiğini düşünüyorum.

Maket yapmak genellikle herkese zor geliyor. Bürolarda yapılması külfetli; hele bilgisayar teknikleri çıktıktan sonra, herkes bu üç boyutlu görsellerle kendini ifade edebildiğini düşünüyor. Bizim öğrencilik yıllarımızda ise bilgisayar destekli tasarım konusu yoktu. Doktora yaparken kişisel bilgisayarlarla tanıştık biz. Dolayısıyla, maket bizim için çok önemliydi. Ben bunun hâlâ çok önemli olduğunu düşünüyorum. Jürilerin değerlendirme sürecinde projenin daha iyi anla-

şılabilmesi için üç boyutlu görseller yeterli olmuyor. Bazen bir yarışma ilan ediliyor, sonuçlanıyor, ancak ardından bazı eleştiriler oluyor. İnternet ortamında görüyoruz, okuyoruz. Eleştirenler, ödül alan bir projenin 'render'larla sadece bir göz boyama olduğunu, projenin aslında görüldüğü gibi olmadığını iddia edebiliyor. Makette ise sorunları saklamak güç olduğundan, jüri projeyi daha iyi algılayabiliyor.

Erdoğan Elmas'ın bu konuda bazı eleştirileri var. Bazen de jüri işi abartıp, çok büyük boyutlu maketler isteyebiliyor. Ama bunun makul ölçüde tutulup, binanın yakın çevresiyle ilişkisini kuracak bir ölçekte maket istenmesinin ben çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Maketle yapılan sunumların zor ve masraflı olmasına rağmen, gençler için daha iyi sonuçlar getireceğine ve projenin tam olarak anlaşılmasında bir fırsat olduğuna, bu anlamda, yarışmalarda mutlaka maketin istenmesi gerektiğine inanıyorum.

Şimdilik bunları söyleyeyim, belki ikinci turda tekrar konuşurum.

ali cengizkan

Neslihan teşekkürler.

İkinci turdan önce arzu ederseniz sizlerin arasından konuşmak isteyen, yani belli vurguları yapmak isteyen arkadaşlar varsa, sizlerle devam edelim, sonra buraya dönelim.

Buyurun.

erdal sorgucu

Biraz önce genç arkadaşların Bayındırlık Bakanlığı ile yaşadıkları hikâyeden çok etkilenerek, dehşet içinde hemen söz almak istedim. Çünkü biz Hasan Özbay ve Tamer Başbuğ ile 1985 yılında Bolu Devlet Hastanesi Yarışması'nı kazandık, birinci olduk, aynı şeyleri yaşadık. İnsan bunca yıl hiç olmazsa yöntemlerinde, yaklaşımlarında, söylemlerinde biraz olsun bir gelişme gösteremez mi? Dehşet içinde dinledim. Aynı şekilde, 'bize biraz önce sizden önce çıkan ağabeyleriniz yüzde 10 indirdi', dediler. Biz 'peki, madem yönetmelik açısından böyle sıkıntılarınız var, biz de sembolik olarak yardımcı olalım, yüzde 1', dedik pazarlık başladı ve anlaşamadık. İş vermediler ve sonuçta tip projeyi devlet hastanesi olarak uyguladılar. O zamanlar ben Bayındırlık Bakanlığını imha etmeli, personelini etkisiz hale getirmeli, mimarlık o zaman kurtulabilir gibi fanteziler kuruyordum kendi kendime, ama artık bunun için de çok geç sanıyorum. Çünkü sorun sadece Bayındırlık Bakanlığında değil, diğer kurumlarla da çalıştığımızda görüyoruz ki zihniyet salgını gibi bütün kurumları istila etmiş durumda.

En iyi kurum, idare, en saf ve en taze olanı. Onunla bir iki yıl çalıştığınızda, biraz daha kendine güveni gelip, kaşarlanmaya başladığı andan itibaren inanılmaz dayatmalarla projelendirme sürecini zora sokmak, mimarlık hayatının kaçınılmaz bir kaderi belki de Türkiye için. Kaderci birtakım varsayım ve nokta-

lara gelmek de istemiyorum, ama bu durumu, bu yaşadığımız şeyleri bir şekilde genç arkadaşların bu söylemleri üzerinden katkı anlamında bu ortama ve tarihe not düşmek istedim.

Onun dışında, söylemek istediğim birkaç nokta daha var. Hemen söz almanın nedenlerinden birisi de biz birazdan ayrılmış olacağız, uçacağımız hareket edeceğinden dolayı. O yüzden söylemek istediğim birkaç noktayı da sizlerle paylaşmak istiyorum. Yarışmalarla ilgili aslında belki herkesin doğal olarak en hassas olduğu nokta üzerinden olaya bakma durumu var. Bu çok doğal ve normal bir şey bence de. Benim de bütün yarışma düzeninin ıslahı ve düzelmesini jüriler üzerinden tesis etmeye yönelik bir takıntım var. Bilimsel olarak sizi ikna edemeyebilirim, ama her karşılaştığımız durum üzerinden bu görüşümün de teyit edildiğini düşünüyorum.

Yarışmaları niye savunup, niye isteriz ya da bu yarışmalar nasıl gelişebilir diye baktığınızda, aslında iki önemli unsur var. Birincisi; idare bugün sabahki oturdaki örnekte de olduğu gibi, evet bu çok iyi bir şeymiş diyebilecek bir birikimi, bir üretimi elde edebilmeli. İkincisi ve daha önemlisi özellikle bu sürecin genç arkadaşların katılımıyla süreceğine, sürdürülebileceğine inandığım için bu arkadaşların tüm saflığı ve tüm heyecanı ile tekrar katılmak istemeleriyle mümkün. Bunun da değerlendirme sürecindeki adil, tutarlı yaklaşımlarla olacağını düşünüyorum. Siz, yönetmelikler hazırlarsınız, çok önemli, çok gerekli, buna inanıyorum. Ama siz o yönetmeliklerde jüriye adil olun, her projenin hakkını verin, iyi tartışın diyemezsiniz. Bu gerçekten jürilerin oraya giden mimar arkadaşlarımızın kendi içinde mimarlığa karşı hissettikleri sorumlulukla ilgili bir şey ve biz bu sorumluluğu nasıl vermeliyiz diye ayrıca düşünmeliyiz.

Tam bu noktada yine öğleden sonraki oturumdaki arkadaşlara ve tartışmalara, belki anlamak adına ya da itiraz anlamında, söyleyecek bir iki sözüm var. Buradaki değerlendirmelerde yönetmelikleri düzelttik, her şey düzelecek noktasına gelinmiyor herhalde. O süreçte yer alan, rol alan jüri üyeleri başta olmak üzere tartışma sürecini sağlıklı bir şekilde kuramıyorsa, aslında en iyi yönetmeliği yapsak bile, bu tartışmalar olacak ya da bir sonraki yarışmadaki o taze, genç heyecanların bir şekilde duygularının gölgeleneceğini izleyeceğiz, göreceğiz ve onlar da ortamı, şemaları oynamaya başlayacak. Dolayısıyla, her şeye yeniden, sıfırdan başlayıp, biz ne yapmalıyız diye konuşacağız.

Çok sınırlı sayıda jüri üyeliği görevinde buldum ama özellikle bir tanesinde yaşadığım şeyler inanılmazdı. Proje sürecini, projeleri tartışmamız bile engelleniyor. Süre adına ya da başka kompleksler adına, ne dersiniz deyin, sağlıklı bir tartışma ortamı yapılamamasını ben bizzat yaşadım. Nitekim o yarışmada muhalefet şerhini koyarak itirazlarıma rağmen, hiç doğru olmadığına inandığım bir proje birinci seçildi.

Sorun şu: Biz bir şekilde jürilerde, sonrasındaki kolokyumlarda ya da yazılı metinlerle tartışmasını beceremiyorsak eğer, başka ortamların yaratılması ve o ortamlarda tartışma fikri bana inandırıcı gelmiyor. Sanıyorum Boğaçhan Dünderalp'in bir önerisiydi, yanlış da değerlendirilmiş olabilirim, fikir yarışmalarında

rı yapılıns diyerek ayrı bir kategori tesis etmeyi dile getirdi. Bunun da aslında bir tür teslimiyet olduğunu düşünüyorum. Tartışmayı burada yapalım, diğer tarafta da başkaları proje yapsın gibi bakış açısı algılıyorum ve buna inanmıyorum. Ben en vasat gibi görünen, en sıradan bir köye yapılacak bir ilkokul yapısında bile mimarlık adına derinlemesine tartışılacak konular olduğunu ve bunların hepsinin sonuna kadar tartışılması gerektiğini düşünüyorum.

Galiba bu kadar yeterli, teşekkür ediyorum.

ali cengizkan

Erdal Sorgucu teşekkürler.

önder peker

Genç yarışmacıların ve gelecekteki yarışmacıların önlerini açacak bir önerim var ve bu da onların ödüllendirme derecelerini genişletmek üzerine. Günlerce çalışmaları ve başka işlerden mahrum olarak harcadıkları ücretlerin biraz daha dengeli bir şekilde onlara ödenmesi açısından şöyle bir şey olabilir diye düşündüm: Nasıl ki, bilirkişi seçiminde belirli bir pay vardır, müracaat süreleri alınır ve o süreç içerisinde o insanlar bilirkişi olarak görevlerini yaparlar. Yarışmaya katılacak olan mimarların sene başında veyahut da seçilecek bir ayda kendilerini kaydettirmeleri ve belirli, küçük bir aidat ödemeleri. Diyelim ki yılda 500 kişi katılıyor, 200 Lira verseler 100 milyar yapar. Varolan derecelendirmenin ötesinde 5-10 tane daha projenin satın alınması gibi bir destek olarak çıkabilir. Maddi birtakım olanakları daha pratik hale dönüştürmek lazım.

Bunun dışında yarışmaların ve mimarlık heyecanının halka iletilmesi, duyurulması açısından çalışma yapmak gerek; hiçbir programda yayın görmüyorum. Hâlbuki belirli bir TV kanalında bu tür yayınlar Mimarlar Odası tarafından yapılabilir. Bir saat seçilir, 'mimarlar saati' gibi ve belirli bir yayın saatinde yarışmaların, mimarlık hakkında haberlerin vs.'nin TV kanalıyla halka ulaştırılması sağlanır. Kendi kendimize gelin güvey oluyoruz sürekli. Bunun sürekli bir program şeklinde oluşturulması lazım. Hatır için mi yapılır, zaten reyting almaya başlayınca, para da vermeyebiliriz.

Sonra, genç bir arkadaşımızın 'boykot olmamalı' sözünü pek ulusalcı bulmadım. Aklıma 'Diyarbakır'da Öcalan, Kennedy veya Bush'un heykeli dikilecek, buna bir yarışma açılrsa acaba ne yapacaklar, katılacaklar mı?' diye absürd bir örnek geldi. Bazı şeyler tabii ki, boykot edilmeli; çünkü birliğe bağlı olan bir harekettir bu. Birliğin alacağı kararlar da neticede bizi ilgilendirir. Özgürlük açısından herhangi bir suçlama değildir, bir tepkidir.

TOKİ konusunda da; özellikle toplu konutlarda bu sevimsiz binaların yapılması konusunda Mimarlar Odası ne yapıyor? Ben bilmiyorum, ama bu konuda hiçbir yarışmanın, zorlayıcı bir etkenin olduğunu göremedim. Belki, TOKİ kârunları veyahut da onların usulleri buna uygun değildir. İzmir'deki yapılaşmayı hepimiz biliyorsunuz veyahut da bütün şehirlerimizde aynı durum var. Blokların

çıkışı, hiçbir mimarın elinin değmemiş olduğunu gösteriyor. Bu konuda Mimarlar Odası ne yapmıştır? Bu sorunun cevabını isterim.

Teşekkür ederim.

ali cengizkan

Teşekkür ederiz.

Devrim Çimen buyurun.

devrim çimen

Ben başka nedenle söz almıştım, ama önceki konuşmayla ilgili olarak; ben Diyarbakır'da yarışma kazandım. O kente ve o bölgedeki insanlara proje yapıyla ilgili herhangi bir sıkıntı da yaşamadık; yani onunla ilgili bir sıkıntı yok.

Güven Bey gündeme getirdi, disiplinlerarası çalışmayı, şimdi de Serdar Uslubaş Bey biraz bahsetti. Ben yüksek lisansımı kentsel tasarımda yaptığım için, mimarlık alanına bakışım biraz farklı. Biraz modernist bakıyoruz ve bütün alanları, disiplinleri kesin çizgilerle ayırma gibi bir eğilimimiz var. Zaten burada bütün sürece baktığımız zaman, sanki yarışmalar alanı sadece mimarlık mesleğinin alanıymış gibi konuşuluyor. Ben bunu açıkçası çok doğru bulmuyorum. Çünkü yarışma metni genel bir metin, yani bu iktisatta da vardır, doğada da vardır; insan ruhunun içerisinde de vardır, vs. İnsan yaşantısının her alanına yayılmış bir kavram olarak buna bakabiliriz. O noktada mimarlık yarışmalarından ziyade Batı toplumlarındaki duruma baktığımız zaman, bunun daha disiplinlerarası bir yöne doğru gittiğini görüyoruz. Batıdaki örneklerde daha interdisipliner çalışmalarla belli noktalara gelmişlerdir ve bence bizim ülkemizde yapılması gereken en önemli devrimlerden birisi bu modernist, saf meslek adamlığı meselesinin yeniden ele alınmasıdır.

Mimarlık meselesine sadece mimarların problemi ya da bir peyzaj meselesine sadece peyzaj mimarlarının problemi gibi bakmanın çok doğru olmadığını düşünüyorum. Kentsel tasarım disiplini Türkiye'de yeni yeni gelişmeye başlıyor ve bunun da önemli bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Biz bu meseleye hakikaten katı modernist olarak bakmamalıyız. Bu noktada Mimarlar Odası'nın daha kapsayıcı, kavrayıcı, kendisini katı kalıpların dışarısında yeniden değerlendirebileceği ve o iç içe geçen kesişme alanlarının yeniden tariflenmesi konusunda özel bir çaba sarf etmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu, her Oda'nın kendini yeniden gözden geçirmesini de gerektiriyor. Burada Mimarlar Odası'na yönelik bunu söylüyorum. Ben, Şehir Plancıları Odası'nın da, Peyzaj Mimarları Odası'nın da çok eksiklerinin olduğunu düşünüyorum. Güncel gelişmeleri en iyi takip edenlerin mimarlar olduğunu da eklemem gerekiyor.

Özet olarak şunu söylemem gerekiyor. Kesin sınırlarla çizilmiş bir meslek adamlığı kavramının bence yeniden gözden geçirilmesi ve sınırlarının yeniden tarif edilmesi, belki o sınırların diğer meslek alanlarıyla kesiştiği noktaların çok özenle yeniden gözden geçirilmesi gerekiyor.

ali cengizkan

Devrim teşekkürler.

hakan mahiroğlu

Ben geçtiğimiz yıl Bitlis Merkez Hükümet Konağı Binası Mimari Proje Yarışması'na girmiştim, kolokyumuna da katıldım. Kolokyumda birinci seçilen arkadaşların 9 maddelik jüri raporu okunduğunda, ilk maddede şöyle bir ifade vardı: 'Uygulanabilir bulunduğu için birinci seçilmiştir'. Geri kalan 8 maddedeysse, projede bulunan aksaklıklar, eksiklikler yer alıyordu. Ben kolokyumda 8 maddelik eksik belirlenmiş olan bir projenin sadece uygulanabilir bulunduğu için seçilmesini anlayamadığımı söylemiştim, jüri cevap vermek istemedi.

İstanbul Pendik Belediyesi Hizmet Binası Mimari Proje Yarışması'nı kazanan arkadaşların ifadelerinden anladığım kadarıyla taşlar yerine oturdu. Çünkü anahtar kelime anladığım kadarıyla 'uygulanabilir' kelimesiydi. Geri kalan 8 madde bir şekilde yapılabilir, edilebilir bağlamında değerlendiriliyordu. Arkadaşlarımızın yaşamış oldukları o süreçteki sıkıntılarla birlikte, o projeler de muhtemelen orasından, burasından esnetilerek veya oynanarak uygulanabilir hale gelecekti. Bu bence çok sıkıntılı bir süreç.

Yarışmaların başından sonuna değerlendirildiği bu sempozyumda yarışma sonrası süreçlerinin de bu bağlamda ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü yarışmayı kazanan projeler, kazanma sebeplerinin dışında farklı şekillerde uygulanabilme durumuyla karşılaşmakta. Bu gerek yarışmacıları, gerek ortamı bence zarara uğratmaktadır. Teşekkür ediyorum.

ali cengizkan

Teşekkürler.

sami yılmaztürk

Öncelikle Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kabatepe Tanıtım Merkezi Fikir Projesi Yarışması ile ilgili bir iki şey söylemek istiyorum. Biliyorsunuz, Kabatepe Yarışmasını Mimarlar Odası boykot etti. En önemli boykot gerekçesi de; yedi kişilik jüride sadece bir tane mimar bulunmasıydı. Bu durumun Laz müteahhide proje sunmaktan çok da farklı olduğunu düşünmüyorum. Bunun dışında bir de meslek etiği konusu var. Bir meslek grubunun üyesiysek, bir aidiyet duygusu vardır. Boykot da bu aidiyetin sonucu doğan, ortaya çıkan bir karardır.

Yarışma sonucunda birinci olan arkadaşlarımız aslında tek başına kalırlar, bu konuda seçici kurulun hazırladığı şartnameler yine devreye giriyor. Şartnameler matbu bir akit değildir. Seçici kurulun şartnamelere bu gözle bakması ve şartnamelerin mimarların olası her türlü haklarını koruyacak şekilde yasaların vermiş olduğu haklar çerçevesinde düzenlenmesi lazım. Seçici kurulun varlığını hissettirecek bir dil, bir ruh, bir yönlendirme, özellikle genç arkadaşlarımızı, yarışmacıyı yönlendirecek bir fikir, düşünce görülemiyor şartnamelerde ve yetersiz

şartnameler sonucunda yarışmacılar hedeflerini bulmakta zorlanıyorlar. Ama en önemlisi seçici kurulun aynı zamanda yarışmayı kazanan meslektaşımızın haklarını koruyacak hükümleri şartnameye yazmasıdır.

Ayrıca birinci seçilen projenin şu andaki mevcut KİK Yönetmeliği ve Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereği kazanmış olduğu birincilik hakkının, pazarlık nedeniyle ikinciye verilmesi hukuken mümkün değil. Ama özellikle genç arkadaşlarımıza indirim yapmaları için sen almıyorsan ikinciye verebiliriz diyorlar. Yönetmelik maalesef onu da vermiş ama para pazarlığı nedeniyle ikinciye verme hakkı yok. Sadece o mimarın jürinin belirlemiş olduğu kurallara uygun projeyi çizme konusunda ya da jürinin belirlemiş olduğu, şartnameye yazmış olduğu birtakım kurallara bağlı olarak çalışmayacağını beyan etmesi durumunda yani şartname kurallarıyla proje yapmayı, uygulamayı kabul etmemesi durumunda ancak idare ikinciye davet edebilir. Bu konuda da seçici kurulun yönlendirici olması lazım. Hukuki konularda da daha önce bu deneyimi yaşamış olan meslektaşlarımızın yardımcı olabileceği gibi, Mimarlar Odası hukukçusu ve Yarışmalar Komitesi de yardımcı olabilir arkadaşlarımıza.¹

ali cengizkan

Sami Bey teşekkürler.

bilal yakut

Burada yarışmalar özelinde tartıştığımız bütün sorunlar, aslında mimarlığın genel sorunlarından ayrılmayan ama çok özel ve önemli bir alandaki sorunlardır.

¹Aşağıda, Sayın Merih Feza Yıldırım'ın sonradan iletmiş olduğu iki yanıtı sizlerle paylaşıyoruz. (A.C.)

"Bana yöneltilen boykot ile ve üzerine konuşmak istemediğim, iyi niyetli bulmadığım soruyu, oturumun süresini aşması nedeni ile o gün cevaplayamadım.

Bir yarışma açıldığında; aklım, değerlerim ve inançlarım ile o gün içinde bulunduğumuz durumu da göz önünde bulundurarak değerlendirebilecek durumdayım. Her meslektaşımızın da aynı kapasitede olduğuna düşünüyorum. Böyle bir durumda varsa tavsiyeleriniz, bunu kamuoyu ile paylaşabilirsiniz. Diğer türününün demokratik bir tepkiden öte baskıcı bir hareket olduğunu eminim değerlendirebiliyorsunuz.

Sayın Sami Yılmaztürk'ün sorusuna gelince:

Süre aşımı nedeni ile oturum süresinde cevaplamaya fırsat bulamadığım bir konu var ki, açıklamayı uygun buldum. Çabalarınızı az bulmadığımı belirtmek isterim ancak ben Odamızın boykot kartını sıklıkla kullanmaması gerektiğini düşünüyorum, boykotu gerektiren durumlarda Mimarlar Odası üyelerine tavsiyede bulunsa sanırım o zaman meslek örgütü olarak daha demokratik, bize yakışan bir tutum sergileyebiliriz. Örgütün gücünü tam olarak arkanıza almak demek, hür iradeleri ile boykot çağrısına uyan bir örgütten bahsetmek demektir. Ceza korkusu ile değil. Kastım budur.

Meslek örgütümüzün her üyesinin içinde bulunduğumuz durumları değerlendirebildiği konusunda hem fikirsek, varsa süreç içinde eksik bilgi ve belgeleri örgütümüzle paylaştığınız ve tavsiyenizi belirttiğiniz durumlarda her meslektaşımızın içten destekleyeceğine eminim. Yarışmaya girenler bireyler olduğuna göre boykotu da bireyler gönüllülük ilkesine dayanarak yapar. Kişisel kararın sonucunu bir mahrumiyet veya mağduriyet gibi görmez, sonuçlarına katlanır. Aidiyet ve boykot konusunda söylediklerinizi bu çerçevede ele aldığımı bildirir saygılar sunarım."

Öncelikle, idareler, kurumlar ve hatta Odamızın organları nezdindeki şikâyetlerimizin giderilmesi çok yakın gelecekte pek mümkün görünmüyor. Bunun nedeni de talep kalitesinin maalesef düşük olmasıdır. Güven Bey aslında çok iyi formüle etti: Mimar Sinan'ın göbek adı olarak bir meslek icra ediyoruz. Bunu aşmamız için genç kuşaklara, çocuklara yönelik eğitimi yoğunlaştırmamız gerekiyor diye düşünüyorum, önce bunu belirteyim. Mimarlar Odası Ankara Şubesi bir ölçüde bunu uyguluyor; galiba Mimarlar Odası İzmir Şubesi de böyle bir çalışma içerisinde. Bütün şubelerde de bu çalışmanın yaygınlaştırılmasının yararı olduğunu düşünüyorum.

Sempozyumun konusuna gelirsek: Gerekçeleri okuduğumda, yarışmalar konusunda politikalar belirlemekten de söz ediliyor. Aslında, iki yıl önceki sempozyumda da çok daha geniş anlamda tartışılmıştı bütün bu sorunlar. Bu iki yıl içerisinde çok ciddi bir yol almadığımız görünüyor. Oysa her sempozyumun amacının somut gelişmelere dönük olması gerekir. Umarım, bundan sonraki süreçte somut gelişmeler sağlarız.

Bir de kurumsal bellekten şikâyetim var. Mimarlar Odası Ankara Şubesi bünyesinde 2001 yılında Yarışmalar Komisyonu kurmuştuk, o komisyonda Hasan Özbay ile birlikte 7-8 arkadaşımız vardı. Onlardan birçoğu burada yok. Bugün şikâyet ettiğimiz yönetmeliğin ilk taslağını biz o komisyonda yazmış ve Kamu İhale Kurumu'na kendi çabalarımızla kabul ettirmeye çalışmıştık. Kurumsal destek olmadan bunu yapmaya çalıştık. O taslaktaki beş maddede Kamu İhale Kurumu'nun bu konularla hiç ilgisi olmayan uzmanlarının son dakika yaptığı müdahaleler sonucu bugünkü şikâyet ettiğimiz birçok sorun ortaya çıkmıştır. Bu konularda açılan davayı da maalesef kaybettik, nasıl kaybettik onu da ben anlamış değilim. En azından Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na apaçık aykırı olan bir maddesinin iptal ettirilmesi gerekirdi. Mahkeme ya ciddiye almadı dava dilekçesini ya da iyi takip edilmedi. Beş maddeden birisi buydu. Birisi UIA'yla ilgili olan konuydu. UIA'yla ilgili konu sadece Mimarlar Odası'nın UIA üyesi olmasından ibaret bir zorunluluk değil, aslında bu yönetmelikte uluslararası anlaşmalar gereği Türkiye'nin açacağı uluslararası yarışmalarda uyulması zorunlu bir kuraldır, UIA yönetmeliğine uymak. Bu konudaki davanın da kazanılması gerekirdi. En büyük sıkıntı işin nasıl verileceği konusunda: Bizim yazdığımız taslakta birinciliği kazanana Bayındırlık Bakanlığı'nın veya Oda'nın geçerli olan ücret hesap tarifesi üzerinden bulunacak bedel üzerinden doğrudan verilir hükmü vardı, bunu pazarlığa dönüştürdüler. Jüriye üç üye önerimiz vardı, bire düştü. Bir de Oda'ya yüzde 5 kesinti ve bu kesintiyle oluşturulacak bir yarışma fonu düşüncemiz vardı, bu hiç yer almadı.

Burada bir konuyu da dile getireyim. Oda'nın yarışmaların işleyişindeki kopukluğundan şikâyet edildi. Bunu da Sami Bey şikâyet etti. Oysa hiç olmaması gereken bir şey. Oda'nın atadığı bir kişi yarışmanın gidışı hakkında bir olumsuzluk varsa, mutlaka bunu Oda'ya bildirmelidir. Bildirmiyorsa, bunun da Oda organları tarafından sorgulanması gerekir. Oradaki Oda'nın atadığı jüri üyesi bu yarışmanın Oda'nın geleneklerine ve bağlı olunan Yarışma Yönetmeliği'ne uygun olarak yürüyüp, yürümediğinden birinci derecede sorumludur. Uyararak görevidir, uyarısı yeterli olmuyorsa, kurumundan destek istemesi gerekir. Bu

konuyu da bundan sonraki atamalarda görevlendirilecek arkadaşlarımızı sıkı tembihleyerek çözmek gerekir diye düşünüyorum.

Ben daha fazla uzatmıyorum, hem zaman daraldı, hem de Ankara grubunun ayrılması gerekiyor, dinlediğiniz için teşekkür ederim.

ali cengizkan

Hasan Topal buyurun.

hasan topal

Teşekkür ederim.

Sabahtan bu yana olan açıklamaları dinledikten ve geçmişteki tartışmaları anımsadıktan sonra, söz konusu mimarlıkta, gerisi teferruat demek geçiyor içimden. Ancak, bunu söylerken bazı şeyleri de biraz daha pragmatik olarak düşünmemiz gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Bunlardan birincisi şu: Yakınmalarımızın içerisinde yer alan kamu yönetimleri, ne yaparsak yapalım, bir anlayışla, politikalar ve stratejiler dizini içinde iş ve işlemlerini yapmazlar. Yasalar ve yönetmelikler bağlamında yaparlar. Dolayısıyla, anlayışların değişmesini beklemek çok farklı bir toplumsal yapıdır.

Bir diğer konu ise, yarışma kurumunun asıl nüvesinin jüri olduğu konusunda bir kaygı taşımıyorum. Dolayısıyla, jüri listelerinin oluşumundan atanmasına, görevlendirmesine kadar olan sürecin çok iyi tanımlanmış olması gerektiğini düşünüyorum. Yani, Oda listesinden bir iki kişinin ötesinde, bütün jürilerin Mimarlar Odası üyesi olması gerektiği, bütün jürilerin Mimarlar Odası jüri listesinde yer alması gerektiği gibi farklı açıklamaların mutlaka bu yönetmeliklerde tanımlanmış olması gerektiğini düşünüyorum.

Bunun dışında kurumlar açısından bakıldığında; mesela kamu yönetimleri açısından şöyle bir şey vardır: Eğer, bir başka yarışmada pazarlık yapılmışsa, siz başka bir yönetici olarak pazarlık yapmadan iş veremezsiniz; verirsiniz kamu suçu işlemiş olursunuz; kamu zararına neden olmuş olursunuz. Bakın, kamu yararına o kadar duyarlı birtakım meslek adamları bu ikilem içerisinde o işlemleri yaparlar. Dolayısıyla, bu yakınmaların bir de karşı taraflarını çok iyi dinlemek gerekiyor. Yine bunun içerisinde bir başka konu şu: Genellikle bizim ülkemizde işverenler, yerel yönetimler, kamu idareleri bina elde etmek üzere, yapı elde etmek üzere yarışma açarlar. O halde, sonuçta elde edilmek istenilen, gereksinim duyulan programa, işleme yönelik olarak bir yapıdır. Bunun çok daha ötesini tartışmak yerine, bu süreci iyi regüle edebilecek mekanizmalarımızı çok net olarak tarif etmemiz gerekir. Dolayısıyla, bu tür tartışma ortamlarımızın ve gündemlerimizin böyle bir stratejiler dizini haline gelmesinden yanayım. Mimarlık ortamında bu tartışmaları sürdürebiliriz, bunda bir engel yok ama diğer yandan akıp giden olaya müdahalenin yöntemleri, bahsetmeye çalıştığım bazı noktalardaki toparlanmalar en azından arzu edilen ortama biraz daha yakınlaşmamızı sağlayacaktır diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

hasan özbay

Bu sempozyumun başında Tamer Başbuğ çok moralsizdi 'katılım çok az, iki sene önce de azdı' diyordu, ama ben şu açıdan iyi buluyorum: Karşımızda yarışmalarda derece almış, bu anlamda başarı da göstermiş İzmirli genç arkadaşlarımız var. Ben bu anlamda İzmir'in yarışma ortamında, Ankara ve İstanbul'dan sonra üçüncü il olarak bir ağırlığı olduğunu görüyorum, bu güzel bir şey.

Orhan Ersan ile Deniz Dokgöz'ün yarışma projesinin uygulama aşamasına ilişkin bir şikâyetleri vardı, gerçi Merih Feza Yıldırım ile Serdar Uslubaş da bunu yaşamadıkları için üzgünler. Sanmayın ki her proje aynen uygulanıyor. Bu durum sadece Türkiye'de değil, dünyanın herhangi bir yerinde de öyle. Örneğin OMA da CCTV için açılan yarışmayı kazandığı zaman, yarışma projesini aynen çizmiyor. Oradaki tasarımın geliştirilmesi ve ilerletilmesi süreçlerinde bir sürü şey yaşanıyor.

Alman Yarışma Yönetmeliği şöyle diyor: 'Yarışmalardaki amaç en iyi projeyi elde etmek kadar, yarışmadan sora yapıyı elde edecek süreci yürütecek müellife ulaşmaktır'. Bu projenin geliştirilmesi süreci kaçınılmaz olarak var. Bu herkes için geçerli. Elbette ki bizim gibi mimarlık ve tasarım hizmetinin çok fazla özümsemediği ülkelerde bu biraz daha sert geçiyor. Yarışma projesi bitmiş bir tasarım değildir. Başlangıçtır, bunun üzerinden yola çıkılır, bunun üzerinden geliştirilir ve bunun üzerinden bir yere varılacaksa, varılır.

Burada ben bir şeyi daha hatırlatmak istiyorum. Mimarlık ortamı değişiyor, bir yanda star mimarlar var, bunlar mimarlığı metalaştırdığı için, böyle bir starlık sistemini destekliyor. Ama bir yandan da mimarlığın değişen başka rolü var. Biz mimarlık alanında kaçınılmaz olarak alan kaybediyoruz. Artık, işveren karşımıza geldiği zaman, şunlarla karşılaşyoruz: 'Biz araştırdık, burada yüksek katlı konutların gideceğini gördük, bu fizibilitenin sonucunda bunu yapın' diyen, daha önce başka kanallarla kararını vermiş birtakım işverenler var karşımızda. Bu belki her tasarım konusu için bu şekilde söylenemeyebilir, ama artık mimarın tek başına patron olduğu bir hizmet alanından, başka bir şeye doğru evriliyor ve bu evrilme içinde biz buna ayak uyduramazsak, doğal olarak bunun sancılarını çekiyoruz.

Yarışma süreci içinde Oda'nın aktörlüğünü, rolünü biraz irdelemek istiyorum. Aslında ilk oturumda biraz konuşuldu. Hatta ben kısa olarak kendime de cevap hakkı doğduğunu düşünüyorum, ama o toplantının devamında bir konuşma olanağı olmadığı için, bu gerçekleşmedi. İlk oturumdaki konuşan arkadaşların çoğu olmasaydı, yarışmaların çoğu açılmazdı. Özellikle, belediyelerin açmış olduğu yarışmaların çoğunda Mimarlar Odası yerel örgütleri eğer tabiri caizse, eşiğin aklına karpuz kabuğu düşürmeseler, onlar açılmazdı. Sadece burada değil, Eskişehir'de açılan son iki yarışma, Karabük'te açılan Belediye Binası yarışması da hep oradaki yerel örgütlerin mücadeleleriyle yapıldı. Bence bu konuda en az katkısı bulunan kısım, üzülerek söylüyorum, Mimarlar Odası Merkez Teşkilatı. Çünkü bu konuda işi en kenarından tutanın Mimarlar Odası Genel Merkezi olduğunu görüyorum. Aslında iş şöyle başla-

di. Son zamanlarda problemleri yarışmalar var. Bizim toplumumuzun başında bir Ermeni problemi var. Bu soykırım mıdır, nedir bilemiyoruz, tartışıyoruz. Mimarlar Odası'nın da başında bir felaket var. O da UIA Kongre Vadisi Yarışması'yla başladı. Mimarlar Odası bu konuda süttten çıkmış ak kaşık değil. Bu yarışma geçen sempozyumda da konuşuldu. Arkasından Düzce ve daha sonra Burdur Otogar Yarışması. Osman Aydın, Burdur Otogar Yarışmasını biraz bilmeden anlattı. 14 tane proje katılıyor. Ben yarışmayla hiçbir şekilde ilgim olmamasına, katılmamama rağmen Cem Açıkollu'la beraber o yarışmanın kolokyumuna gittim. Cem Açıkollu projelerini aradı, projeleri yok, salonda asılı değil. 'Nerede?' olduğunu sordular görevli hademeye, o da 'jüri başkanı bunu kaldırttı' dedi. Bir baktık, depoda kenarda duruyor. Cem de 'en azından kolokyumda asılsın, talebimiz bu' dedi. Yarışmadan çıkarmanın nedeni de kargoyla teslimden kaynaklı gecikme. Ben jüri olduğum tüm yarışmalarda kargo teslimini yarışmayla aynı gün olarak, iki gün de buna postada ulaşma süreci koydurtuyorum. O yarışmada jüri bunu koymamış. Bunlar da atlamışlar bunu, aynı tarihte teslim etmişler, tabii iki gün sonra jürinin eline geçmiş ve yarışma dışı kalmış.

Biz dolaştık sergiyi, derken birisi geldi 'bu ne yahu, atın bunu, bunu kim astı buraya?' dedi. Bir zat geldi, projeyi aldı, toplattırdı, kenara koydu. Ben 'kim bu?' dedim. 'Jüri başkanı' dediler, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı. Sonra kolokyum başladı. Osman Aydın da kolokyumda yoktu. Jüri, 'biz geldik baktık, hiçbir projeyi beğenmedik, ne yapalım?' demiş ve Aydın Kılıçoğlu'nu aramışlar, Aydın da 'birinci elemeyi geçtiyse, dereceleri vermek zorundasınız, yönetmelik böyle diyor' demiş. Onun üzerine bunlar herkesi birinci elemeye ele-yip, ödülleri vermemişler. Ondan sonra da üç tane satın almışlar. Hem ödülleri vermiyorlar, ondan sonra üç tane satın alma alıyorlar. Eleme sebepleri içinde 'metrekare büyük' diyorlar. Şartnameyi açıyorsunuz, metrekarenin nasıl hesaplanacağına ilişkin hiçbir doküman yok. Yarışma şartnamesinde metrekareyi aşarsanız, yarışma dışı bırakılacağı konusunda madde de yok. Böyle bir madde olursa, dersiniz ki, bu adamlar metrekareyi aşmış, ama program zaten çok gevşek. Cem Açıkollu da kalktı kolokyumun ortasında 'Sayın Başkan, Sayın Belediye Başkanı bu yarışmadan ne umdu' dedi. Bu arada jüri de şöyle oluşuyor. Belediye ilk defa yarışma çıkardığı için İnşaat Mühendisleri Odası'na başvurmuş, bir kişiyi oradan elde etmiş, Mimarlar Odası'na başvurmuş, Mimarlar Odası iki kişi önermiş, birisini seçmişler; Şehir Plancıları Odası'na başvurmuş, ulaşım konusu diye, onlar da bir ulaşımçı yollamışlar, ama bu arada Mimarlar Odası da uzmanlık alanı ulaşımçı olan birisini önerdiği için, jüride iki tane ulaşımçı formasyonlu insan var ve kendi buldukları bir kişi restorasyon uzmanı, bir de Çetin Bey, jüri bu şekilde oluşuyor. Hiçbir yarışma deneyimi olmayan bir jüri, projeleri bir kenara atmış ve durum bu.

Ben TOKİ yarışmasıyla ilgili bir şey söyleyeceğim. TOKİ yarışmasında ben danışman jüri üyesiydim. Yarışmada TOKİ'yi mizahi de olsa eleştiren bir proje vardı. O yarışmanın başından sonuna kadar asılı kaldı. TOKİ yetkilisi dâhil hiç kimse bu projeyi buradan kaldıralım demedik. Yarışmaya katılan bir projeyi kaldırmak diye bir şey yoktur. Yarışmaya gelen proje asılır, eğer yarışma dışı kalacaksa, üzerine yarışma dışı yazısını yazarsınız, ama o proje sergilenir.

Yani, o meslektaşımız mimarlık ortamına o fikrini sunar. Bunu engellemek diye bir şey yoktur. Bunun aksi yasakçı bir tutumdur.

Bu süreçte de Cem Açikkol sinirlenmiş bir şekilde 'Sayın Başkan siz bu yarışmada madara oldunuz, projeler elinizde kaldı, ama ben size bir iyilik yapacağım, size bu projeleri hediye olarak yapacağım' dedi ve yerine oturdu. Tabii, bunu aslında dalga geçmek için söylemişti, ama ondan sonra bunlar ihaleye çıktılar, Cem Açikkol girdi ve işi aldı. Şimdi, burada işin etik bir tarafı var mı, yok mu, bu tartışılabilir, çok hoş bir durum değil, ama balık baştan kokar diye bir durum var. Bu süreç içerisinde hiçbir şey olmadı, o yarışma bu şekilde sonuçlandı, garip bir şekilde devam etti.

Ünye Belediyesi Kent Meydanı Yunus Emre Parkı Kentsel Tasarım Proje Yarışması'na içinizde katılan var mı bilmiyorum, ben katılmadım. 30 küsur proje yarışmaya katılıyor, jüri birinci, ikinci, üçüncü elemeyi yapıyor, son elemeye hiçbirini beğenmiyor ve hiçbir ödül vermiyor. İçinde mimarlık ortamından tanıdığımız insanlar da var. Sonunda Cem Açikkol mahkemeye verdi ve mahkeme jürinin toplanıp, ödülleri verilmesi gerektiğine karar verdi. Ben bir ay kadar önce Başkan Günay'la beraberdim bir başka ortamda, 'iyi oldu, mahkeme sonucu artık jürilerin ödül vereceği test edilmiş oldu' dedi. İyi de bu uzun yollar üzerinden mi bunları deneyimlemek zorundayız? Bursa, Kızıyakup Kent Parkı Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması'nda, yarışmanın birincisini belediye uygulamadı, bildiğim kadarıyla ikinciyi uyguladılar.

Bunları böyle üst üste koyduğunuz zaman, şöyle bir şey gözüküyor: Mimarlar Odası'nın yarışmalar platformu içinde daha aktif ve daha dinamik bir rol oynaması gerekiyor. Mimarlar Odası'nın bu rolünü hakkıyla yerine getirmediği kanaatindeyim. Bugün bir Alman mimardan bahsetmiştim. Kendisine '700 yarışma nasıl oluyor?' dedik. 'Mimarlar Odası il il gezer, tüm örgütleriyle, işverenleri yarışmaya ikna eder, bunun için çalışma gösterir' dedi.

Elimde Yeni Mimar dergisinin Temmuz 2008 sayısı, Sayı 63 var ve burada da 'Harbiye Vadisi'nde Neler Oluyor?' diye bir yazı var. Daha sonraki sayılarında da, buradaki konuşmalarla ilgili bir şey falan görmedim. Burada konuşmacı: "Hüseyin Kaptan'ın Vadi konusu ortaya çıkınca Mimarlar Odası Genel Merkezi Başkanı Bülend Tuna'dan Oda olarak bir yarışma açmalarını istediklerini, Başkan'ın düşünme süresi istediğini, ardından da bu projeye karşı dava açacaklarını ve dava açılan bir konuya da Oda olarak katılmayacaklarını söylediğini" iletmış. Şimdi, demek ki burada bir yanlışlık var. Siz bir konuda farklı düşünebilirsiniz, ama yarışma da hemen ertesi gün inşa edilecek şeyler değildir. Yarışmalar bir tasarımın gerçekleşip, gerçekleşmeyeceğinin de test edildiği alandır aynı zamanda. Bunu tüm Batı dünyası da böyle kullanmıştır.

Le defense'taki Spreckelsen'nin yaptığı küp yapı Grand Arche binasının altında bir sergi mekânı var. O projeyi elde etmek için belki beş tane yarışma açmışlar. Açmışlar uygulamamışlar. Yarışmaların bu anlamda konuların üzerinde fikri düzeyde çalışma yapıldığı bir boyutu vardır.

Uluslararası bir kuruluş Sultanahmet Meydanı'nda, Ayasofya'nın önünde bir alanda küçük bir öğrenci proje yarışması düzenlemişti. Mimarlar Odası buna 'Sultanahmet Meydanı arsa değildir' diyerekten karşı çıktı. Tasarım konularına böyle yaklaşamayız. Bazı konular test alanlarıdır, bunlar üzerinde fikir yaratmak için yapılır bu. Taksim'deki Maksim'in arkasında öğrencilerle biz bir 'Dinler Evi Projesi' yaptık. Mimarlar Odası da pekâlâ diyebilir ki, arkadaş tamam, Taksim'de cami mi istiyorsunuz, alın ben yarışma açtım, sonuçları budur diyerek, buna başka bir bakış açısı olabileceğini söyleyebilir. Çünkü biz mimarlık örgütü olarak, bir tasarım örgütüüz, konulara aynı zamanda, tasarımsal boyutta da bakmak zorundayız. Bizim İnşaat Mühendisleri Odası'ndan veyahut da Ayakkabıcılar Derneği'nden daha farklı bir bakış açımızın olması gerekir diye düşünüyorum. Elbette ki, bazı kurallar ve bazı sınırlarımız vardır.

Örneğin, Gelibolu yarışmasında altı tane jüri üyesinin mimar olmadığı, bir tane mimar jüri üyesinin de -ki ben o süreci çok iyi biliyorum- o bu süreçten rahatsız olduğu için, istifa etmesi üzerine bir kişiyi şartnameyi bile görmeden, bakan baskısıyla jüri üyesi yaptılar. Böyle bir yarışmaya da elbetteki, Oda'nın değil, bizim tavır göstermemiz gerekir. Uluslararası Mimarlar Birliği uygun görmediği yarışmalar için Odalara şöyle bir yazı sirküle eder: 'Bu yarışmayı inceledik, Odamızın, UIA'nın kurallarına uygun değildir. Başınıza her türlü iş gelebilir, bilginiz olsun' diyerek kenara çekilir. Bundan sonrası ortamın sorunudur. Elbette bu bir kültür meselesi, ama Mimarlar Odası'nın da bu pozisyon içerisinde daha aktif rol alması gerektiğini düşünüyorum.

TOKİ yarışması konusu da çok speküle edildi. Bu konu, Mimarlar Odası tarafından 'biz katılmıyoruz' denildiği zaman, Serbest Mimarlar Derneği'nin gündemine geldi, Ankara'da üç tane dernek var biliyorsunuz ve biz şunu çok yanlış bulduk. Mimarlar Odası bir kurumun davetine en azından katılmalı, bunun içine girmeli ve eğer etkide bulunamıyorsa o zaman tepkisini gösterip, geri çekilmelidir. Bunun üzerine Serbest Mimarlar Derneği 'biz size yardımcı olmak istiyoruz' diye bir yazı yazdı. Çünkü böyle bir yarışmada kurumun yalnız başına bırakılması son derece yanlış bir sonuca ulaşabilirdi. Kurum da 'biz üniversitelere başvurduk, jüriyi oluşturduk, ama istiyorsanız siz danışman olarak katılın' demiş. Dernek de Mürşit Günday'la bana 'danışman olarak gider misiniz?' dedi. Biz 'gideriz' dedik. Elimizden geleni yaparız ve eğer bu yarışmayı sağlıklı bir sürece sokabiliyorsak, amaç budur. Kurum ikimizi birden danışman jüri üyesi olarak kabul etti. Biz ilk toplantıda kuruma şunu dedik: 'Bakın, dört bölgede tip proje olmaz'. 'Peki, ne yapalım?' dediler. İki tane yarışma açın, bu fikir yarışmasıdır, zaten siz de fikir yarışması açmak istiyorsunuz, yer de belki olmayabilir, hipotetik bir arsa verilebilir, ancak jüri üyeleri bir yer olsun istediler. Kurum da 'elimizde bir arsa var, olur mu?' dedi ve bu sadece bir test alanı olarak çıkartıldı. Söylendiği gibi, projeler uygulanacak, kurum istediği gibi tasarruf edecek değil. Eğer, müellif haklarını istemiyorsa kullanmaz. Çok açık bir şekilde şartnamede müellif hakları korunmuştur. O yüzden, Mimarlar Odası bu süreç içerisinde daha aktif ve diyalog süreçlerini gerçekleştirecek şekilde davranmalı. Çünkü kurumların çoğu yarışma süreçlerini bilmiyorlar.

Raportörlük müessesesi çok önemli. Raportörler ne yapacaklarını, nasıl çalışacaklarını bilmiyorlar. O yüzden, bu süreçlere hepimizin sahip çıkması gerekiyor.

Ben hâlâ yarışmaların mimarlık ortamından tasarım elde etme yöntemi olarak en doğru mekanizma olduğuna inanıyorum. Türkiye'deki tüm genç kuşaklar, biz dâhil hepimiz bu süreçlerden geçtik. Yarışma ortamı sayesinde mimarlık ortamında yer bulduk. Bu herkes için geçerli, sizden sonrası için de geçerli olacak. O yüzden, bu kuruma sahip çıkmamız gerekiyor ve buna sahip çıkacak olan kişiler de bizler, yani yarışmacılarız. Teşekkür ederim.

ali cengizkan

Son sözü Aysel Hanım'a veriyorum.

aysel çetinsoy

Teşekkür ederim.

Değerli meslektaşlarım; aslında söyleyeceklerimin birçoğunu benden önceki konuşmacılar söylediler. Ama yine de birkaç konuyu vurgulamadan geçemeyeceğim. Tam da Sevgili Hasan Özbay'ın söylediği gibi, hani 'bu bir kültür meselesi' diye cümle arasında geçiştirdiği şeyin ne denli önemli olduğunu hepimizin birer kere daha düşünmesi gerektiğine inanıyorum. Çünkü toplumsal olarak ne yazık ki, ucuzca rağbet eden bir anlayışın hâkim olduğu bir ülkeyiz. Beğensek de, beğenmesek de bu böyle. Sadece prosedürde imzayı tamamlamak adına. Bugün ülkemizdeki yapılaşmanın işte yüzde 70-80'lere varanının kaçak yapılaşma olduğunu, devletin resmî kurumu, Bayındırlık Bakanlığımız açıklıyor. Bütün bunları lütfen yok sayamayız diye düşünüyorum birincisi.

İkincisi; genç meslektaşımın Gelibolu Yarışması ile ilgili 'aslında Oda'nın gerekçeleri de haklıydı, katılıyorum' diyerek, arkasından 'yarışmayla, boykot sözcüğünün yan yana gelmesini ben anlamıyorum' demesini de ciddi bir çelişki olarak görüyorum açıkçası. Bu tür toplantılarda çok değerli fikirlerin paylaşıldığına inanıyorum. Konuyu mutlaka daha ileri bir çizgiye taşıyacağına da inanıyorum. Her fikir bizler için çok değerlidir.

Ancak herhalde yazışmalardan çok haberdar değil Hasan Özbay arkadaşım. Biz TOKİ'yle de çok uzun soluklu yazışmalar yaptık, öncesinde. Fakat bugün TOKİ dediğiniz kurum -Türkiye o kadar garip bir ülke ki- mevcut merkezi hükümetten bana göre çok daha inanılmaz yetkilerle sahip ve de yasal olarak donatılmış bir kurum. O zaman bıraksaydık, yedi tane coğrafi bölge için, yedi tane tip proje geliştireceklerdi. Bunlardan nasıl dönüldü? Hasan Özbay danışman jüri üyesi olarak gitti Mürşit Günday'la, ondan sonra mı vazgeçtiler sadece zannediyorsunuz? Mutlaka onların söylemlerinin de katkısı olmuştur. Ama biz bu alandaki duayen hocalarımızın, hatta interdisipliner, farklı disiplinlerdeki hocalarımızın da katkısıyla, Odamızın Genel Merkezi'nde bir çalıştay yaptık. TOKİ çalıştay, onun öncesinde yine Odamızın gerek Yarışmalar Komitesi, gerek Merkez Yönetim Kurulumuzun paylaşımlarıyla hazırlanmış olduğu birtakım yazışmalar gitti geldi. O çalıştayda da zaten herkesin genel kanısı oydu. Yani,

adamlar ellerinde öyle bir erk bulunduruyorlar ki, yani bugün siz o silaha sahip olsanız, siz bırakır mısınız? Ben bunu sormak istiyorum ya da kim bırakır? Kimse bırakmaz, sonuna kadar o erki kullanmak ister ve onlar da öyle yapıyorlar.

Öbür taraftan, yine genç meslektaşlarıma bir şey daha söylemek istiyorum. Bizim Mimarlar Odası olarak, Anayasanın 135. maddesiyle başlayan kuruluş ilkelerimizden, Oda'nın 54 yıllık geçmişindeki, asla vazgeçemeyeceğimiz en temel ilkelerimizden birincisi kamu yararını gözetmektir. Aidiyet, bir yere ait olmak, Sami Yılmaztürk ona bir parça değindi. O yüzden ben çok girmek istemiyorum. Şimdi, siz o kamu yararı birincil görevinizken, tabii ki mimarlık ortamı hepimiz için çok değerli. Ama yani, gidip adam su havzasını katlediyorsa, İstanbul'un en önemli ekolojik koridorunu yok ediyorsa ya da yer seçimlerinden başlayan bir dizi, saymakla bitmeyecek kadar yanlış üstüne yanlış bir şeyleri kurgulayıp ya da ne bileyim sabahki otumlarda bahsedildi, birtakım kent suçu teşkil edecek konuları yarışma altına gizleyip de, legalleşmeye ve meşrulaşmaya çalışıyorsa, bunlar ayan beyan ortadaysa, bizler bir kere bırakın mimar olmayı, bu toplumun birer bireyi olarak dahi buna razı olamayız, olmamalıyız. Aksi takdirde yapacak hiçbir mimarlık ortamı falan da bulamayız. İnanın, Cumhuriyetin bize getirdiği birtakım değerler yok olmaya zaten başladı. Bunlar da böyle yitip giderse, mimarlık mesleğini icra edecek bir ortam bulamayız, hiçbir şey bulamayız. Onun için önce birey olarak, sonra mimar olarak çok büyük sorumluluklarımız olduğuna inanıyorum. Bir şey boykot ediliyorsa ya da protesto ediliyorsa, siz de bu Oda'nın bir parçasısınız, Oda dediğiniz nedir arkadaşlar; Oda dediğiniz yedi tane yönetici değildir. Oda'yı Oda yapan üyesidir. Eğer biz bir mevzuat değişikliği yaptırıcaksak, siz o yarışmayı boykot edeceksiniz, ben kendimi güçlü hissedeceğim, arkamda 35 bin tane üyemin olduğunu hissedeceğim. Benim دیدiğim TOKİ'ye gidip de SMD biz size yardımcı oluruz, böyle bir şey yok arkadaşlar. Gelsinler Odalarına yardımcı olsunlar. Ben bunu rica ediyorum meslektaşlarımdan. Bu Oda'yı Oda yapan bizleriz, Oda yedi tane yönetici değildir. Oda 35 bin üyesiyle Mimarlar Odası'dır.

1987'de bir jüri listesi vardı. Uzun yıllar ihmal edilmiş, hakikaten bu liste yenilenmemiş. Geçen dönem niyetlendik, ancak çeşitli nedenlerle başaramadık, fakat bu dönem çok daha ciddiye alıp, hem var olan seçkimizi 2009'a kadar güncellemek ve yeniden yayını temin etmek, hem de jüri listelerimizi güncellemek istiyoruz. Listeler bir sürü mükerrerlikler içeriyordu, vefat etmiş meslektaşlarımız hâlâ o listede yer alıyordu ya da olması gereken, bu konuda ciddi donanımı, birikimi olan bildiğimiz ortamdaki meslektaşlarımız yoktu. Bütün bunların disipline edilerek, sağlıklı bir jüri listesine ulaşma çalışmalarımız devam ediyor. Ama tabii ki, bunlar öyle akşamdan sabaha olan işler değil. Sonuçta, yine sizlerin bunu beslemesi lazım. Gerçekten jüri atama noktasında inanılmaz özen gösteriyoruz. O bir kişi, belki orada bir şeylerin kaderini değiştirebilir, bu inançla yapıyoruz.

Sevgili meslektaşım Boğaçhan Dünderalp'i, -sizin için yeteri kadar genç midir-birçok yarışmaya jüri olarak önerdik, sağ olsun kendisi de kabul etti. Genç meslektaşlarımız daha çok yarışmaya girmeyi tercih ediyorlar. Teklif ettiğimiz zaman, 'ne olur ben yarışmaya katılmak istiyorum, beni jüri yazmayın' diyor-

lar. Çok haklılar, yani ben de genç olsaydım sizler gibi, ben de aynı şeyi söyleyebilirdim.

Mimarlığın ne denli önemli bir şey olduğunu anlatma noktasında, 'çocuk ve mimarlık' konusunda İzmir ve Ankara Şubemizin çalışmaları var ve birçok şubemizde de yaygınlaşıyor. Bu dönem zaten çalışma raporumuzda da 'Toplum ve Mimarlık' alt başlık olarak geçiyor. Yani, sonuçta biz yedi kişi doğru politikalar ve vizyon oluşturmak adına çok ciddi çaba sarf ediyoruz. Benim kendi adıma vicdanım çok rahat. Her şey yolunda mı? Değil, yani sayfalar dolusu raporlar hazırlayıp gidiyorsunuz. Adamlar okumadan, bir kenara fırlatıp, atıyorlar. Beğensen de, beğenmesen de böyle. Yönetmelik aksıyor, değiştirelim, hadi buyurun gelin değiştirelim. Çok mu kolay zannediyorsunuz, elinizde sihirli değnek yok. Ben bundan sonra böyle söyleyen arkadaşlarıma bir sonraki genel kurulda Merkez Yönetim Kurulu olarak aday önermeyi düşünüyorum ve her gün sabah onları telefonla arayıp, bunu değiştir diyeceğim. Değiştirsün bakalım, mutlu olurum; başarısı beni mutlu eder.

Burası bizim Odamız, bu işi yaparsak, hep beraber yapabiliriz. Yoksa öyle kimsenin elinde sihirli değnek yok, ama yine de umutsuz olmuyorum. Sonuna kadar bir şeylerin doğru düzgün yapılması için çalışacağım.

Teşekkür ederim.

ali cengizkan

Şu anda sahnede yanımdaki değerli arkadaşlarıma ikinci tur haklarını da vermeyeceğim maalesef. Çünkü 1,5 saatlik oturumumuz 1 saati aşkın bir süredir, 1 saat 10 dakika taşmış durumda, ama gerçekten bir forum niteliği kazandığını düşünüyorum. Paralel görüşler, karşı görüşler, yanda görüşler. Derinlikli ya da daha böyle alansal görüşler, yüzeysel görüşler.

Onun için de gönül rahatlığıyla bu sempozyumun son oturumunu kapatıyorum. Bundan sonra umarım, sabah dile getirilen 2007'deki sempozyumdan şu ana kadar pek kazanım elde edilmedi yönündeki görüşler, yeni sempozyuma, tercihan 2010 sempozyumuna, kadar reel dünyada bazı adımlarla telafi edilir.

Katılımından dolayı herkese teşekkür ederim, hoşça kalın.

